

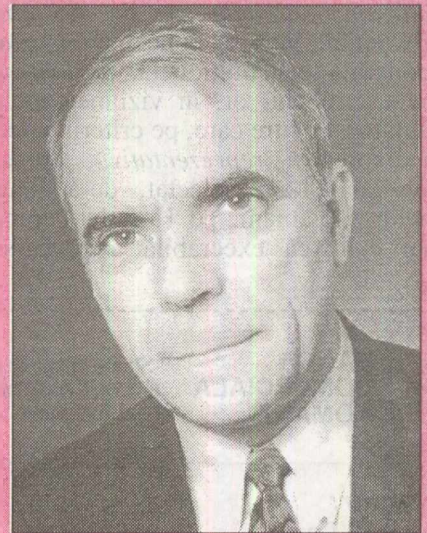
# Luceafărul

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor  
Serie nouă inițiată de LAURENȚIU ULICI

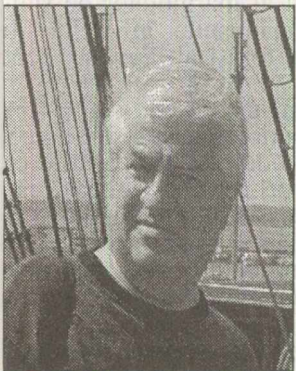
Nr. **16** (740)

Miercuri, 26 aprilie, 2006

Ce mare fericire să stai să citești toată noaptea, în loc să dormi. Ei bine, nu glumesc deloc, vă rog să mă credeți. Eu cred că literatura este pentru elita celor care citesc, pentru cei care înțeleg ce citesc, le place ce citesc, le displace, câteodată. Care înțeleg să-și îmbogățească viața prin cărți, prin cărțile altora. Și ce colaborare mai bună vedeți dumneavoastră decât asta - de a ne trăi viețile, unii prin cărțile altora. Noi nu reușim să ne trăim viața unii prin alții, dar prin cărți putem s-o facem.



nicolae manolescu



stelian  
tăbăraș

„Între faptul de viață, după care ci-eastul e lacom, și substanțializarea cestuia, trecerea în artă, Stelian Tăbăraș ultivă un realism poetic în care bătrâne eme se regenerează în secvențe ale anilor e care îi trăim, cu energice efecte de ori-nalitate. Într-un registru în care repor-ajul se transformă într-un pretext de joc cțional dirijat cu deplină artă.”

(barbu cioculescu)

pag. 12-13

eseu

## Poezia românească în anii '50



ana dobre

reacții



valentin tașcu

(Ne),,privitor  
ca la teatru“

pag. 22





# Republica 3,4

**bogdan ghiu**

Republică parlamentară sau republică prezidențială. Aceasta pare a fi întrebarea publică de cea mai strictă actualitate. Cea de-a doua e mai apropiată de *monarhie*, deci mai apropiată și de inima tradițională a românului, care preferă să *personalizeze* (când nu de-a dreptul să *personifice*) puterea, ca garant al nonindividualizării sale personale, sau mai precis al sub-, al infra-individualizării sale „strategice“ (tampon în calea istoriei). Problema, din nou, e: mai aproape de *monarhia constituțională* sau de cea *absolută*? Operăm, însă, cu concepte *importate*. În monarhia constituțională, *parlamentarismul* e eminent, or, în viziunea multor comentatori (dintre care, pe criterii de coerență expresivă *reprezentativă*, aproape consensuală, l-am selectat, de-a lungul ultimelor săptămâni, pe Horațiu Pepine), tocmai calitatea execrabilă a parlamen-

tarismului românesc actual este buba.

Personal, văd (și prevăd chiar) o etapă republicană prezidențialistă *de tranziție*, prin care, ca un adevărat slujitor al intereselor obștești, președintele Traian Băsescu să reformeze însă (satisfăcându-și totodată și imperativele temperamentale) tocmai *republicanismul parlamentar*. Cu alte cuvinte, să încerce să sădească în românii de azi resorturile intime, *civice*, ale republicanismului. Căci, la noi, cu formula unui politolog nu foarte prizat de presă, Daniel Barbu, domnește „republica absentă“ (vezi cartea cu același titlu apărută la Nemira în 1999).

Resping, însă, recăderea compulsivă în teoria „formelor fără fond“, așa cum denunță Horațiu Pepine, scurt, în articolul **Imitarea modelelor străine** (din *Cotidianul*, 7 martie 2006). Ce nu e „străin“ la noi? Modernitatea însăși ne este „străină“. După cum resping și adierea organicistă, „temeinicistă“, comunitaristă a aceluiași

comentator, exprimând o tendință gândire mai larg răspândită și aprobată prin care mulți dintre noi deplângem, fapt, neconstituirea *societății civile*. Constatăm și structurarea *referențialității* deci a *reprezentativității* politice în termeni *substanțiali*, nu mi se pare o direcție viabilă, practicabilă, dezirabilă. Un rezultat concludiv (la articolul amintit mai sus) de felul: „ar fi cazul să se renunțe la invocarea mimetică a modelelor străine atunci când tradiția nu mai este relevantă și se desprindă soluțiile din chiar practica

## vizor

politică“ mi se pare simplă beție de o vintă lipsită de (spulberând, de fapt) orice orizont, echilibristică nu numai fără plumb de siguranță, dar și fără frânghie. O astfel de înșiruire *concludivă* de vorbe nu are decât meritul (dacă poate fi numit astfel) de a descrie *lipsa totală de reper*.

Republica a III-ea, prezidențială Băsescu, în vederea unei Republici a IV-ea, funcțional, curățat parlamentar. Eu aș vrea, de dorit, lucrurile.



**BANCA COMERCIALĂ ROMÂNĂ**

Sponsorizare de la Banca Comercială Română

**Director:**  
Marius Tupan

**Colectivul de editare:**

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

**Redactori asociați:**

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Lucafaurul“ este editată de Fundația Lucafaurul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

**Redacția și administrația:**

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1, telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia\_lucafaurul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO85RNCB5010000015430001

Cont în valută: RO58RNCB5010000015430002

ISSN - 1220-627X

**Tipar:** SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C.

Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Sector 1, București, România la P.O.

Box 33-57, la fax 0040-21-2226407, 2226439 sau

e-mail: export@rodipet.ro



# De ce sunt albaștri cocorii

**stelian tăbăraș**

Fac parte dintre muritorii care au văzut cocori de aproape... Cocorii albaștri: niște aparate de zbor ale unor extraterestri nu m-ar fi mirat mai mult. I-am văzut până și în dansul ritual al împerecherii, desfășurând în aer când ambele aripi imateriale, când una singură, precum aceea găsită între notițele și schițele misterioase ale inegalabilului Da Vinci: dansul se desfășura pe arii mici - era parcă un dans de salon vienez (ori sud-american, când un singur sombrero aruncat pe podea îi este suficient spațiu de joc balerinei înfocate). Și eu tot nu înțelegeam de ce, după care legi ale adaptării ori ale mimetismului aveau penele albastre...

Cu mult înaintea geodezilor, ei,

## nocturne

cocorii, trasaseră primăvara și toamna meridianele pe care orice privitor le-ar numi „meridianul zero“.

„Hieroglife din Egipt: Dacă mintea le-ar pricepe, inima ar da un țipet“: trei versuri eminesciene conținând toată filosofia romantismului, o chintesență a raportului inimă/rațiune, cum mai există doar în **Sara pe deal**: „Pieptul de dor, fruntea de gânduri ți-e plină...“

Mai văzusem cocori - filmați macro - în documentarele realizate de Alexandru Satmari din lungul serial, atât de popular cândva, **Cartea naturii**. Ce se va fi ales

din miile de metri cât însumau filmele sale? N-am prea mai văzut nimic în programele de astăzi ale TVR din acele luni de basm - rezultat al miilor de ore de pândă, la ceas de zi ori de noapte, ori crepuscul, menite să surprindă duelul natural al cocozilor de munte, rotirile dropice ce mai există doar pe la Făcăienii I Ștefan Bănuțescu și în nuvelele sale mersul în salturi al marmotelor de stâncă ori cuibăritul țigănușului în Deltă (În pare rău, nu pot folosi alt cuvânt pentru pasărea asta!).

La Carei, într-un castel, câțiva ornitologi conservaseră muzeistic și o colecție cu ouă provenite de la toate păsările care trăiesc pe la noi, ori doar ne vizitează să întrebe „Cât e ceasul?“. Erau acolo și o prelungie, pistruie, de cocor: conține ce trebuie să purtai sub coajă mecanism de la cele mai performante ceasuri elvețiene...

În zbor sunt ființe altruiste: își schimbă pe rând locul în linia ori în vârful săgeată pe care le închipuie, fiecare venindu-i rândul să beneficieze de ceea ce energeticienii eolieni numesc atât de frumos „umbra vântului“. Fiecare exercită un timp într-un „efectul Coandă“ celui din față, lucru merit să-i drămuiești forțele.

Pe picioarele lor înalte și subțiri așagaț ierurile fecunde ale peștilor, jucându-le apoi ca niște adevărați semănători în cine știe ce alt lăcuț de apă. Încât oamenii spun firese: „A făcut Dumnezeu pești și în lacul nostru!“

Văzându-i pe pământ, îndelung și aproape, am înțeles de ce sunt albaștri acolo, jos, ei reprezintă cerneala, sus, ei cer sunt deja însuși Scrisul!



## la limită

Revista „Viața Românească”, fondată la Iași de C. Stere și P. Bujor, al cărei spirit propulsor a fost - așa cum mai nimeni nu ignoră - G. Ibrăileanu, a împlinit la 1 martie 2006 o sută de ani de existență. Lebrarea centenarului a avut loc la 12 aprilie, acest an, în „Sala Oglinzilor” a Uniunii Scriitorilor, prin lansarea numărului aniversar publicat, cel, firesc, din martie, și prin prezentarea a trei volume, toate antologice în difuziune: accepțiuni ale termenului, dedicate istoriei actualității revistei, realizate de Marin Diaconu. Au fost premiați, în cursul festivității, hai Șora, Gheorghe Grigurcu, Aurel Rău, Marian Maria Spiridon, Mihai Cimpoi, Maria a Tupan, Florin Mihăilescu (aceștia în semn de recunoaștere a participării lor creatoare la literatura română a prezentului), Andrei Șteanu (pentru contribuția sa la actul schiderii universaliste a culturii române a acestei vremi). În fapt, onoratele personalități strează, fiecare, aspecte specifice ale ritului cultivat, timp de un secol, de „Viața Românească”, fie că variatele lor contribuții la literatură și cultură au putut fi aflate mai ales în



## Marius Traian Dragomir

ginile periodice acum centenar, fie că ele au regăsit în alte foi ori volume, înspre care a luat ceea ce românismul a născut în efortul intelectual. Este vorba, desigur, despre un rit ale cărui dimensiuni esențiale au fost obfunzimea, libertatea, demnitatea, echilibrul, creația inovatoare, sincronismul - în raport cu evoluția marilor culturi. S-au rostit - la Casa Scriitorilor - și cuvintele cuvântării care, prin înțelesul pasională a lui Mihai Cimpoi, prin tonul rafinat al lui Nicolae Manolescu, prin secrete exprimate și aprecieri ale celorlalți scriitori, din care nu au lipsit, presărate din loc în loc, și obișnuitele frământări, uncori strări, alteori exaltări, scriitoricești, nu au avut nimic din formalismul obișnuit în ocaziile acestui gen. Succesul manifestării ar fi fost posibil fără contribuția unor sponsori care, date nu întâmplător, aparțineau unui domeniu medical, cel al distribuției farmaceutice - respectiv companiile Remedia și Labormed - și își editorii versiunii române a unora dintre cele două-trei cele mai prestigioase reviste medicale ale lumii, respectiv „British Medical Journal”. Toate lucrurile acestea au fost foarte bune și o cultură, o civilizație care dispune de publicații centenare își probează nu doar demeritul, titlurile de noblete în planul existenței rituale, creatoare, ci și vitalitatea, puterea de a fi ceea ce vrea să fie, ceea ce îi este dat să fie și nu are cum să nu fie, refuzând a abandona, a se lăsa în voia coroziei, a destrămării o înaltă mărime de ființare a umanului. Dacă, așa cum avea Heidegger, „personalitate înseamnă să zăști”, personalitatea, identitatea culturii noastre se relevă, poate nu în ultimul rând, în capacitatea de a rezista a publicațiilor, a revistelor literaturii noastre, fondate în secolul XIX.

Un asemenea eveniment, împlinirea a o sută de ani de existență a unei instituții de cultură, cum și faptele prin care aceasta a reușit să se mărească, înseamnă însă o acută invitație la reflecție.

„Viața Românească” a apărut constant timp de un secol și își va continua neîndoiește apariția peste vremi, excepția a constituit-o perioada ultimului război mondial. Faptul acesta, al soluției de continuitate în momentul politic de cel mai înalt dramatism al secolului XX, vorbește decisiv despre opoziția dintre politică și istorie în universul uman, în cadrul condiției ontologice a ființei omenești. Pe când publicațiile cotidiene, radioul, mediile de informare, adică vectorii decisivi ai politicului în lumea modernă trăiau epoca lor de incomparabilă exaltare, unul dintre purtătorii principali ai conexiunii culturale interumane intra în ocultă. Aparent, între existență și intelect, între acțiunea colectivă și cultură se evidențiază o ruptură funciară. În realitate însă, unde existența era existență și unde nu se afla decât inexistență care antrena omenirea într-o formă de trăire, neînsemnând altceva decât moarte, decât joc fantomatic într-un teatru de umbre diabolice. Nimic nu rămâne ca propensiune vitală, ca formă de viață deschisă devenirii, din toți acei ani ignorați de „Viața Românească” -, dar aceea era politică, precum politică erau Teheran și Yalta, politica devenind lagăre de concentrare și orașe reduse la infinitul ruinelor, vieți tinere spulberate. Ar trebui să

## „Viața Românească” - un secol de existență

- Despre opoziția dintre politică și istorie -

spunem fără urmă de îndoială: politica este ceea ce omul trebuie ulterior să repare, este suma greșelilor în care sunt antrenați oamenii împotriva voinței lor - sau împotriva lucidității pe care, eventual, și-au înăbușit-o - greșeli pe care istoric este obligată să le compenseze, în incapacitate fiind de a le elimina fie în efectele pe care le produc, fie în recurența lor viitoare. Din ce perspectivă, însă, omul realizează că are de reparat ceva, că într-un fel sau altul este obligat să compenseze fatalitatea? Neîndoiește, din unghiul culturii.

Într-o obscură piesă de teatru, reprezentată în Germania postbelică, un personaj spunea: „Când aud cuvântul cultură îmi vine să scot revolverul”. Fraza a părut atât de sugestivă, de reprezentativă, pentru condiția unei întregi lumi alienate, încât a fost atribuită lui Goebels. Nu este oare imputabilă atitudinii politice în general? Într-o lume a democrației, a economiei libere, când este auzit cuvântul cultură, cei care altă dată ar fi scos revolverul eventual dispar, se fac nevăzuți, nu mai există. Când economia merge prea prost - sau prea bine -, de asemenea cultura este compromisă. Arta de la curtea Medicilor sau de la aceea a papilor crea istorie acolo unde forța politică nu avea cum atinge nivelul propriu imperiilor și regatelor mari ale timpului. Poate că Iașul a iradiat mai multă cultură decât alte capitale ale românismului pentru că - parcurgând o mare evoluție și dispunând de o specială tradiție - nu mai avea totuși poziția la care ajunsese în secolul XIX Bucureștiul. Că a existat un stilist perfect al prozei istorice numit Iulius Cezar, un poet pe numele de Hadrian, organizator ai culturii precum Richelieu sau Mazarin, aceasta nu arată decât că unele personalități care par a fi politicieni sunt, în realitate, creatori ai istoriei. „Viața Românească”, „Familia”, „Convorbiri literare”, „Ramuri” sunt certificatele de existență istorică a românismului devenit europeanism autentic - într-o lume a mediilor scrise sau dispense de alfabet, care pierd vremea alcătuind cronica zilnică a celor ale căror acte se cer sever supravegheate pentru ca națiunea, națiunile, să existe, căci așa arată raportul dintre istorie și politică.

## acolare

## Sex și instanță



## marius tupan

Se spune despre un răsărit prozator român că, atunci când apăreau rezerve serioase asupra operei sale, pândea miezul nopții, pentru a-l trezi din somn pe criticul exigent, să-l avertizeze că are insomnii din cauza textului său nedrept. „Dormei?” „De mult”, răspunea împrișnatul. „Eu, nu!” se plângea prozatorul. „Îmi pare rău, dar ce s-a întâmplat?” „Te mai și prefaci că nu știi! Ar trebui...” Închidea telefonul, ca și cum era în firea lucrurilor să-și exprime revolta astfel. Între timp, metodele au avansat. O poeză bine pavoazată, amatoare de nopți pierdute sau, cum se exprima o prietenă a ei, care-i cunoște toate înclinațiile, solidară cu întunericul, fiindcă sub protecția lui are cele mai plăcute și exaltante îndeletniciri, sună de mai multe ori în revărsatul cântecelor de cocoși, dar nu se plânge, și nici nu cere explicații, încredințată că măcar și așa își sancționează contestatarii. Posesoarea atâtor fantezii demonstrează că însăși viața ei e un roman pe care-l va scrie la senectute, când mulți bărbați vor trebui să-și pună cenușa în cap. Lansarea ei în literatură a fost bine regizată, apoi, cu o dezinvoltură ieșită din comun, a intrat în rolul muzei literaților. Și-a plătit întotdeauna datoriile, ignorând popularitatea în acest domeniu. Când i-au sporit ridurile și i s-au diminuat solicitările, opera i-a fost cercetată cu mai multă responsabilitate, încât unii au început să exclame: „Împărăteasa e despuțată!”. De-atunci, e într-o veșnică dispută cu sine, regretând că selecția ei n-a fost una riguroasă, ci doar în funcție de interese. Cu toate că a devenit o emblemă amuzantă în domeniu, unele semene mai tinere ale ei o urmează cu mai mult sau mai puțin succes, fiindcă s-a mari tentațiile de a apărea într-o istorie literară sau într-un studiu semnat de un individ cu o oarecare notorietate.

Am două exemple păstrate, deocamdată, sub tăcere, în care comentarii au cedat insistențelor feminine, acceptând, după o noapte de răsărit erotic, să modifice diametral opus textele, convingși că un elogiu în plus nu le va dăuna în activitatea lor literară. Se înțelege că cei în cauză n-au fost și nu vor fi vreodată reperi morale și/sau instanțe respectate, dar încurajarea unor astfel de practici va face destule victime într-un viitor apropiat. Cântându-le în strună, le pregătesc pentru zarva de mai târziu, când se vor bate în piept cu foiletoanele obținute prin perverse ondulări. Altfel zis, vor reacționa ca și pavoazata de care pomeneam, mult mai ocupată cu telefoniada decât cu solicitările la domiciliu, se vor lamenta că s-roabele comploturilor, formate tocmai din bărbații seduși, hotărâți să le știrbească prestația și autoritatea. Apoi, faima, care, intrată spre fundătura, nu mai poate fi ameliorată. Unele, mulțumite totuși cu o astfel de soartă, s-ar putea să fie mândre de câștigurile lor: doar nu trec prin viață nebagate în seamă!





# Versiuni postdecembriste

valeria manta Țăicuțu

Despre imaculata concepție s-a scris în fel și chip de-a lungul vremii, subiectul alunecând treptat din domeniul religios și filosofic în cel al artei, dar parcă niciodată până acum, pe meleagurile mioritice, nu s-a manifestat o asemenea „febră” a reinterpretării secvenței biblice, printre scriitorii care au simțit imboldul de a da o nouă dimensiune mitului cristic aflându-se și Eugen Uricaru, atât de cunoscut în lumea literelor, încât, practic, nu mai are nevoie de nici un fel de prezentare suplimentară.

Romanul **Supunerea**, apărut la Editura Cartea Românească în 2006, se apropie cumva de **Mașa și extraterestrul** al lui Nichita Danilov, prin capcana întinsă cititorului; perioada prin care trecem este una vulgară, dureroasă, dezamățată, lipsită de orice urmă de sacru, astfel că ceea ce se zămislește prin duh (unul demonic) nu poate fi decât Antihristul. Această idee înfățișată de Nichita Danilov în pagini superbe, unde ironia și metafora incandescentă curg în valuri, pare a-l fi preocupat și pe Eugen Uricaru, numai că se cuvin făcute anumite diferențe.

Eugen Uricaru, deși moldovean, plasează

## cronica literară

acțiunea pe undeva pe lângă Timișoara, în satul Peta, poate pentru că axa temporală își are punctul de origine în epurările politice, social-rasiale din anii '45-'46 și, trecând prin toate „epocile de aur” cunoscute în istoria comunismului, se oprește prin preajma evenimentelor din '89, prea puțin depășindu-le. Este, cu alte cuvinte, o rescriere a istoriei, cu trimiteri mistice și magice la o posibilă întoarcere a Salvatorului lumii.

Imaginea trenului ticsit cu deportați flămânzi, murdari și torturați de sete, precum și a mirosului năucitor de cadavre pe care-l lasă în urma lui în timp ce străbate imensa Rusie sovietică până la oprirea definitivă în Siberia apare și în romanul lui Nichita Danilov, și în romanul lui Eugen Uricaru, la acesta din urmă revenind ca un laitmotiv; deportarea Petrei Maier, o adolescentă care n-a păcătuit decât prin faptul că s-a aflat la locul nepotrivit, într-un moment nepotrivit, este reluată în manieră simfonică, dezvoltată ca o temă, într-o mișcare ce sugerează repetabilitatea oricărei secvențe istorice.

În colectivitățile înghesuite într-un spațiu concentrațional supunerea și păstrarea lucidității sunt elementele care garantează supraviețuirea. Petra Maier nu numai că reușește să treacă prin Dalăstroii, dar îl și părăsește, ajutată de un vis premonitoriu, care-i dă forța și mijloacele necesare pentru a ieși din Gulag. De fapt visul acesta - despre care naratorul (se preferă varianta naratorului omniscient și obiectiv) nu dă amănunte, ci-l lasă la îndemâna capacității imaginative a cititorului, este unul din puținele „accidente” cu ambiguitate mistico-magică în cele vreo 450 de pagini de analiză a metodelor de manipulare a populației și de supunere a ei prin intermediul unei poliții politice despre care informațiile abundă. Petra reușește să părăsească lagărul de femei pentru simplul motiv că, în mod incredibil și inimaginabil, rămâne însărcinată (suprapunerea peste ceea ce ei s-a întâmplat în urmă cu 2000 de ani Fecioara Maria este evidentă), numai că lipsește sentimentul copleșitor al miracolului divin, personajul lui Uricaru nu se înobilează, ci decade ca entitate umană prin placiditate și egoism retractil: eliberarea ei înseamnă

în primul rând moartea unui soldat care o atinsese doar cu privirea.

Copilul pe care-l aduce pe lume Petra nu este un nou Iisus, Răscumparătorul lumii, ci o progenitură a diavolului, un Antihrist, deși în mod sigur nu aceasta a fost intenția autorului. Înzeștrărit cu capacități paranormale și având în preajmă un mentor („domnul” Basarab) a cărui menire este să-i reveleze - și să-l lase să rateze - cele cinci trepte ale inițierii, Cezar nu va fi **împăratul lumii**, ci va muri trădat de propria lui mamă, ispitită de Neculai Crăciun, altă creatură demonică într-o lume structural condamnată la infern. Cele cinci reguli pe care le încalcă Cezar și care, odată știute, ar fi salvat omenirea, sunt cât o jumătate de decalog văzut / interpretat de-a-ndoaselea: 1. să nu vorbești; 2. să nu dai speranță; 3. să nu minți; 4. să nu iubești anume pe cineva; 5. să nu te împotrivesți răului.

Simpla înșiruire a acestor reguli este în măsură să-l convingă pe cititor că este vorba despre o lecție de supraviețuire (târâș, pe brânci, în întunericul ignoranței, cu o obediență care frizează imbecilitatea) într-un sistem de tip mafiot, organizat și guvernat de indivizi vânduți Satanei, care și-au pierdut de mult orice rămășiță de umanitate.

Prima regulă, cea a tăcerii, este în contradicție flagrantă cu esența divină a Cuvântului, conotat ca lumină și viață. Iisus propovăduia, folosea cuvântul, îi „învăța” pe oameni; cel imaginat de Eugen Uricaru, înainte de a fi sancționat prin *cunouștere*, deschide gura pentru a anticipa, drăcește, evenimente neplăcute ori tragice de-a binelea din existența celorlalți. Între această primă regulă și ultima („Nu trebuie să te împotrivesți răului, dacă o faci, îi dai putere, îi dai posibilitatea să te atingă, să fie lângă tine, aproape, lipit, chiar să fie o parte a ta”) există o strânsă legătură, pentru că amândouă, noncomunicarea și nonacțiunea, reprezintă garanția unei existențe terne, banale, de tip vegetativ (nu suntem departe de „legumele” pensionare pe viață în scaune cu roțile) în imensul ospiciu care este lumea noastră.

Regula a treia propovăduiește tipul de minciună prin omisiune, a cel „să nu minți” fiind versiunea apocrifă a regulii din adevăratul Decalog: „Să nu minți. Dacă nu poți spune adevărul, nu-l spune, dar să nu minți” (p.298). În mod impresionabil, Cezar minte exact după ce s-a aflat în fața miracolului, femeia cu pruncul, coborâți din imaginația deținutului evadat (și pe care, de altfel, fiul Petrei îl trădează din *neștiință*), având cu adevărat atributele sacralului și încercând, cu minime șanse de reușită, să-i reveleze adolescentului *drumul* real: „Tu ești dintre cei care au două suflete. N-o să-ți fie ușor, până la urmă va trebui să renunți la unul dintre suflete, nu poți să o duci prea mult așa, o să obosești. Va trebui să te hotărăști cu care dintre suflete să rămâi” (p. 285). Poate fi deopotrivă vorba de dualitatea angelic/demonic din structura umană sau de dualitatea uman/divin caracteristică lui Iisus (fiul omului și fiul lui Dumnezeu), dar nu se poate ști cu siguranță întrucât naratorul, extrem de logic și documentat atunci când desface mecanismele manipulării de tip politic, la capitolul religie se încurcă în ambiguități, lăsându-și personajul să penduleze între minunea de la Maglav și ipostaza de ucenic al diavolului. Pentru ca, în final (cam ca în filmele anilor '50, cartea începe cu deznădămintul), să-l împotmolească definitiv într-o moarte cu diagnostic ambiguu (savant și vulgar în egală măsură): noul „Mesia” moare fie din cauza maladii Derrick-Wouterman, fie din cauza subnutriției, complet ignorat de atei cărora trebuia să le aducă, evident, *lumina întunericului*, căci exact acest oximoron bântuie prin toate paginile lui Eugen Uricaru.

Cea mai discutabilă dintre reguli este cea referitoare la lipsa afecțiunii. Iisus înseamnă iubire și-i învață pe oameni să-și iubească

aproapele, în timp de domnul Basarab incl iubirea pentru cineva anume printre păcatele neiertat. Cu alte cuvinte, noul „salvator” este totală opoziție cu cel real, care nu numai că a în omenirea în totalitatea ei, dându-se pe sine drept jertfă a curățării ei de păcate, dar a *iubit* și cineva anume (pe Lazăr - „Deci Iisus căn văzut-o plângând și pe iudeii care veniseră cu plângând și ei, a suspinat cu duhul și S-a tulburat întru Sine. Și a zis: Unde l-ați pus? Zis-au I Doamne, vino și vezi. Și a lăcrimat Iisus. E ziceau iudeii: iată cât de mult îl iubea” - Ie cap 11, 33-36 - sau pe unul dintre ucenici: „la masă era rezemat de pieptul lui Iisus u dintre ucenicii Lui, pe care-l iubea Iisus” - Ie cap. 13, 23), în timp ce inima lui Cezar va dev din ce în ce mai mult una insensibilă la dur incapacabilă de compasiune, adică una potriv celui care urmează să-i dea lumii liniștea bol vului intoxicat cu o supradoză de sedative.

Din intersectarea planului istoric (ep urmărește aproape în amănunt instaurarea apogeul dictaturii de tip comunist în Româ cu cel socio-politic și religios rezultă un hib deconcertant, salvat în parte de talentul de vestitor al autorului. Multe pagini duc cu gâ la Titus Popovici și la cele două încă bine noscute romane ale sale, **Străinul** și **Setea**.

Romanul pare o cacealma inteligent co truită, începând cu capcana copertei (un deta



din Fecioara cu pruncul de Rugier van o Weyden) și terminând cu declarația restrictivă scriitorului: „Supunerea este povestea mare viol care s-a petrecut la sfârșitul celui de doilea Război Mondial și ai cărui urmași sunt cu toții, indivizi și națiuni, în această parte a E ropei”. Judecând istoria omenirii din acea perspectivă, a împărțirii între cuceritori și cuceritori, într-adevăr, putem accepta ideea un monstruos și ciclic repetabil viol planet șansele de supraviețuire a omului ca indivi constând în atitudinea defetistă, în învățat „lecției” despre *supunere*: trebuie să fii orb, n și surd, să te târâști cu viclenia șarpelui, să mulțumești cu cel mai umil și mai întunecat l de pe pământ, să duci așadar o existență cât n cenusie, să uiți complet că ești o parte din trup cosmic al lui Iisus și că ai dreptul la cuvânt, iubire și la speranță, să trăiești ca și când ai mort, ca să nu bați la ochi și să nu se ab asupra ta forțele coercitive și atât de bine puse punct ale puterii.

Cu toate ciudățeniile lui, romanul are o ma calitate: cu cele 450 de pagini ale sale și construcția tip cercuri concentrice, unde acee secvență este întoarsă, sucită și răscuită pe toa fețele, are puține șanse de a ajunge pe mâ cititorilor tineri. Care cititori tineri, în perr nentă criza de timp, vor rata în chip binecuvân dulcea otrăvă a paginilor domnului Eug Uricaru.



Fie că acțiunea prozelor lui Stelian Tăbăraș se petrece la Pietriceaua, fie în depărtate străinătăți, ea ascunde în miez un element de fantastic, de mister, de senzational, depășind torescul naratorilor în căutarea neobișnuitului, a neîntâmpatului, stranietatea în ira ei inaccesibilitate. Asta unde fiecare n nuvelele lui - vezi recentul volum **O să ne mai vedem**. Editura Cărții de Știință, Iuliu-Napoca, 2005 - țintește către o morală care revine lectorului s-o descopere în scurta viață de fapte punând în evidență caractere, rămășaguri cu destinul, acte sfărășind sau mântuind oameni.

S-ar putea replica, firește, că aceasta este noima oricărei *story*, dar se știe tot atât de bine că la mijloc decide farmecul jocului care spune eu, calitatea acesteia de a convingere, ori în taverna Suedezeului, ori prin Valea Seacă, din Murighiol sau din sorita Eladă, cu forfota străzilor Pireului. Dacă ne gândim la Panait Istrati, cu visul



mediteranean, dar și cu ciulinii bărăganului, nu greșim cu totul, aflându-i pe Stelian Tăbăraș spiritul rector. Dar nici nu-l cuprindem în întregime pe omul nunților hălăduind între Sinaia și Glodeni și chiar zilele noastre, între comparași peșecăreți, puși pe confidențe, știutori de cemaipomenite fapte văzute sau numai auzite, precum execuția aceluiași soldat oviatic ce furase o pendulă pe care o purta pe spinare. Soldatul a pierit, pendula a scăpat, glonte trecând prin suportul de lemn „eu cred că din plutonul de execuție numai unul a tras ochit, ceilalți pe lături”). Asta s-a întâmplat între Predeal și Azuga, pe șosea, pe partea dreaptă cum se duci, lângă cișmeaua din zid! Adică pe unde cine dintre noi n-a trecut!

În pendulă își are ascunzătoarea, culculul, locul de țesere a pânzei un păianjen miraculos, auriu, dintr-o specie rarissimă, pe care stăpânul îl hrănește cu icre de tiucă, uluindu-și amicii prin erudicție: Aveți în față o ființă ce s-a dovedit mai

## Desigur, ne vom revedea



barbu cioculescu

rezistentă și mai adaptabilă decât dinozaurii. Arahnidele sunt primele ființe de pe această planetă. S-au descoperit «asimilate de geologic» urme încă din Cambrian, adică de acum 500 de milioane de ani“. Este o făptură de pe cealaltă parte a planetei, firește va deștepta amintiri într-un șir de altele extraordinare. Un personaj petrece un concediu în Argentina, unde „la baluri - exagerat de frecvente - bărbații geloși ancorau pe catifelele rochiilor ce le purtau nevestele scorpionii vii, cei mai veninoși din lume, cu minuscule cătușe și în lăntșor de aur, cât să nu ajungă în decolteurile generoase. Pentru ținerea la distanță a partenerilor de tango și pentru alungarea junilor eleganți, angajați de patronii restaurantelor să le danseze nevestele plictisite, cât joacă aceștia poker sau discută afaceri“.

Arme care trag singure - la câteva sute de focuri - mascând, parcă, o sinucidere, binocluri cu raze infraroșii, cu vedere în noapte, porumbei azvârliți în văzduh spre a servi de țintă unor vânători, unul care scapă de pe urma violenței țigăncușei care se descheie la bluză tocmai când vânătorul apasă pe trăgaci - însă care nu mai revine la cuib -, aproape fiecare pagină propune ofranda unui suspans lectorului, nelăsându-i timp să socotească în ce măsură a căzut pradă iluziilor unui neobosit și meșter prestigiator. Senzația de real e puternică, cea de fantastic la fel, suprapunerea lor produce un remarcabil efect de volum. Fie că un orb își recapătă vederea într-un chip nemaîntâmpat, fie că un vânător și-o pierde în altă împrejurare nu mai puțin insolită.

Nuvela **Valea Seacă** începe shakespearian: „- De la o vreme, domnule notar, dincolo de argintul oglinzilor s-au văzut întâmplări care *dincoace* n-au mai avut loc“. Într-un sat acoperit de ape, un tânăr angajat face scufundări spre a citi, în cimitirul devenit acvatic, inscripția de pe o cruce. Se va da în vileag un incest și, odată cu aceasta, blestemul ce atârna asupra satului Strămutați.

În **Veghe pe timp de noapte**, eroul se ocupă cu protecția lupilor și conduce prin pădurile noastre un expert dintr-o țară unde lupii au fost de multă vreme stârpiți. Perspectiva se răstoarnă cu ușureală și iată-ne în vechiul port grecesc Faliro, iar, mai departe, către Cap Sunion. Cât de variate pot fi îndeletnicirile unui erou? În anii '90 se găsea în Scoția „pe la lacul ăla cu monstrul“, pe când toamnă încerca o afacere cu o cabană pe la Vitoșa, în Bulgaria. Pe vremea lui Ceaușescu obținuse un permis de căutător de aur în județele Alba și Bistrița, în fine, un contract cu o agenție de turism îl duce în Grecia.

Ce poate fi mai firesc decât să se alăture unei echipe de arheologi (**Week-end pe continent**), la Antikithira, unde s-

ar zice că se va statornici. Operator cinematografic, asistă la deschiderea unor morminte din Antichitate: „Văzusem - uncori filmasem - multă lume străveche cu multe minuni: cosițele roșcate ale unei copile, pulverizate în contact cu aerul la doar câteva secunde după ridicarea lespezii (...) scheletul unui călăreț scit, îngropat călare - desigur calul de viu - scheletele unor câini de vânătoare sacrificați peste mormântul stăpânului...“ La Atena este martor unei manifestații cu asemenea participare că părea a nu se mai sfârși. În fapt, manifestații se învârtteau în cerc, într-un spațiu de cvartal restrâns, o tactică premeditată, organizată: „Am avut atunci revelația de simbol *al mersului în cerc al comunismului* prin căpătâniile generațiilor, al schimbării din mers, periodic, a sloganurilor - doar aparent modificate“.

Și, într-adevăr, cine ia act de C.V.-ul autorului, din scurta notiță de pe contrapagină, se dumirește că Stelian Tăbăraș a lucrat la Radio, la TV, a realizat filme documentare de etnografie, iar timp de mulți

### cronica literară

ani a condus Studioul de poezie al Radiodifuziunii. Între faptul de viață, după care cineastul e lacom, și substanțializarea acestuia, trecerea în artă. Stelian Tăbăraș cultivă un realism poetic în care bătrâne teme se regenerează în secvențe ale anilor pe care îi trăim, cu energice efecte de originalitate. Într-un registru în care reportajul se transformă într-un pretext de joc ficțional dirijat cu deplină artă.

Cu naratorul ce-și schimbă persoana, nu și glasul, călătorim în afara oricărui disconfort - „din vechiul port Faliro până la Glyfada, și mai departe, spre Vouliagameni“, acolo unde plajele se țin lanț „unele sălbătice și cam murdare, cu tăpșane de stâncă la nivelul apei“, altele de lux, străbătute de vânzători etiopieni de mărunțișuri. Dar mai urcăm și pe platoul Bucegilor, unde a fost eliberat miraculosul păianjen, laolaltă cu greierii și lăcustele locului: „Rămâi cu bine, Auriule. Ți-am dat în primire cel mai impunător templu pe care l-am fi visat amândoi vreodată. Întinde-ți năvoadele pe ierburi înalte de răchitan și roiniță, pictează bujori de munte și garoafe de stâncă, brânduși de toamnă și gențiene! Care, uite, parcă doar auzindu-mă, ca pe o toamnă, au și înflorit“.

Ce fel de pânză țesea sublima arahnidă, cititorul va afla din carte. Pe hârtia cu ursul în filigran a copilăriei noastre, povestea se scrie mai departe... Desigur, ne vom revedea..



# Cultul maștrilor

## ana dobrotă

Poetul Marin Codreanu a traversat o perioadă importantă din literatura românească a secolului al XX-lea, începând cu anii șaptezeci. A scris și a publicat mai multe volume de versuri - **Gloria șoimilor, Fuga din burg, Alegoriile insomniei, Zeul cu armă, Ninge pe Via Dolorosa, Ode în metru jalnic, Ninsorea de îngeri**, a întâmpinat volumele altora cu o rară generozitate și prietenie, cu înțelegere, a condus reviste literare, a iubit literatura română și pe cei care fac ca această literatură să existe.

Cartea de evocări **Unde au dispărut mi-notaurii?**, apărută în prima ediție la Editura Muzeul Literaturii Române în 2004, este reîntregită în/cu acest volum, apărut la aceeași editură în 2005, reprezentând integrala ediției. Sunt în total 12 evocări, prezentate de scriitorul însuși astfel: "Partea întâi: 1) Petre Țuțea - Ultimul Socrate; 2) Nicolae Ciobanu - N-a fost să fie; 3) Gheorghe Pituț

## galaxia cărților

printre stelele fixe; 9) Dan Laurențiu iubit și contestat; 5) Mircea Ciobanu, un luptător până la capătul puterilor; 7) Marius Robescu, un spirit însetat de real. Partea a doua: 8) Florin Puca, un artist plastic printre scriitori; 9) Ion Drăgănoiu - Scene de vânătoare; 10) Grigore Hagi - poetul continentelor ascunde; 11) Ion Băieșu, un domn al scrisului românesc; 12) George Șbârcea (Claude Romano), criminal de război"

Evocările, o memorialistică *sui generis*, sunt însoțite și de o iconografie, parte din patrimoniul Muzeului Literaturii Române, parte din arhiva autorului sau a familiilor scriitorilor evocați.

Prima evocare are în centru figura lui Petre Țuțea, "ultimul Socrate", un "spirit socratic, aristocratic, un orator genial și un creator prolific de cultură vorbită" pe care Marin Codreanu l-a cunoscut în 1982. Există în modul de portretizare realizat o intenție polemică față de cei (unul dintre ei, Gabriel Liiceanu) care erau tentați să vadă mai ales latura profană a "bătrânelului", un "tataie", "cabolin de geniu", "dotat cu o oralitate prodigioasă, dar incapabil să scrie o pagină coerentă" (apud, p. 13). Memorialistul acuză "destinul său nenorocit" care, determinându-l să trăiască într-o "perioadă dominată de teroarea roșie", l-a condamnat la absența operii. De aici, *scepticii și entuziaștii*, două grupări în jurul "ultimului Socrate".

Pledoaria pentru valoarea omului duce la susținerea ideii necesității unui biograf al lui Petre Țuțea care să convertească un destin vitreg într-o victorie asupra timpului.

În unele amintiri, atenția se concentrează nu numai asupra obiectului, ci și asupra subiectului, a relației acestuia cu obiectul. Despărțirea "nedreaptă, prematură și premonitoare" de Nicolae Ciobanu e un moment asupra căruia se oprește îndelung, cauzele

rupturii acuzând suspiciunea generalizată în România predecembristă.

Porecla de *Zelinski* sau *Zelea* dată de Fănuș Neagu, cu toată straniețea și caracterul ușor peiorativ nu-l ofuscăază prea mult. E un mod de a-i înțelege poziția în lumea scriitorilor, căci redactor la revista "Frontiera", era privit cu suspiciune de ceilalți, considerat, bineînțeles, "securist".

Moartea suspectă a lui Virgil Mazilescu în 1984, a lui Marius Robescu în 1985 îl implică în angrenajul unei încercări, în care cea mai gravă este acuzația de asasinat: "După moartea lui Virgil Mazilescu (1984) și a lui Marius Robescu (1985) a circulat o legendă, potrivit căreia cei doi ar fi fost eliminați de subsemnatul, în calitatea ce mi se inventase, aceea de colonel de Securitate" (p. 79). Marin Codreanu se apară în fața timpului și a istoriei literare, aducând propria sa mărturie, "povestea" lui pentru că ocara să-și dezvăluie și netemeinicia și reaua-credință. Această mărturie, în care tonul cald, memorialistic este schimbat în favoarea celui pasional, vehement, *fierbinte* acuză predispoziția spre mitomanie a unora, dar și uitarea vinovată a altora - Gabriela Adameșteanu, de exemplu, posesoarea manuscriselor lui Marius Robescu, dar care nu a făcut nimic pentru a le publica...

Interesante sunt și încercările memorialistului de a reface atmosfera literară din anii '70 prin haloul pe care îl degajau poezii precum Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Grigore Hagi, Marius Robescu, Nicolae Ioana, Gheorghe Pituț etc. Ca și Alex. Ștefănescu în *Istoria* sa, și Marin Codreanu vorbește de o "aripă roșie" în tagma scriitoricească cu scriitori formați la Școala de Literatură - Nicolae Stoian, Dan Deșliu etc. - și o "aripă albă" - onirici, disidenți - Leonid Dimov, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Marius Robescu, Nicolae Ioana, Vasile Petre Fati.

Tagma scriitorilor era împărțită în grupulețe: "...grupulețe de scriitori favorizați pentru serviciile aduse culturii socialiste; scriitori favorizați prin recompense bursiere, cu predare la universități din Occident; scriitori importanți cu drept temporar de documentare în țările europene, toți la un loc monitorizați de Securitate: și, în fine, scriitori în exil, aceștia fiind chiar urmăriți de Securitate". Acești "luptători cu arma spiritului", Florica Mitroi, Tudor George, Octavian Stoica, Florin Puca, plus alții care simulau "o nebunie nietzscheeană", nu au fost niciodată "reținuți, legați, arestați, torturați", au fost, din rațiuni previzibile, tolerați.

Boema de la "cantina scriitorilor săraci" reunea oameni cu personalitate creatoare puternică, de aceea dificilă și nonconformiști, greu de manipulat, într-o comuniune spirituală în care prietenia, adevărul, sinceritatea, conservatorismul de grup funcționau ca o condiție a cultului pentru frumos și literatură.

Pe acest fundal se profilează chipul unui Gheorghe Pituț, "scriitor rasat" fără aderență la extravagantele de limbaj sau vestimentare, Marin Preda, Florin Mugur, Mircea

Ciobanu, Ștefan Augustin Doinaș, Grigore Hagi, Florin Puca ș.a. Horia Lovinescu Eugen Jebeleanu par figuri străni la "cantin scriitorilor săraci", un nonsens, o contradicție și un paradox. Cât de săracă era cantina săracilor, cât de săraci erau scriitorii rămân o nebulosă... Gheorghe Pituț e o figură lăminoașă pentru acele zile întunecate.

Dan Laurențiu, "un Bălcescu în travesti e "unul dintre cei mai valoroși poeți ai deceniilor 7-8 din secolul al XX-lea dar, poate, cel mai controversat" (p. 44), maestru în arta poeziei și a eseuului, dar fără "cultul prieteniei durabile", adept al unui crez care poate părea paradoxal: "Decât cu prietenii mulți printre scriitori și cu o operă insignifiant mai bine marginalizat, însă cu operă durabilă" (p. 45). Comparat cu Alexandru Macedonski, Dan Laurențiu e o figură contradictorie și de un orgoliu exagerat, un egolatriu "își irita contemporanii (...) prin superbii prin ricanări disprețuitoare și prin preocuparea exclusivă de sine..." (p. 45). Portretul lui Dan Laurențiu e unul dintre cele mai reușite în loc să mi se răspundă din interior, așa cum ar fi fost de așteptat, constat cu surprindere că ușa la care bătusem se deschide ușor iar din interior își face apariția, în prag, un personaj de-a dreptul bizar, care mă face puțin și simplu să tresar de uimire. La primul impact vizual, am avut impresia că mă afl în fața lui Nicolae Bălcescu, pentru că părul său negru-corb ce-i acoperea amândouă umerii și barba tot neagră, cu pinten sub buza de jos, îi oferea o imagine atât de stranie de ai fi zis că a înviat din morți marele revoluționar pașoptist. Proptit în prag, mi s-a întredăbă nimic, ci îmi face semn cu mâna să intru în redacție - o oază de liniște și singurătate. După ce închide, la fel de meticulos ușa, îmi întinde mâna și zice: Eu sunt Dan Laurențiu... " (p. 48).

Virgil Mazilescu, în deosebire de Dan Laurențiu, avea, ca și Nichita Stănescu, "în sânge" cultul prieteniei adevărate, deși memorialistul mărturisese că "nu am fost prieten la cataramă" și, paradoxal, "De fapt, nu a fost cu nimeni" (p. 59). De la el învață Marin Codreanu "lecția autoexigenței și respectul față de cititor".

O figură aparte este Florin Puca, "un artist plastic printre scriitori", "cel mai temut dintre boemi", înzestrat de Dumnezeu "cu inteligență, cultură și cu un umor la fel de negru ca el" (p. 109).

Unele amintiri sunt notate strict din interes pentru istoria literară. Este cazul romanului nepublicat al lui Marius Robescu, a dulapului lui Virgil Mazilescu evocat într-o poezie. Al. Condeescu afirmă în **Opere Virgil Mazilescu** despre controversatul dulap, aflat în Muzeul Național al Literaturii Române, că este donat de Ștefan Agopiar Ștefania Deleanu (Mazilescu), soția poetului, susține că dulapul "a existat doar în chipuirea poetului". Este și cazul apelativului "bătrâne" pe care și-l adresau poeții din cercul Nichita: "ori se socoteau bătrân prin cantitatea de trăire afectivă și creativă pe unitatea de timp sau chiar se socoteau bătrâni prin înțelepciune și nu prin uzur fiziologică" (p. 126).

Fără a avea valențe literar-stilistice deosebite, cartea de evocări a lui Marin Codreanu întreține cultul pentru câțiva mari artiști din a doua jumătate a secolului al XX-lea uitați pe nedrept de posteritate, readucându-i în atenție. E un efort suficient care poate valează asupra literarității și care dă o altă dimensiune prieteniei în lumea scriitorilor.



S timați colegi și invitați, îmi face mare plăcere să vă găzduim aici într-un spațiu care, cum vedeți, redevine insuficient pe măsură ce rece timpul - să sărbătorim Centenarul uneia dintre cele mai cunoscute și mai de prestigiu dintre publicațiile românești din secolul XX, iată, și din secolul XXI.

Generația mea a apucat și momentul în care publicațiile majore, tradiționale ale literaturii și culturii române au dispărut. A apucat și momentul în care ele au reapărut. A apucat și, din când în când, foarte rar, și câte o sărbătoare de genul acesta, pentru că de fiecare dată, când era un centenar, semicentenar sau o altă dată rotundă, apăreau tot felul de dificultăți în a face public acest lucru. Dificultăți legate îndeosebi de numele celor care treceau prin publicația respectivă, care făceau, făcuseră sau care, pur și simplu, colaborau.

Era o „selecție” destul de severă. Multe din aceste nume nu se puteau spune. Nici până în ziua de astăzi nu este foarte bine cunoscut faptul că această revistă a fost înființată de Paul Bujor, Constantin Stere și Garabet Ibrăileanu. Garabet Ibrăileanu nu a fost șef niciodată. I-a plăcut lui să facă revista fără să fie neapărat șef.

Multe dintre revistele noastre și-au pierdut pe parcurs pe unii dintre fondatorii tradiționali și colaboratorii - cazul Vișoianu - de care vorbea adineaori directorul re-

## opinii

vistei - din aceleași motive pentru că exista o grilă, o selecție, anumite nume nu mai puteau fi amintite.

Acuma, din fericire putem să facem, să fixăm asemenea momente. Ce importantă cred eu că au, dincolo de faptul că, sigur, e frumos să ne aducem aminte și să discutăm și altceva decât despre mizeriile vieții cotidiene.

Destul de importante sunt aceste centenare sau manifestări și pentru că țin într-un fel trează atenția asupra unor elemente din peisajul nostru literar și cultural, care sunt din ce în ce mai des uitate sau ignorate. Faptul că televiziunea nu se ostenește să filmeze și să dea o informație banală, între două știri foarte importante - nu știu ce boală a găinilor sau altele așijderea, faptul acesta vorbește cumva de la sine. Sigur că pe de altă parte eu nu sunt și, nu știu, mă gândesc că nu e bine să fim chiar foarte alarmați de această relativă, aș zice, tăcere, mai degrabă decât ignorare, care se așterne în jurul evenimentului literar. Eu spun că e normal să fie așa. Literatura nu e făcută chiar pentru toată lumea. Să ne înțelegem. Ideea că scriem pentru masele populare este o idee pe care am trăit-o, am exersat-o, am verificat-o, am răsverificat-o vreo 40 de ani. Nu scriem pentru masele populare. Scriem pentru cei care citesc și care sunt 5%, poate 10% din populația unei țări. Ceea ce, la urma urmelor, garantează literaturii faptul de a rămâne literatură. Să ne închipuim o clipă că din cei 90% care nu citesc, jumătate sau vreo 45 de procente s-ar apuca să citească și noi ar trebui să scriem pentru ei. Vă dați seama cam ce s-ar întâmpla. Nu-i

# La Centenarul „Viața Românească”



nicolae manolescu

bine. E bine să scriem pentru cei care citesc, înțeleg și care la urma urmelor fac istorie. Fac istoria și nu numai a culturii.

Nu e totuși o nenorocire să nu citești. Se trăiește foarte bine fără să citești. Ba chiar mai bine. De aceea am glumit pe tema faptului că o revistă medicală, sponsor al sărbătorii noastre, consacră aproape un număr tratamentului insomniei. Și se vinde. Dar noi, care provocăm insomnia, încercăm să-i trezim, cu alte cuvinte, pe oameni - sigur că nu avem succesul acesta. Deși lumea e plină de insomniaci, dar care n-au descoperit faptul că în timpul insomniei se pot face lucruri extraordinare. De pildă se poate citi. Ce mare fericire să stai să citești toată noaptea, în loc să dormi. Ei bine, nu glumesc deloc, vă rog să mă credeți. Eu cred că literatura este pentru elita celor care citesc, pentru cei care înțeleg ce citesc, le place ce citesc, le displace, câteodată. Care înțeleg să-și îmbogățească viața prin cărți, prin cărțile altora. Și ce colaborare mai bună vedeți dumneavoastră decât asta - de a ne trăi viețile, unii prin cărțile altora. Noi nu reușim să ne trăim viața unii prin alții, dar prin cărți putem s-o facem.

Cei care nu vor să facă lucrul acesta sunt de plâns. E adevărat că sunt unii care nu știu. Și poate că aici ar fi o fereastră pe care noi am putea s-o deschidem către cei care nu știu ce pierd. Nu știu ce pierd și am mai spus-o și altă dată, dar dacă alte arte se pot împiedica de niște handicapuri - un surd n-o să audă niciodată cum sună andantele din **Concertul 21 pentru pian** de W.A. Mozart. Asta este nenorocirea lui. Nu s-a descoperit încă un braille pentru cei care nu aud. Literatura nu comportă un asemenea handicap. Nu există nimic care să ne împiedice să citim. Chiar dacă nu vedem, chiar dacă nu auzim, putem să citim. Există un mare scriitor care nu a văzut aproape toată viața, Borges. Și a fost unul din cei mai mari cititori. Nu numai dintre scriitorii lumii, chiar dintre oameni, în general. Nu există nici un handicap. Știu și eu ce proastă imagine fac unii și alții cititului. Că ar provoca somn, de pildă. Da, că tot vorbeam de somn. Se poate întâmpla și asta. Nu știu dacă ar fi cea mai mare nenorocire. Ar fi ca un drog, lectura. Unul care se procură fără rețetă.

Spunea Călinescu pe vremuri, într-o **Cronică a mizantropului**, foarte amuzantă, cum sunt văzuți tinerii adolescenți care citesc prea mult: palizi, pe altă lume și bănuți de obiceiuri urâte. Lectura are această imagine nefericită și eu cred că televiziunea de aceea nu vine să filmeze centenarul unei reviste. Se vede că redactorii l-au citit pe Călinescu. Și în loc să-l ia, să zică așa, cu ironie, l-au luat în serios și chiar au crezut că literatura duce la deprinderi urâte, mai ales în adolescență. Dar, încă o dată, nu trebuie să ne alarmăm. Să lăsăm fereastra deschisă. Să ne adresăm și celor care nu înțeleg să citească pentru că nu le-a spus nimeni, nu le-a atras nimeni atenția și dacă în fiecare zi câștigăm câte un

cititor dintre aceștia, eu spun că putem să mergem liniștiți mai departe. Nu vom trece totuși foarte mult de granița celor 5%-10% de cititori. Dar asta este. Nu cred că este problema noastră cea mai gravă, în momentul de față, mai ales că nu a rezolvat-o nimeni, nicăieri. Nici în țări, să zicem, cu ceva mai lungă tradiție de școlaritate generală decât noi.

Revenind la „Viața Românească”, zicem că este o revistă care s-a bucurat totdeauna de o mare reputație și a fost un fel de monument al presei culturale românești. Și înainte de primul Război Mondial, și după primul Război Mondial, după o scurtă întrerupere, în interbelic și de la reparație, ceva mai târziu. Revista de care se leagă cel puțin două lucruri importante. Primul ar fi numele celor care au trecut pe la „Viața Românească”, de la generația lui Ibrăileanu și Stere și până astăzi. Găsiți lista de autori în acel CV al publicației, făcută de domnul Diaconescu, și este impresionantă. Aproape nu este scriitor, intelectual, căci nu e vorba numai de scriitori - domnul Traian Dragomir menționa capitolele speciale ale revistei care se adresează și altor categorii de intelectuali, făcute de alte categorii care să nu fi trecut într-un fel sau altul prin paginile acestei reviste. Și al doilea lucru - această revistă a avut o absolut neștirbită tradiție de democrație și de toleranță. Indiferent cine a fost redactor-șef, director sau altceva, la această revistă, nu a căzut niciodată într-o extremă sau în cealaltă. Nu a făcut niciodată excese, discriminări. În general, o revistă democratică de stânga, orientare pe care i-au dat-o fondatorii ei, aceia din 1906, care au scos primul număr. Unii dintre ei, Stere, a devenit membru marcant al Partidului Național Țărănist - aripa basarabeană -, o mare personalitate a culturii românești, care a avut parte de o soartă cu totul și cu totul nepotrivită față de imensele lui merite ca om politic, ca intelectual și ca scriitor. De Ibrăileanu nu vorbesc. Ibrăileanu rămâne unul dintre reperatele noastre, cel puțin al criticilor literari. Una dintre cele mai simpatice figuri dintre criticii din istoria literaturii române. De obicei, imaginea criticului se leagă de o mică areală sau de o anumită aroganță. La Ibrăileanu nu este așa. Nu se leagă de nimic din toate astea. Se leagă de o figură extraordinară, cu o imensă capacitate de înțelegere.

Cu aceste explicații, toată lumea știe despre cine este vorba și „Viața Românească” intră în felul ăsta într-o posteritate mult mai rentabilă decât cea de până acum.

Vă felicit că ați reușit să scoateți un număr frumos și să faceți acest lucru. Presupun că veți da și niște diplome. O să aflăm și asta.

Vă doresc să ne revedem, de exemplu, la 150 de ani. Vi se pare prea curând?



## Trupul în formă de cruce

Am tras o linie dreaptă cu mâna stângă  
și în dreptul inimii m-am oprit  
să urmăresc un iepure. Eram livid,  
mâna mea dreaptă atârna în neant,  
pe umăr îmi crescuse un măslin  
și cineva încerca să mă răstignească,

Ape în șuvoaie îmi brăzdau fruntea,  
din ochi păsări de pradă zvâcneau  
rânindu-mi vederea cu aripile lor negre.  
Copiii se jucau de-a v-ați-ascunselea  
pe trupul meu cocârjat, printre amintiri.

Picioarele se înșurubaseră în argilă  
și din gură îmi curgeau muguri roșii  
care explodau de uimirea înfățișării mele.  
Am tras peste linia dreaptă o alta, tăind orizontul.

O lumină albastră a fășnit din mădulare,  
iar oasele mele s-au transformat într-o arcă.  
Pluteam, pluteam prin trupul meu imens  
în formă de cruce.

## O foame continuă

Poate că niciodată nu am avut  
atât curaj să spun lucrurilor pe nume.  
Mai mult, să urlu colajelor  
închipuie și spânzurate de spaima  
de a nu mă mai afla pe lume.

O foame continuă îmi trădează omenescul,  
un calvar de cuvinte nu mai prididesc  
să se prăvale între mine și tine  
și ne devoră pe dinăuntru nefirescul.

Florarul îmbălsămează această otrăvită rețuță  
și fășii-fășii se desprind din mine bucăți de carne.  
Privesc răsturnat într-o teribilă uitare  
cum sfâșie timpul vâltoarea trupului.

## Îngerii care plâng

Îngerii care plâng  
își vindecă rănilor cu sevă de cer.  
Cu trupul lor de păsări au pornit  
la vânatoare de cuvinte.

Pe țărnul abrupt, proptiți în aerul sărat  
cu aripile lor mătăsoase,  
își scriu pe stratul lăptos  
cu lumină memoriile.

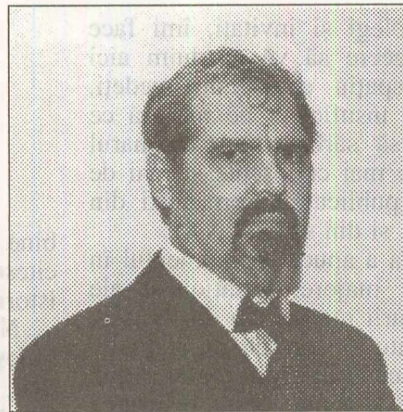
Apoi valuri-valuri timpul le șterge.  
Cerule se distilează și le intră în răni.  
Pământul se sfarmă sub greutatea luminii.

Îngerii plâng iar rănilor  
supurează eternitate.  
Eu, răpus de cuvinte,  
am devenit un altul.

## A venit timpul

În țesutul meu de circumstanță  
fără să mai discern aerul,  
am rămas spânzurat pe strada principală  
a iluziei, trecător de firavă.

Aplaud împroșcând auditoriul  
la execuția mea romantică,  
descoperind succesul contemporanilor  
într-un brutal schimb de focuri cu trecutul.



**florentin palaghia**

Efectul trecător al succesului  
și valurile delirând de nerăbdare,  
or să mă rotească la întâmplare  
în lumea nesfârșită a mărilor.

## Înger supus

Mi-am privit în apa limpede chipul  
și în vâltoare șerpilor roșii mă îmbiau.  
Supus, am alunecat în adâncul străveziu  
și ei s-au încolăcit în jurul meu.

Nu știu cum a trecut timpul,  
înlănțuiți am dansat generații de-a randul,  
amurg în amurg dezlanțuiți  
în vâltoarea perfidă.

Eram acolo mulți poeți,  
prietenii și amintiri de o viață,  
ne acoperise lava fierbinte și translucidă,  
ochii ne luceau constelații.

Aveam o mulțime de decorații  
prinse de pielea noastră zbârcită  
și ne făleam cu războaie câștigate  
în cele o mie de conflagrații mondiale.

Himere, îmi spuneam, himere,  
dar șerpilor roșii se lipiseră de mine,  
durerea îmi cuprinsese mădularele,  
cerbii răniți treceau în nemurire.

În fața mea se deschideau porți grele  
sculptate de mercenarii tineri.  
Plângeau și sculptau tăcuți scrijelind  
oasele poezilor căzuți la datorie.

## Metamorfoză

Aștept să cadă în mine cerul  
și grav să-ți declar dragoste.  
A murit un fluture  
și e confuzie generală în piață

Pe altarul fărădelegii  
am jertfit rima  
și la limită adevărul  
domnește peste piatra cubică.

Cerul bolovănos atârna  
peste infinitul din mine,  
afară plouă și picurii  
plămădesc liniștea trupului.

Încet-încet descopăr că nu mai sunt  
și încerc să îți dau de știre,  
cerul rănit sângerează gânduri  
și trupul s-a ascuns într-o idee.



**C**u câtă greutate observi lucrurile pe care îți propui a le observa și cu câtă ușurință pe celelalte care s-ar zice că nu te interesează!

„Mărturisirile fostului general de Securitate Nicolae Pleșiță - care recunoștea, într-o misiune tv., că a torturat oameni, printre care și pe scriitorul Paul Goma - nu întrunesc elementele necesare pentru a începe urmărirea penală, potrivit unei adrese a Parchetului instanței supreme către CNA. Răspunzând unei sesizări a Consiliului Național al Audiovizualului (CNA), procurorii de la Parchetul pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (ICCJ) au apreciat că declarațiile în care Pleșiță arăta că a torturat oameni - cu referire expresă și la disidentul Paul Goma - nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor eclamate de CNA, care invoca articolele 324 și 358 din Codul Penal. Nicolae Pleșiță a recunoscut, în emisiunea «Dan Diaconescu în direct» din 18 ianuarie, de la OTV, mai multe rime pe care le-ar fi comis în timpul regimului comunist, menționând în mai multe rânduri că nu îi pare rău pentru ce a făcut. «Îm ucis bineînțeles. Asta făceam noi», a mai declarat Pleșiță, referindu-se la dușmanii regimului comunist“ („România liberă“, 2005).

## memorii

Concurența neloyală se instituie între factorii „minori” și cei „majori” ai vieții noastre. Pentru că acești factori - victime ale preconcepțiilor - sunt dimensionați din start, iar nu preciați conform performanțelor.

Cel mai bun confesor al tău îți ești tu însuși.

Patetismul care ajunge să străbată lucrurile anodine, mărunte, neluate în seamă - iată ce unde vine gustul dramatic al vieții.

„Nelinșteea se ivește când pierdem centrul. Ființa și viața se despart. Viața este privată de ființă și ființa, nemișcată, zace fără viață, fără să stea să moară și nici să moară din această auză. Întrucât pentru a muri trebuie să fim vii, iar pentru trecerea dincolo, trebuie să fim asuflețiți. («Pentru că eu, Sancho, m-am ascut pentru a trăi murind» este mărturisirea unei ființe care, pe lângă faptul că este vie, este însuflețită.)“ (Maria Zambrano).

Asemenea cuvântului magic, evocat de Eichendorff, care, atingând lucrurile, le face să cânte, o femeie de care ești îndrăgostit transfigurează întru propria-i ființă un loc, un

# Fișele unui memorialist



**gheorghe grigurcu**

peisaj în care se înscrie. Aceste locuri, aceste peisaje rămân pentru tine ca un soi de medalia în care e închis chipul Ei.

Un criteriu eliminatoriu al sufletului religios autentic: atitudinea față de animale. Câți bigoți, câți retori ai limbajului ecleziastic nu-i corespund!

„Fosta actriță franceză Brigitte Bardot, care militează pentru drepturile animalelor, a făcut apel la Uniunea Europeană să întreprindă o acțiune în justiție împotriva Franței pentru autorizarea uciderii a șase lupi. Bardot, actriță celebră în anii '50-'60, s-a adresat (...) în scris comisarului european pentru mediu, Stavros Dimas, afirmând că Franța a încălcat regulile conservatoare ale U.E. Brigitte Bardot s-a adresat și ministrului francez al Ecologiei, Nelly Olin, cerându-o să anuleze decizia. Ea este de părere că fermierii ar trebui să folosească câini pentru paza turmelor de oi“ („Adevărul“, 2005).

A te ridica împotriva poeziei e ca și cum te-ai ridica împotriva văzduhului, a soarelui, a cerului. Și totuși un critic contemporan a avut o atare nesăbuiță, care nu ține nici măcar de o demonie profundă a negației, căci aceasta își are, în compensație, poezia sa întunecată ce dizolvă mediocritatea.

Poezia dispune de forța abisală a întunericului, comentariul său de slăbiciunea luminii raționale.

O „eternitate“ vicleană, cea a distrugerii lente, inaparente, care pare fără capăt.

„Încrederea este ca sufletul care, odată plecat, nu se mai întoarce“ (Publius Syrus).

„Acum vreo zece ani cred, am asistat întâmplător la o *gay pride* pariziană (cortegiul străbătea Cartierul latin, unde locuim) și trebuie să mărturisesc că am simțit cum mi se ridică părul pe cap. (...) Zbânțuiala respectivă, pusă la cale pentru o așa-zisă «sensibilizare» a opiniei publice, nu poate avea decât efectul contrar, anume dezgustarea opiniei publice. În plus, ea vine în contradicție flagrantă cu două din principiile statului modern, care proclamă separarea sferei publice de sfera privată și libertatea individuală în limitele respectului față de libertatea semenului. Or, observ cu neplăcere că aceste principii funcționează numai când e vorba de chestiuni religioase, fiind camuflate

sau trecute cu vederea ori de câte ori avem de-a face cu o dogmă a «corectitudinii politice». Religia nu are dreptul să-și arate «colții» în școlile laice franceze, dar sexul e permis, ba chiar stimulat (condiția esențială fiind utilizarea prezervativelor), campaniile de dreapta sunt strict interzise în aceleași locașuri, în schimb, pereții gem de afișe cu seceri și ciocane, cu pumni muncitorești viguroși și trandafiri revoluționari. În registrul corectitudinii politice, adică în registrul de stânga, TOTUL e permis. Granița dintre public și privat dispare, iar prejudecățile sunt date la gunoi. În celălalt registru, al bunului simț mic burghez, granița se impune însă imperativ. Micul burghez *este obligat* să se roage și să citească Biblia, Torah sau Coranul acasă, de preferință într-un izolator, iar în sfera publică nu are voie să pronunțe cuvântul Dumnezeu, altfel devine pasibil de închisoare“ (Cristian Bădiliță).

Și, *pour la bonne bouche*, încă un citat din același comentariu al domnului Cristian Bădiliță: „Zilele trecute (...) la Paris, nesimțirea a dărâmat ultima baricadă. Un grup de homosexuali, însoțiți și de acoliți ai primarului capitalei franceze, au pătruns în Catedrala Notre Dame simulând un fel de «căsătorie» religioasă. Fără preot, fără sacrameinte, fără liturghie. O profanare a ritului creștin de la un capăt la altul. Am avut ocazia să văd câteva imagini și m-am cutremurat! Rectorul Catedralei a fost apoi lovit, după ce încercase stoparea bâlciului (în mod bizar, totuși, evenimentul n-a făcut prea multe valuri mediatiche, cum s-ar fi întâmplat, cu siguranță, dacă ar fi avut loc într-o moschee ori într-o sinagogă). La un moment dat, unul din autorii morali ai provocării l-a învinuit nici mai mult, nici mai puțin decât pe însuși... Papa Benedict al XVI-lea, a cărui atitudine față de păcat era înfierată ca «intolerantă și criminală»“.

Lumina: fața imatură a întunericului.

Ascetismul din oficiu al umbrei.

Stilul: o mediere protocolară între tine și lume.

1) **Descrierea Moldovei**  
Dimitrie Cantemir  
Editura SemnE



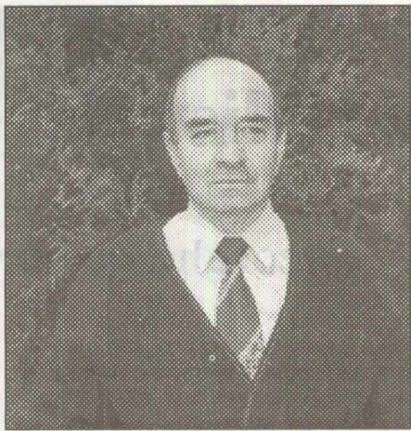
2) **Infinita iubire**  
(Adriana Weimer)  
Editura Marineasa



3) **Jilțuri de nuiele**  
(Dominik Tatarka),  
Editura Ivan Krasko







## mircea ioan casimcea

### UNICELA I

Studentul Tamoc s-a încumetat să vorbească primul.

Cred și eu că este o frumoasă prințesă gepidă. Părul mătășos, gălbui, intensifică paliditatea feței și, în ciuda cremelor cu care se unge de mai multe ori în zi, epiderma care îi acoperă fruntea puternic lobată, pomeții mici, obrații cu gropițe, bărbia rotundă, gâtul subțire și grațios, pare deshidratată continuu. Timidă și fără personalitate, fiindcă din pruncie i se asigură cam tot ce-și dorește, dar înainte de orice este copleșită de obligațiile care îi limitează libertățile asigurate de culoarea albastră a sângelui. Culmea e că asprele opreliști există tot în culoarea sângelui nobil. Destinul se află înfășurat în legi nescrise, în canoane draconice. Întocmai primordialei Eva, se simte copleșită

### cerneală proaspătă

de privilegii, căci constrângerile sunt câteva, însă implacabile și irevocabile. Strămoașa prințesei și a mea a desconsiderat strașnica interdicție de a mușca din mărușul perdiciei, de aceea a plătit scump, împreună cu cel care a renunțat la o coastă pentru a nu fi singur...

Prințesa nu repetă greșeala Evei, de aceea timiditatea ei se amplifică, pe măsură ce personalitatea ei se diminuează fără încetare. Nu am convingerea că s-a îndrăgostit de cineva, trăiește între dorință și repulsie, bravează bucurii, cochetează tainic cu aversiunile. Voința ei și-a desfăcut rareori petalele, a rămas la stadiul de boboc bine căptușit cu celule amorțite, în interiorul căruia miremele devin adeseori miasme. Sunt convins că severa criză de personalitate conține doze importante de comoditate și lene în gândire.

De statură medie, cu trupul mlădiu, plutește grabnic spre sala tatălui ei. Să găsec acestuia nume? Să-i spun Urpas? Atenție... Pronunțând acest nume, rostesc cuvântul aspru de la sfârșit spre început și schimb doar ordinea primelor două litere. Așadar regele... oricum comandantul armatei și al civililor sosiți cu războinicii. Suficient de înalt să nu pară mic... suficient de mărunț să nu fie un bărbat înalt. Altmiteri vânos, excelent arcaș, aprig lăncier, temut suliaș. Soția lui dintâi a murit la puțină vreme de la nuntă, fără să lase moștenitori tronului. Mama Unicellei este verișoara primară a regelui... una dintre multele lui verișoare primare. Ea moare când fiica lor împlinește doisprezece ani. Boala este incurabilă, însă sfârșitul sosește mai repede, fiindcă Urpas se comportă cu mama fetiței în același mod în care comandă șefilor militari. Gândește și acționează întocmai propriei convingeri: ascultarea aparține sușilor, porunca este orânduită căpeteniei, zâmbetul coboară numai din Cer.

Se grăbește Unicela pe coridoarele Castrelui, inima ei bate bezmetică, sufletul i se umple cu bucurie nestatornică. Gânduri antago-

# Unicela Temnic

nice îi înfloresc în minte, fără ca vreunul să poarte pecetea răului. Până la urmă capătă convingerea că un dar ales constituie motivul grabnicei chemări în odaia de taină. L-am putea numi dar pe nevolnicul vârstnic Tamuic? A cerut mâna Unicellei de la tatăl ei, care nu a stat nici o clipă în expectativă. Regele Urpas și războinicii săi au căzut în mare pericol, fiindcă hunii se află doar la trei zile de Castru. Unirea armatei conduse de el cu armata lui Tamuic îi poate asigura o brumă de speranță. Să se predea? Să fugă din Castru, împreună cu ai săi? Sclavia și lășitatea sunt două temnițe în care vitejia regelui nu vrea să poposească. Darul...

Care să fie darul ce-l va primi prințesa de la rege? Fetele de companie izbutesc anevoie să țină pașii cu pasul frumoasei și nerăbdătoarelor lor stăpâne. Amândoi se ridică în picioare când intră Unicela. Pe fața ei coboară voal alb și ondulat, uimirea, însă îndată voalul uimirii dispăre și înfloresc pe întreaga față raze șovăielnice ale zâmbetului, a căror intensitate se amplifică, pentru că prințesa salută exuberantă pe cei doi regi... cu mișcări ritmice și grațioase ale trupului, mâinilor, falangelor, picioarelor. Simte frisoane, deoarece anticipează motivul prezenței în camera de taină a necunoscuții înalte fețe. Află de la tatăl ei că augustul oaspete se numește Tamuic și că va fi aliatul lor în inevitabilul război cu hunii.

Unicela se bucură, ascultă smerită cum tatăl acceptă cererea măritului rege ca unica și draga sa fiică să devină în curând regină... soția regelui Tamuic... Abia în acele momente Unicela simte lipsa propriei personalități, de aceea zâmbetul ei navalnic coboară vertiginos cascadele râului. Uimirea poposește oboșită pe fața ei oboșită și uscată, apoi prințesa se apropie de cei doi cu pași mărunți, astfel că tălpile saboșilor par a nu mai atinge pământul. Se apleacă supusă și recunoscatoare în fața regelui-tată, apoi, cu evidentă gentilețe, în fața regelui-mire. Nu simte pe buze cuvinte de mulțumire, de recunoștință. Își amintește că celebra dansatoare din Castru, a cărei ucenică a fost mulți ani, i-a vorbit adeseori despre dansul care comunică. De fapt orice dans poate să comunice o atitudine, un sentiment, însă îi trebuie trupul dansatorului... torsul, umerii, mâinile cu falangele, genunchii, gambele, metatarsienele și tarsienele, chiar falangele picioarelor...

Și începe să danseze, încearcă să adune cuvintele dansului în complexitatea și fragilitatea mișcărilor. Se lasă răsfățată de neprihănitul sentiment al limpedei bucurii. Cuvinte alese comunică dansul, încercate cu prețuire, cu supușenie, cu recunoștință... Unicela dansează, se află deasupra cuvintelor subînțelese de cei doi spectatori. Bucuria din suflet se revărsă spre chipul Mielului aflat în mintea ei. Că va fi mai aproape de El în curând... Chiar așa au evoluat faptele... Într-un mod ori în altul s-a sinucis...

### UNICELA III

Telura începe poticnit: O păstrăm pe Unicela... Vreau să spun că am convenit împreună... că am botezat-o împreună cu acest frumos nume... În ce mă privește... adică eu nu consider că Unicela este de viță nobilă... mă rog, prințesă...

Își revine după ce își umezește buzele cu vodcă. Zâmbeste îndelung, ca un fel de scuză, ne privește pe rând și continuă liniștită:

Unicela este în mod sigur fiica unor autohtoni... Mă rog, părinții ei sunt descendenții unui fost soldat roman, împroprietărit cu

pământ după ce s-a pensionat, căsătorit cu tânără dacă frumoasă, voinică. Neamul lor s perpetuat câteva generații, până când o î tălnim pe Unicela. Înaltă și frumoasă, întocm ascendenților ei... Într-un fel istoria căsătorii se repetă, fiindcă tot un militar din Castru o r marcă și se îndrăgostește de ea. Firește, dr gostea lui este împărțită de Unicela, idila încheagă și se modifică în dulceața căsnici. Nu cred că are vreo importanță dacă numele l este Ecnal ori Eibas, important e că tânăra soț de militar este adusă la Castru într-o locuin improvizată. Se iubesc, firește, au cop firește...

Prefer să cred că pe Unicela o iubește taină, de multă vreme, un tăietor de sare, j care l-am numit Eras. Dragostea lui incendiar platonice la început, nu s-a potolit după căsătoria iubitei, care de fapt habar nu are vâlvătaie poartă în suflet timidul tăietor de sar. În plus nici nu-l cunoaște prea bine, fiindc numai o singură dată a dansat cu el la petrec rea din zăvoi. Ea trăiește viața de femeie s nătoasă cu plenitudine, dragostea îi rotunjeș fericirea, dar și pântecul. Se lasă condusă e propiul destin, urcă Golgota căsniciei împreu cu soțul, grijile vieții de familie constituie b curiile ei cotidiene. Nu caută fericirea pe p mânt, fiindcă este convinsă că aceasta o a teaptă, opulentă, în împărăția lui Dumnezeu. dreapta căruia se află Fiul, Mielul cel blând creștinilor.

Când Eras află că Unicela s-a căsătorit c militarul lefegiu, leșină pe drumul spre salin. Își revine anevoie, ajutat de ortaci și de o f meie care se afla întâmplător în preajmă. E tracția sării se face la suprafață, fiindcă zăc mântul bogat este acoperit cu un strat relat subțire de pământ. Întrucât abatajul încep chiar de la intrarea aflată la poalele dealulu tăietorul de sare s-a prezentat de urgență locul său de muncă, a schimbat liniștit bluz pantalonii, galenții, însă când a luat uncalta mână, un sentiment cumplit de nemulțumir chiar de ofuscare, coboară din creier în mușc astfel încât într-o singură oră taie bulgări c sare cât ar fi acoperit întreaga zi de lucru. I finalul acestei scurte nebunii cade iarăși într profund leșin. Trupul robust, coordonat c agerele calote craniene, își revine destul c iute, moment în care Eras se simte excelent. M pleacă din mină, așa cum i se sugerează. Alec cu privirea o vână netedă din peretele de sar o decupează cu migală și la fel de inten strădanie. Roagă pe ortacul cel mai apropiat c supravegheze lespede de sare și pleacă c caute instrumente ușoare de lucru: dălți, ci cane, pene de gâscă. Se întoarce relativ repez și începe plăcuta strădanie. Trece ziua de lucr cere îngăduința să rămână acolo toată noapte la lumina feștilor, împreună cu paza, mot vând cu dumnezeiescul suflu al creației, care a încercuit de dimineață și nu-i dă pace până r termină lucrarea. Șeful abatajului îl întreat despre ce lucrare este vorba, iar tăietorul c sare, devenit subit artist-sculptor, răspunde tri că intenționează să dea chip unei sfinte pe car a visat-o noaptea trecută și pe care a văzut astăzi de trei ori contopită cu peretele din sar.

Cine o cunoaște pe fericita mireasă Unice își dă seama îndată, când privește capul statui că trăsăturile feței sunt identice, oricum mu asemănătoare: urechile mici, ușor lunguieș, buzele cămoase, crenelate cu voluptate, och mari, larg deschiși, arcadele vaste, sprâncene arcuite, umerii liși, omoplații acoperiți cu păr lung și ondulat. În zori statuia este terminat paznicii nu dovedesc să o elogieze și să-l lauc pe trăsniul tăietor în sare. Nu rămâne la lucr



m îi cere deontologia profesională, să folosească o sintagmă contemporană. Își potrivește statuia pe umeri și pleacă, motivează că spiritul întei îi poruncește fără conținere să ducă eastă reprezentare a chipului ei undeva în sus. Numai pe drum îi va porunci unde s-o eze. Eras cunoaște locul unde să așeze reprezentarea în sare a Unicelei, însă mai întâi a tăieturii în camera lui. Repede a plecat spre casa irinților iubitei sale tainice. Dosit după zidul unei coșmelii de vară; un spațiu mic acoperit cu două aripi din lemn, mult mai mari decât ar fi putut fi. Acolo, lângă perete ascuns multe ore în zi și din noapte privirii părinților și fraților nicelei, va fixa statuia acesteia. Ferită de iveria gazdelor, vecinilor, dar și de ploile pluviale. Ei bine, tăietorul de sare, îndrăgostit și pulverizat în platonism, întâmpină înserarea și Unicela din sare în brațe și o așază sub arșina largă a imensului acoperiș, cunoscând din proprie experiență că pe latura aceea nu bate ploaia, nici ninsoarea.

A doua zi Eras nu este primit să lucreze în camera de sare, vecinii celor cu statuia în curte încep să vorbească. Șefii de la salină se conving că lănașul cu mușchi puternici a căzut în brațele criniilor... mă rog, că totul este irosit pentru el... De unde până unde această dragoste strănușcă, din moment ce nici Unicela, rădăcina mireasă și soție, nu are habar de existența vreunui adorator... Desigur, dragostea este mai mult decât un borcan cu miere, este un stup de albine, mierea se consumă pe deplin, însă dacă îndrăgostiții nu depun zahăr adăugat din dragostea lor, în vremea intemperiei, roiul își ia zborul definitiv... roiește... tăietorul de sare își șoptește până la urmă că iubirea este o nervură de crizantemă vârată într-un strat de pământ și bălegar... În nările lui ras se adună doar miasmele bălegarului...

Când mama ei o înștiințează despre nebuna unui carecare tăietor în sare, Unicela se negătește să nască primul copil. Acum pot să confirm că este un fecior dolofan. Sunt aproape sigură că urmează trei-patru copii cel puțin, însă nu cunosc absolut deloc soarta lui Eras. Motivele mele de concentrare îl indentifică alături de statuia fericitei Unicele, lângă același perete din curtea părinților acesteia, însă nu realizez încă dacă lucrarea este un autoportret sculptat în sare ori însuși tăietorul de sare acoperit cu patina vremii... Oile gazdelor ling statuia care îl reprezintă pe împovăratul Eras, însă nu se apropie de cealaltă statuie, fiindcă în ei s-a albit duhul încercat cu promoroacă.

Totuși Unicela moare tânără. Moare din cauza unei licorii... este otrăvită... Mamă a trei copii... Nu accept soluția sinuciderii... Mama tăietorului de sare să-și fi răzbunat fiul, otrăvind-o pe doamna admirată în Castru? Vicleșugurile sunt nemăsurate și anevoie de prevenit. Oare tatăl să fi sfârșit un gând irevocabil al mamei sale soții? Oasele Unicelei se află aici... și podoabele ei... Noi le păzim și conspirăm în jurul și chip să-i redăm chintesența... Măcar personalitate...

Domnule director, în locul ei aș fi băut mai multe pahare cu vin, căci în această lucrare se vede doar curajul de-a afla adevărul, nicicum levărul însuși. Adevărul nu este important în primul rând prin ceea ce comunică el, cât prin problema atribuită lui de antecesorii mei, dar și de contemporani.

## UNICELA IV

Într-un fel susțin părerea Telurii până la un moment dat, se hotărăște Mesin să intervină. În presia mea... convingerea mea așadar este că Unicela nu aparține rasei cu sânge nobil. Sângele nostru nu curge prin venele ei. Nu s-a născut în aristocrația timpului, cu atât mai puțin nu este prințesă... dar a trăit în anturajul aristocraților. Este o frumusețe, să zicem ieșită din comun, ivită în zona de jos a societății. Abia ajunsă la pubertate nu rezistă violențelor impulsuri erotice, așa că taina deflorării și actului

sexual dispăre timpuriu din curiozitățile sale intime. Alte curiozități îi involvurează sângele și ea încearcă să le cunoască făcând sex cu mulți bărbați tineri, vârstnici, bogați, săraci, militari, civili, aproape în exclusivitate cu oameni bogați. Practicarea sexului constituie sublima bucurie a frumoasei gigolette, obsesie pe care nu o nesocotește în nici un moment al zilei ori al nopții. Este obsedată de falusul în erectie și de momentul ejaculării, fără să știe de prejos momentul imediat următor, mai bogat în palpații erotice, descărcarea zeoaselor ovare. De aceea se comportă cu sânguință și perseverență.

Este bine remunerată, de aceea se îmbracă cu gust, fără extravaganta, iar podoabele sunt nelipsite, după cum constatăm în momentul de față. Precizez: cercei din aur cu piatră de caldonie, două inele din aur, brățară din bronz, șiraguri de mărgelă din sticlă... Propria coafură rămâne pentru gigoletă o adevărată preocupare artistică. Bănuiesc că a încercat părul lung și ondulat, părul împărțit în două, cu cărare la mijloc, strâns la ceafă, dar și pieptănătura de tip melon. Sunt convins că moartea o surprinde cu această ultimă coafură, cu părul aranjat ca o pălărie din fetru, cu borurile tari, întoarse în sus. Pentru consolidarea unui asemenea melon este nevoie de multe ace de păr și dovada se află aici: agrafe din bronz, cele mai multe din os, cum din os este și pieptenele dublu. Cochetăria gigolettei devine mai limpede când atingem aceste două oglinzi: una din bronz șlefuit, cealaltă din sticlă rotundă și mai mică decât prima... E momentul, cred, să-l citez pe domnul arheolog director și să afirm odată cu dânsul că fiecare obiect scos din săpături este mai mult decât o descoperire... constituie chiar creația celui care îl aduce la lumina zilei, cum se spune.

De ce a murit gigoleta Unicela? Mai întâi se impune să precizez că a murit tânără... foarte tânără. Viața activă a unei gigolette este relativ scurtă, întocmai vieții active a sportivilor de performanță, fiindcă cea mai veche profesie a urmașelor Evei se practică în răstimpul extremei tinereții. Ea n-a murit așadar la o vârstă înaintată. Din felurite motive preopinienții mele au avansat aceași presupunere... sau certitudine. Drăgălășeniile ei și subtilitățile amoroase o fac dorită, adorată de tineri și de vârstnici cu bani, feciori și familiiști. Cunoaște în amănunt secretele provocărilor excitante, fiindcă însăși prezența ei degajă sex-apel, ca pe un debordant excitant.

Este posibil ca decesul Unicelei să fie efectul unei răzbunări. Mlădiindu-și trupul firav prin alcovuri străine, dar și în propriul pat uriaș, cu bărbați aleși după propriile criterii, se poate ușor deduce una dintre următoarele situații: mâna criminală este a soției unui bărbat infidel; poate fi implicată mama unui june amoretz, pregătit ca prin căsătoria cu altă domnișoară să fie beneficiarul unei averi importante; nu este exclusă intervenția tinerei bogate ori mai puțin bogate cărcia i-a fost hărăzit tânărul amintit mai înainte sau alt tânăr hotărât să-și întemeieze familie... Mă rog, presupunerile pot continua, cert este în calculele mele că gigoleta moare în floarea tinereții, ca urmare a înghițirii unei băuturi letale, probabil a unei gustări otrăvite... Așa consider că au fost viața și finalul gigolettei numite Unicela... De aceea noi bem vodcă în această noapte. Noroc!

## UNICELA X

La momentul oportun Lime intră în biroul meu, cu fotografiile excelent finisate. În timp ce le privește atent și satisfăcut de prestația lui, mă roagă să apelez încă o dată la răbdarea cu care sunt înzestrat. Îmi răspund că sunt nu doar dispus, dar sunt și bucuros să mai colecționez o viziune despre nobila noastră oaspete, botezată de noi Unicela Temnic. Se așază pe scaun, aproape de mine, și îmi relatează liniștit varianta închipuită când developa filmul:

Unicela este fiica unor aristocrați, căsătorită cu un aristocrat sau cu un șef militar,

oricum cu un bărbat mai vârstnic decât ea. Să nu părăsească definitiv mediul urzit dățile trecute, intuiesc că femeia are un amant din tagma preotească a localnicilor. Orice preot trăitor la începuturile creștinismului este celibatar, cum de altfel celibatul continuă să constituie starea civilă obligatorie a preoților catolici. Preotul protocreștin este tânăr, constrâns la abstenență, prin urmare cu atât mai mult vigoarea lui sexuală este mai tumultuoasă. Câțiva ani consecutivi se întâlnesc într-un ascunziș aflat în grădina imensă a unui sfios și darnic enoriaș.

Amanta coboară cu treburi în comunitatea localnicilor, când rar, când mai des, după împrejurări, și se strecoară în căsuța cu două încăperi, oferită preotului de generosul creștin. Firește, nu doar întâlnirile sunt tainice, dar și comunicările între ei se petrec în secret, facilitate de blajinul enoriaș. Acolo, în blândul semintuneriu din căsuța pierdută în livadă, se consumă desfătările oferite de iubirea lor, secheștrată de pauze mai lungi și mai scurte, oricum amplificată de neînduplecata interdicție.

Preotul Aniv nu încearcă s-o convertească la creștinism. Simte că unirea lor într-un păcat reprezintă pentru străina aristocrată un efort considerabil, să-i mai pretindă pe acela născut din înveșmântarea cu lumina Creștinismului, cum spune Iisus. Nici nu ar stăpâni tăria sufletească să se roage Mielului să o mântuie, să-i mântuie.

Se pare că sfiosului proprietar al casei i se arată un înger în somnul său liniștit. Îngerul este de fapt un șef, un arhanghel, de aceea acesta își permite să-l amenințe cu iadul, pe cealaltă lume, în situația că va continua să tănuiască păcatul de neiertat pe care pierdutul preot îl săvârșește cu păgâna străină. Blajinul creștin ezită, își acordă timp de gândire,

## cerneală proaspătă

tergiversează luarea hotărârii, motiv pentru heuruvim să repara în somnul liniștit al acestuia, mai drastic decât prima oară. Strigă, se răstește, îi prezice că după moarte va pătimi într-un cazan cu smoală clocotită, îi sfichiuieste obraji cu vârful aripilor uriașe, în fine, când să-l urecheze, cel muștruluit se trezește speriat, fără să mai poată dormi restul nopții. Se închină spașit, spune rugăciuni cu glas tare, cere iertare Mielului și Tatălui Ceresc, își izbește fruntea de paviment, în cele din urmă promite că va pune capăt acestui păcat.

Nu comunică lui Aniv hotărârea luată în urma categoriceii intervenții a îngerului-arhanghel, nu se gândește măcar să-l anunțe că nu mai poate să-i ofere găzduire din pricina născocite. Așteaptă liniștit, în post și rugăciuni, ziua când preotul creștin și păgâna străină se vor întâlni iarăși cu taina păcatului în căsuța din livadă. Atunci o să anunțe grabnic vecinii, pe însuși voievodul local, astfel să se elibereze de amenințările arhanghelului, să lepede păcatele pricinuite de cel care ar trebui să-l ajute să nu păcătuiească în nici un fel. Așteaptă întâlnirea lor, însă păgâna Unicela nu se furișează printre pomii dați în rod, astfel zăbava se prelungește mai mult decât oricând. Preotul slăbește și vine tot mai trist să slujească în lăcașul de rugăciuni. Este palid și visează în picioare, oftează când spune rugăciuni, se bălbâie când predică lângă icoană, dă ochii peste cap și amestecă versetele...

Târziu, după ce îl găsește spânzurat de creanga vânoasă a unui cais încercat cu rod, blândul enoriaș află că la Castru a fost înmormântată o tânără doamnă aristocrată, care, vorbește unii, a băut otrăvă din motive neclădite. De fapt era gravidă, cunoștea prea bine cine e tatăl pruncului, dar și consecințele care o așteaptă când casta ei ar fi depistat infidelitatea. Firește, ea este Unicela...



ana dobre:

## Poezia românească în anii '50

**D**in punct de vedere socio-politic, perioada de după 1944 este o perioadă foarte confuză receptată pe toate planurile ca atare. După actul de la 23 august 1944, România intră în conul de interes al URSS. O perioadă, 1944-1947, intențiile expansioniste ale sovieticilor nu se văd, dar acționează insidios. Există încă iluzia pluripartitismului, a democrației de tip occidental. O dată cu ieșirea PCR din ilegalitate, scena politică românească începe să fie acaparată de acest partid și de toți cei care adera la el fie din oportunism, fie din credința sinceră în idealurile sale, fie din naivitate, fie din imposibilitatea de a se sustrage terorii istoriei.

Există, după cel de-al doilea Război Mondial, cred, un entuziasm specific, comparabil, în mare parte, cu cel de la sfârșitul primului Război Mondial: victoria asupra fascismului determină pe oameni să creadă că lucrurile trebuie să meargă, firesc, spre mai bine. Un singur lucru umbrește această încredere: după triumful aliaților, României nu-i sunt cedate teritoriile înstrăinate - Basarabia, Bucovina de Nord care îi fuseseră luate la ruleta istoriei prin pactul Ribbentrop - Molotov. Pentru viziunii istoriei, este clar că lucrurile evoluează spre catastrofal. După 1947, cu abdicarea forțată a regelui, partidul unic - PCR - se impune decisiv, ascunzându-și toate metodele și mijloacele pentru a-și sigura victoria și a-și reduce la tăcere adevărații și eventualii dușmani.

Intellectualitatea este categoria cea mai supusă terorii pentru că este mai greu de îndobitocit, deși în pușcării se regăsesc, ca opozanți ai regimului, și intelectuali, și țărani, clasa cea mai liberală și cea mai conservatoare. Începe campania de îngenunchere a frunților semete. Când argumentele lipsesc, este folosită, pentru intimidare, forța.

Literatura este spațiul în care se intersectează și se centralizează aceste furtuni ale istoriei. Modul propriu, creator de a înțelege raportul omului cu timpul și cu istoria explică opoziția onora, dar și revolta altora împotriva unui regim care dă iluzia libertății, a democrației, impunând, în același timp, insidios, limite și standarde care le anulează.

Pentru perioada anilor '50, mai precis 1948-1959, Alex Ștefănescu vorbește de o "artă a supraviețuirii literare", între literatura de dinainte și cea a prezentului se ridică "un zid al Berlinului". Începe nebunia interzicerilor, a demascărilor, epurărilor, delimitărilor, respingerilor, a indexărilor, a detențiilor și declasărilor. Nimic nu scapă ochiului vigilent al partidului care-și exercită autoritatea prin mijloace represive - poliție, Securitate. Nici un sector al vieții sociale - învățământ, academie, edituri, librării, biblioteci, presă... - nu scapă de reevaluarea comunistă. Cenzura și autocenzura se înstăpănesc.

Pentru această perioadă, Eugen Negrici, în lucrarea *Literatura română sub comunism*, admite, într-un "peisaj bizar" al literaturii sub comunism, existența unei *literaturi aservite* și a unei *literaturi tolerate* de regimul comunist, un mod de a supraviețui în istoria literaturii. Ideea țintă a criticului este că "nimic din ce se

întâmplă în procesul unei literaturi dezvoltate sub guvernare totalitară nu are o explicație naturală" (p. 11). Scriitorii încep să gândească tot felul de modalități de a se salva. Vor ceda realismului socialist pentru a câștiga timpul necesar pentru operele pe care se simțeau chemați să le scrie.

Doă literaturi se conturează: cea din țară, tributară, aservita *realismului socialist*, și, de aceea falsă, și cea extrateritorializată - literatura din exil care continuă să cultive valorile tradiționale, păstrând legătura cu un trecut literar valoros și mândru. O prezentare coerentă asupra acestei epoci oferă Eugen Negrici în *Literatura română sub comunism*: "Dacă în primul deceniu de comunism aparatul a impus o literatură numai de tip propagandistic, menită să sprijine direct regimul, după aceea, mimând, vreme de încă trei decenii, normalitatea, el a continuat să-și îndeplinească și altfel misiunea, controlând nu numai producția editorială, ci și conștiințele scriitoricești nu foarte greu de sedus și de manipulat" (p. 11).

Pe lista neagră a interzicerilor se regăsesc 8438 de opere literare (cf. Alex Ștefănescu, *Istoria literaturii române*, 2005), Eminescu însuși aflându-se pe această listă prin tot ce atinge problema naționalității, a teritoriilor românești înstrăinate, corectat de politrucii deoarece n-a știut să prevadă viitorul comunist. Dăm din nou cuvântul lui Eugen Negrici: "Reușind să istovească, în cele din urmă, conștiințele și să polarizeze cultura, puterea a creat un climat al confuziei axiologice, în care toate afirmațiile critice erau sau păreau dubioase, valorile deveneau suspecte, totul era sau era interpretat ca replică și răspuns. Ea a avut grijă să amalgameze valorile, să facă să se compromită, prin articole sau poezii omagiale, obținute prin somații și amenințări, și pe puținii scriitori influenți, pe inductorii de opinie, pentru ca peste toți să coboare ninsoarea nesfârșită a deznădejdiei. Critica și spiritul lucid ierarhizant au constituit ținta unei presiuni constante și a unor încercări repetate de intimidare" (idem, p. 12).

Închisorile devin spații private pentru cărți (fondurile d și s) și pentru scriitori: Radu Gyr, Nichifor Crainic, Adrian Marino, Petre Pandrea, Nicolae Balotă, Ion Caraion, George Ivașcu, Al. Ivasiuc, Paul Goma, Ion D. Sarbu, Șt. Aug. Doinaș, Constantin Noica, Vasile Voiculescu, Petre Țutea, N. Steinhardt, Al. Paleologu, Valeriu Anania, Olga Caba, D. Caracostea, Constantin Ciopraga, A. Dumitriu. Cauza: *uneltire contra ordinii sociale și trădare de patrie*.

Scriitorii impuși în perioada anterioară - George Călinescu, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, George Bacovia, Ion Barbu, Camil Petrescu etc. traversează această perioadă tulbură alegând modul în care să continue să trăiască, alegând să rămână în România, în ciuda sumbrelor semnale ale istoriei. Horia Stamatu, Mircea Eliade, Vintilă Horia, George Ciorănescu, Emil Cioran, Eugen Ionescu etc. aleg exilul. Cei mai mulți dintre cei rămași înfundă pușcăriile, alții pactizează cu noua putere, unii reușesc, cu mari riscuri, să

se țină deoparte.

E destul de dificil de judecat hotărârea ur George Călinescu, Mihail Sadoveanu, n târziu, Tudor Arghezi, acuzați de pactizare puterea comunistă, un fel de pact cu diavol Atunci, însă, diavolul, carismatic, avea fa dintre cele mai atrăgătoare. Motivele lor pot dintre cele mai omenești: dorința de a se sal ca oameni, pe ei și familiile lor, ceea ce nu de condamnat, conștientizarea, mai devre decât alții, că sunt neputincioși în fata tăvă gului istoriei. Cazul Lucian Blaga este conc dent. Atitudinea sa de rezistență nu a schim nimic. Istoria și-a văzut liniștită sau nu mersul ei, fără să se cramponeze de noțiuni v tuste, declassate și demonetizate ca demnita mândrie, conștiință, verticalitate. Ba chi această istorie și instrumentele ei au priv literatura română de un Premiu Nobel.

Cazul Tudor Arghezi este, de asemene concludent. În 1947, Miron Radu Parascl vescu îl ataca pe Tudor Arghezi în „Scânteii cu aceste cuvinte: "Un scriitor al cărui mesag poate fi rezumat la *porcăriile vieții*" (ap Alex Ștefănescu, p.74). Lovitura decisivă i va da Sorin Toma, fiul lui A. Toma, în 1948.

**Poezia putrefacției sau putrefacția poezii** publicat în organul de presă al partidului, ziar „Scânteia”. După o perioadă de ostracizat când poetul se vede silit să vândă cireșe pent a supraviețui, urmează perioada de "cumi țire", "reabilitat" fiind abia în 1954. Prea bătr pentru o luptă dinainte pierdută, omul admite învins de istorie, căci timpul nu mai a răbdare cu el. Un Arghezi suferind în i chișoare este o imagine tragică, de nesuport.

În perioada 1940-1950, Al. Piru, în **Pan rama deceniului literar românesc 1940-195** vorbește de existența a trei generații: vârstnici (scriitori aflați în jurul vârstei de 45 de an născuți între 1880-1895 - Tudor Arghe Lucian Blaga, Ion Minulescu, George Bacov Ion Pillat, Demostene Botez, Al. Philipp Aron Cotruș, Radu Gyr, Horia Furtună ș Caracteristic poezilor acestei perioade, d punct de vedere strict literar, este cochetarea o proza, în spațiul căreia dau frâu liber lirismul și limbajului metaforizant, precum și largin tematicii.

George Bacovia prin **Stănțe burghize**, Io Minulescu vor cobori treptele disoluției, aju gând la manierism prin autoimitare. Poeți Tudor Arghezi, Lucian Blaga rămân egali cu înșiși, menținând lirismul la cotele înalt val rice. Tudor Arghezi continuă să publice, avâ o tipografie proprie la Mărțișor, Lucian Bla publică ultima carte în 1942 - **Nebănuite trepte**. Dintre cei vârstnici, unii s-au exil (Aron Cotruș, de exemplu), alegând înstră narea pentru a păstra libertatea de gândire și o exprimare. Cei rămași trăiesc confuz vremurilor, străduindu-se să aleagă o ca corectă. Tudor Arghezi suferă, pe nedre ostracizarea, marginalizarea după articol nedrept al lui Sorin Toma și alte atacuri ale l Miron Radu Paraschivescu. Lucian Blaga nu supune patului procustian, uniformizant, epocii și suportă consecințele neaderării sal V. Voiculescu nu se supune nici el, e închis ș urmare a detenției, se stinge ca un sfânt d cauza unei boli contractate în închisoare.

Moderniștii "extremiști" (avangardișt constructiviști) - Sașa Pana, Șt. Roll - "se ci mințesc" și ei, reîntorcându-se la poezia el sică, poezia cu temă discursivă, descriptivă, d dactică. Dintre cei fără vocație se recruteaz grafomanii, autori a "puzderii de cărți" fâi valoare proprie, mimetice - Ștefania Zattov ceanu Russu sau Cornelia Buzdugan. Mul poeți din această generație rămân fideli form lilor artistice - expresionism, simbolism - ca i-au consacrat - cazul lui Lucian Blaga, Georg



Bacovia.

Generațiile se intersectează: trecutul continuă, prin cei vârstnici, să amintească de o perioadă fastă a literaturii române. Între cei vârstnici se regăsesc și exilați, și pactizanți, și opozanți. Cei mai deschiși înnoirilor noului regim sunt cei din generația mijlocie - Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Ion Th. Ilea, Virgil Gheorghiu, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu, Vlaicu Bârna, Cicerone Teodorescu, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș, Dumitru Corbea, Dan Botta, Emil Botta, deși nu lipsesc aderările din rândul celor vârstnici. Gradul de implicare este, de asemenea, diferit chiar în rândul generației mijlocii. Cazul tipic al epocii este cel al lui Mihai Beniuc care "Știe șapte limbi, și rusește".

Mihai Beniuc, poetul cel mai reprezentativ al perioadei, continuă filonul social reprezentat de Octavian Goga, George Coșbuc, Ștefan Oct. Iosif, descoperind și militantismul nou de factură sovietică - Maiakovski, Isacovski, Tvardovski, abandonând ca neconcludentă și falsă poezia de dragoste în care vibrația lirică autentică nu lipsea. Ca înaintașul său, Octavian Goga, dar având cu totul alte motivații, în alte împrejurări istorice, Mihai Beniuc abandonează "cântecul său" pentru ceea ce i se pare "cântarea pătimirii noastre", devenind "toboșarul timpurilor noi".

După experiențe moderniste, tradiționaliste, Virgil Gheorghiu, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza, Aurel Baranga aderă la formula militantismului în cadrul realismului socialist. Supralicitat prin Gherasim Luca, Dolfi Trost este și suprarealismul, model André Breton, acestora opunându-li-se gruparea suprarealistă a lui Gellu Naum, Paul Păun, Virgil Teodorescu, Ion Th. Ilea este un mimetic, preluând tonuri din Aron Cotruș, Tudor Arghezi și chiar din Mihai Beniuc. Epoca își creează propriile modele. Un imitator *sui-generis* este Miron Radu Paraschivescu, "poetul clasei muncitoare" (Alex Ștefănescu). Fără forță lirică proprie, cu o fantezie creatoare limitată, Miron Radu Paraschivescu brodează pe motive cunoscute sau parodiază pe Federico García Lorca în **Cântice țigănești** sau chiar pe Tudor Arghezi din **Florile de mucigai** sau pe Walt Whitman în **Declarația patetică**, publicată în 1960.

Cei din generația tânără, născuți în jurul anului 1920 - Petru Vintilă, Al. Popovici, Constant Tonegaru, Radu Teculescu, Dimitrie Stelaru, Mircea Popovici, Ben Corlaci, Ion Negoitescu, Ion Frunzetti, Ștefan Popescu, Mihnea Gheorghiu, Ion Caraion, Mihail Cosma, Virgil Torynopol - *generația pierdută, generația războiului*, cum o considera Emil Manu într-o carte de referință - **Eseu despre generația războiului**, generația care va reveni în literatură după 1960, e deschisă, de asemenea avaturilor, dar și conformismelor. Caracteristic îi este acestei generații amestecul de formule lirice. Ei sunt, grație tinereții lor temerare, idealisti, cei care, în ciuda climatului politic, au un crez suprem - arta. În generația mijlocie se recrutaseră cei mai mulți oportuniști, veleitari, ariviștii literari, aceia care fac din poezie un instrument insidios de parvenire.

Ambiții politice, de ascensiune socială sunt bine servite de o poezie subordonată militantismului, realismului socialist, jdanovist. Absența libertății creatoare limitează pe toți și fiecare se strecoară în felul său, fentând istoria, încercând să o lege la ochi, să-i distragă atenția, s-o ademenească sau să o păcălească, înțelegând să slujească un interes propriu sau focolul sacru al artei, arta pură, vorba lui Gavrilescu, individul profan fără apetența sacrului.

Pentru generația tânără, poetul cel mai "influent" este George Bacovia, dar liderul incontestabil este Geo Dumitrescu, un lider scriind o poezie "spirituală și inteligentă" remarcabilă prin "finele și gustul" (cf Al. Piru, **Panorama...**, p.165), o poezie în care atitudinea este consecventă: ironia, butada traversată de miticisme, uneori cu un conținut epic, anecdotic ceea ce o face ușor receptabilă, înțeleasă de un public eterogen (v. **Aritmetică** - 1941, **Libertatea de a trage cu pușca** - 1946). Devenit manieră, stilul sau e imitat de alții - Petru Vintilă de exemplu, mai ales în filonul anecdotic aseasonat cu ironii și false seriozități, într-un mod oarecum afectat, alunecând spre cabotinism.

Constant Tonegaru, poet în mare vogă în anii 1950, Geo Bogza, Geo Dumitrescu sunt modelele generației pentru o poezie (sau care va degenera într-o poezie) excesiv discursivă ca-n **Ora 25** (1946) a lui Alexandru Lungu, tributară, crede Al. Piru, unui "antropomorfism mecanic" cu trecere la versificatorii moderni.

Mulți - Corneliu Buda, Ion Bănuță, Florin Tornea, Sergiu Lezea, Al. Șerban - nu sunt formați și poezia lor nu irumpe impetuos în literatură. Nici atunci, nici astăzi nu au spus ceva esențial în literatură. Versurile sunt corecte, cuminiți fără suflu liric. Nici Victor Tulbure, poetul care împărțea „Scânțea” în ilegalitate, nu e convingător.

Omologul, în generația tânără, a lui Mihai Beniuc din generația mijlocie este Dan Deșliu, poetul *de serviciu* în anii 1950. Prin versurile din **Goarnea inimii** (1949), titlu pompos și total inadecvat, cântecul inimii având nevoie de o muzică mai discretă. **Lazăr de la Rusca** (1949) aveau, din 1968, o valoare pur istorică. Astăzi, ele nu mai spun decât adevărul despre cum un poet își poate trăda talentul, mistificându-se și autoînșelându-se, sacrificând un dar sacru pentru o realitate profană, lucrativă. Opera nu există din punct de vedere estetic, iar poetul este un etalon și un memento al erorii de a se fi înregimentat și de a-și fi pus lira în slujba politicului pentru o celebritate efemeră, pentru o satisfacție la fel de efemeră.

În perioada 1950-1975, exersându-și metoda generațiilor, în **Poezia românească contemporană** (Eminescu, București, 1975), raportând realitatea literară la un alt context, Al. Piru vorbea de alte două generații. Generația tânără din 1950, generația războiului, devine generația mijlocie, în perioada 1950-1960, altă generație făcându-și loc impetuos în literatura română. E generația lui Nicolae Labiș, generația care va revitaliza literatura, refăcând legătura cu tradiția, redând poeziei ceea ce i se luase pe nedrept - lirismul.

Ideea de generație e luată de Al. Piru mai mult în înțelesul de "vârstă decât de mentalitate și concepție", deoarece "vârsta e un dat care rămâne", în timp ce "mentalitatea și concepția variază după vârste", precum și "în cadrul aceleiași vârste". După exemplul lui Thibaudet, admite drept criteriu și perioada debutului editorial și, adăugând spațiul de manifestare a unei generații, timpul generației este de aproximativ 30 de ani. Astfel, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Al. Philippide, deși născuți în 1880, 1895, 1900, aparțin generației 1920.

Există o *vârstă biologică* și o *vârstă lite-*

*rară*, cronologia fiind dată de cea din urmă, *vârsta debutului în volum*, debutul în periodice fiind destul de rar semnificativ (cf Al. Piru, *op. cit.*, p. 7). Criticul nu exclude nici posibilitatea de a grupa poezii perioadei 1950-1970 după alte criterii - pe direcții, tendințe, structuri, stiluri. El a ales criteriul *vârstei literare* pe care îl ilustrează și îl argumentează peremptoriu.

Potrivit viziunii sale asupra evoluției literaturii, a succesiunii generațiilor, în jurul anului 1950 "se întrevăde" a doua generație de după al doilea Război Mondial. Este generația lui Nicolae Labiș, Nichita Stănescu și Leonid Dimov. Spațiul acestei generații s-ar închide în jurul anului 1980. Al. Piru nu greșea, după aceasta dată revendicându-se o nouă generație, cea care a inventat postmodernismul, generația optzecistă. În cadrul generației '50 se afirmă o *generație mijlocie* care cuprinde și o parte din generația tânără afirmată în anii '40, o *generație tânără*, generația poezilor afirmați după 1950.

Din generația mijlocie, la 1975, încă tânără la 1968, face parte Vasile Nicolescu, poetul care debutase la 17 ani în 1946 și care revenea în literatură în 1958 cu **Enescu, suită lirică**. Un act de curaj estetic este nonconformarea la stilul epocii constând în discursivitate, retorism în lungi poeme epice împotriva cărora se pronunțase cândva, dar, iată, nu definitiv, și Titu Maiorescu.

Întotdeauna în epocile tulburi sunt oameni care *știu să aștepte*, încrezători în ziua de mâine, optimiști, crezând aproape mistic în revenirea lucrurilor la făgașul lor normal. Sunt și *oameni nerăbdători* care nu știu și nu pot să aștepte. Nerăbdarea predispune la erori. Ei sunt aceia care prin zelul lor *au recreat* realismul socialist, au depozitat poezia, au denaturat și deliteraturizat literatura. Nu știu dacă sunt neapărat de condamnat - nu-mi arog dreptul de judecător al istoriei - vreau doar să înțeleg, în felul meu, ce s-a întâmplat cu oamenii și credințele lor, cu slăbiciunile lor. Când ești *în interiorul istoriei*, ești, obligatoriu, nerăbdător. Ceva îți spune că nu ești nemuritor și vrei să te bucuri de tot ce poți lua de la viață. Niciodată viața nu-ți oferă nimic pe gratis și fără efort. De cele mai multe ori trebuie să smulgi vieții bunurile de care vrei să te bucuri, pe care le crezi ale tale. Fiecare simte trecerea în felul său propriu și a judeca sau a condamna, *acum*, când totul a trecut, modul lor de a acționa *atunci*, în timpul lor tragic, este restrictiv și, poate, nedrept. *Astăzi* lucrurile apar într-o anumită lumină, *atunci* într-o alta. Însuși timpul era nerăbdător - cu toate generațiile, nu numai cu aceea vârstnică. Timpul subiectiv nu se putea acomoda timpului obiectiv istoric, convulsiv și năvalnic.

Putem admira, desigur, pe cei care asemenea lui Vasile Nicolescu, au putut aștepta, dar, în același timp, nu putem condamna în absolut pe cei care s-au supus clipei celei repezi. Valoarea etică se conjugă cu cea estetică. Poezii ne pot oferi nu numai modele estetice prin operele lor, ci, iată, și modele etice, de rezistență în fața terorii istoriei. Admirându-i pe cei puternici, să-i iertăm pe cei slabi.

Vasile Nicolescu și alți poeți, Șt. Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, "sar" perioada cea mai nefastă a poeziei românești, revenind în jurul anului 1960, când trupele rusești se retrăseseră și renăscuse speranța salvării de către americani. Americanii nu au venit, iar poezii români au trebuit să învețe să se descurce cu ceea ce aveau la îndemână - talentul lor literar prin care cuvântul își decantă sensuri plurivalente și darul de a fenta istoria, de a o boicota asemenea lui badea Gheorghe. Aceasta este o altă formă de rezistență când vremile nu sunt sub om.





## Blocaj metafizic

Oricâte ziduri aş înălța împrejur,  
nimic nu este mai protector  
decât înțelepciunea  
îngrămădită în ADN cumva,  
purtată de hula vremii, nu?

Mă conectez la un timp mai umanizat.  
Deci mă îndepărtez de oameni.  
Trăiesc la umbra ideii că omul  
e încă unul din personajele preferate  
ale lui Dumnezeu,

oriunde S-ar afla.  
Deja mă simt mai bine,  
ca în copilărie, cu aripi confecționate,  
când voiam să-mi dau eu drumul din cireș.

Suferința îndelungată  
se transformă în blocaj metafizic.  
Nu mai vreau să viermăluiesc  
în tăcere sub lespezi.

Suferința și ura acoperă fanta  
Prin care trece lumina  
poemului următor.

## Frize

Au înflorit pomii.  
Într-un zarzăr cu generoase ramuri  
s-au cocoțat mulți copii săraci  
din căminul de nefamiliști  
care trăiesc laolaltă cu o familie numeroasă  
cu câțel și purcel în câte  
o singură cameră. Copii care  
știu totul despre viață  
și, când intră la școală, în clasa întâi  
sunt deja îmbătrâniți.  
Îi privesc toată după-amiaza  
cum stau printre ramuri  
Și mănâncă flori.  
De-aici par nemișcați,  
tumați în chiciură,  
într-o cumintenie îngerească,  
iradiantă,  
ore în șir.

## Timp de șenile

Azi ești singur.  
Ca azi.  
Repetiția e noia atitudine.  
Dacă vrei să fii receptat, înțeles,  
repetă până te vei impune.  
Dă înapoi, ia-o de la capăt.  
Până mai ieri te impuneai cu grupul, cu  
mulțimea, frisonând.  
Un alt fel de repetiție, doar o multiplicare în  
spațiu,  
Perpetuată din preistorie,  
de când mergeam la vânătoare frate,  
și ne mai și lăudam cu asta!  
Azi ești singur.  
Și știi deja:  
Reiterarea e arma secretă.  
Undeva, timpul are o defecțiune,  
asta e,  
un cant degradat care  
te sare-napoi.

## Vase comunicante

Un cartier. Ultimul.  
Un univers atât de mic,  
atât de comunicant.  
Drumul de-acasă până la școală  
și înapoi,  
platoul de ciment dintre blocuri,  
grădinița cu flori sălbatice,  
crescute de-a valma,  
cu multă cicoare și ciulinii  
cu măciuliile lor rezistente.  
Dudul și păducelul, mărul și prunii.  
toate se strâng aici dis-de-diminează  
și sexul bărbătesc pe garaj  
băgat în majuscule.  
(Aveai nevoie de un simbol erect?)

## Ioana geacăr

În copilărie beam cafea de cicoare,  
Iată un liant  
Care m-ar putea duce-napoi,  
Dar azi nu mai vreau să fiu tristă,  
Cu-atâta albastru pe sus și  
pe jos. Dimineți albastre de august.  
Însă acum e noapte. Acum ferestrele sunt  
închise  
și albastrul între pleoapele mele  
ca-ntr-un univers.  
Dacă m-aș trezi mâine dimineață  
într-un univers mai mic  
înghițit de unul mai mare,  
care e înghițit de altul  
mai mare, care  
stă să fie înghițit de altul  
și mai mare?  
La fel ca acum?

## Poem pentru Dumnezeu

Mă trage curentul  
prin ușița motanului.  
Dacă m-aș vedea cu ochii mei  
de la douăzeci de ani.  
Dar nu-i mai am!  
Tu, Doamne, îți mai amintești?  
Când eram la București,  
Pe Aleea Circului, și întâlneam la tot pasul  
oameni cu câini  
sau pisici?  
Mai știi?  
Când mi-am zis că oamenii ăștia  
care țin de capătul lanțului  
au un handicap sufletesc?

Tot eu sunt, Doamne,  
doar trupul pe care mi l-ai dat  
se-nmoaie de lumina fiecărei zile.

Unde ești? Poate  
că ai greșit Pământul,  
Poate ai greșit universul (cu u mare,  
Am uitat)

Noi inventăm mituri noi,  
să nu ne plictisim,  
ne închinăm la zeei cu blană,  
fiindcă știi să se gudură pe lângă noi,  
să ne fie aproape,  
să ne lingă aspru,  
să ne muște plăcut.  
Ținem de animal  
căutând seninătatea  
emanată de Zeul cu blană.

Poate ai plecat de mult  
să cauți un pământ mai bun pentru noi,  
și încă nu te-ai întors.

Îți las o lumină în fiecare noapte.  
De veghe.  
Să vezi drumu-napoi.

## Crăpând puțin realul

O dimineață de hârtie!  
Deschid fereastra mea magică.  
Din balconul încarcerat,  
printre razele care forțează  
să pătrundă-năuntru, văd  
un fluture aterizat prin grămădirea  
de blocuri cenușii,  
rătăcit printre tulpinile lor greoaie,  
cotrobăie-n sus, după culori și arome,  
însăpăimântat în proiecția  
unei minți debordante;  
platoul de ciment dintre blocuri  
se micșorează,  
apoi se dilată,  
se fisurează  
când blocurile unduiesc, zornăie  
și se-ndeașă uncle-n altele  
blocând orice ieșire.

## Vis cu zmeu

Merg pe o potecă strâmtă,  
cu o boltă de crengi încurcate,  
care mă strâng,  
înaintez foarte greu,  
creierul, ca orice mușchi adormit  
îmi face gândul atât de greoi,  
ca o zbatere-n clei,  
ca zbaterea viitoare sculpturi  
în marmură.  
Nici nu vreau să mă-ntorc,  
iață: am ajuns  
într-o poieniță  
smălțuită, cu lumini  
colorate în iarbă,  
cu cornițe jilave de melci  
(tu cauți deja prin simboluri)  
înainte să-mi dea drumul  
ultima creangă mă-mbră! șează  
strâns, strâns, până ce  
pubisul scâncește.  
Aproape că-mi vine să mai stau.  
Doar puțin.  
Ezită în fața gardului  
care am uitat să fie,  
e prea târziu să-l aduc în cadru,  
înaintez cu mai mult curaj,  
deschid ușa încet,  
deschid ușa...

## Singurătate

Mă plimb prin oraș  
descătușată de social, fără facturi  
și desfășurătorul de rate,  
ca o moleculă grasă în apă  
plutesc,  
deși aş vrea să mă-mprăști metafizic  
precum cerneala,  
dar sunt prea mulțumită de mine,  
asta sunt:  
o moleculă grasă.

Mă simt bine cu mine,  
nu sunt un zeu (încă)  
să mă plictisesc  
și să explodez!

Azi am atâtea de făcut!

## Despre perfecțiune, aproape

Dacă ating duhul limbii,  
pot pune orice pe hârtia mea magică.  
Trebuie să mă înalț în lumina aceea,  
să clătesc în ea tot ce aduc de aici,  
de pe pământ.  
Aceasta e imaginea mea  
din fiecare zi  
despre mine: îășnesc în zbor.  
Răzbesc  
unde umbra mea se desprinde neputincioasă  
de mine.

## Aparte

Discursul poetului e  
un aparte teatral  
și tu îi ești complice.

Ce să-ți spun: trebuie  
să te iei la trântă cu prezentul  
să-l stăpânești, să-l strângi  
până crapă,  
până ajungi la miezul lui dulce (impur!)

Sunt o străină  
oriunde te-aș duce!  
Doar frica de moarte mă face  
să înaintez!



Și „producțiile“ Veronicăi Porumbacu circumscrise tematic *luptei pentru pace și internaționalism proletar*, de vreme ce au „emoționat“ profund pe Mihai Beniuc, desigur, se oferă ca „minuat exemplu“ pentru breasla scriitoricească din epoca proletcultistă: „și pe măsură ce acest dușman, imperialismul american, trece la fapte sângeroase, poezii noștri cheamă cât mai dârz oamenii la luptă pentru pace, arătând fața bestială a dușmanului care vrea să calce pe grumazul omenirii. Iată, ca un exemplu, aceste emoționante versuri ale Veronicăi Porumbacu despre Coreea. O mamă își duce copilul în spate, fugind de sub bombardamentele din Phenyan. Copilul e ucis pe drum, fără ca mama să-și dea seama. Dar din această tragedie - una din nenumăratele tragedii ale Coreei, crește ca o flăcără, mânia întregii țări: *E-un pisc, ori un arbor, o piatră, o apă, / mânia Coreei întregi s-o încapă?! Dar printre ruine și peste-ucigașii poporul înalță un braț uriaș. / Și-n codrul, sălaş de furtuni, fără frică, / un vuiet de viață înalt se ridică. / Un braț a căzut. Nu pădurea de brazi. / Mai vie-i, prin luptă, Coreea de azi.* Astfel de versuri te fac să te pătrunzi adânc de solidaritatea celor ce muncesc și să te simți părtaș al marii lupte a partizanilor păcii din lumea întreagă. Este meritul Veronicăi Porumbacu de a ști să facă să crească idei mari din fapte, în aparență simple și izolate.“ (PLN, 22 sq.). Mai este lăudată de „toboșarul vremurilor noi, proletcultiste“, și pentru că „a scris o poezie despre Ilie Pintilie“ (PLN, 30); pentru stihuirea cu titlul *Cernășevski* n-a mai felicitat-o, fiindcă a scris-o cu șapte ani mai târziu și a publicat-o în aprilie 1957, în revista „Steaua“: *În sânge se sfârșește orice apus, o știu. / Chiar dacă răsăritul este adesea sîngeriu. / E sîngeriu apusul. Dar cei care apun, / a stălpul infamiei pe câți profeți nu-i pun!!!*

## istorie literară

„Călări în jurul pieții. Prin ea își taie vadul, / voieri de nalte cinuri, să-i vadă Petrogradul, / cum se îndasă-n față, în ploaia-acelei zile, / să vâde ritualul uciderii civile / a unui fiu de popă, un cetățean sărac, / care-l iubea pe Pușkin, pe Gogol, pe Balzac / și adora norodul și în norod credea / cu flacăra iubirii zburcîntă-n vremea sa. / Stau adunați stăpânii pe suflute și nut, / în jurul celui care știa Ce-i de făcut. / Stă-ngeunuchiat în fața puterii lor de rang, / cel pe care-o vorbă îl poate-urca în streang...“ „Steaua“ - Cluj-Napoca, anul VIII, nr. 4 / 86, aprilie 1957, p. 13). Într-o cronică literară la antologia din 1957, *Lirice*, de Veronica Porumbacu, publicată de Victor Felea în numărul din martie 1958 al revistei „Steaua“ (unde A. E. Baconsky leclanșase programul resurecțional), sunt puse față-n față versurile din prima etapă și cele din orizontul anului 1957, atrăgându-se atenția și în acest mod subtil asupra imperioasei reveniri la eretabilitatea poeziei moderne, la autenticul eu liric: Volumul *Lirice* este o culegere antologică din versurile Veronicăi Porumbacu, începând cu cele mai vechi, de prin 1942, până la ciclul *Anotimuri* reprezentând ultima perioadă a creației sale. Nu ne vom ocupa aici de întreaga ei producție - o lumenle anterioare fiind prezentate la apariția lor -, ci vom face o incursiune îndeosebi printre poeziile de dată mai recentă sau cele neînglobate în volume. Semnificative sunt astăzi pentru noi poeziile de început ale Veronicăi Porumbacu. Ele mărturisesc un puternic simț al realului, o viziune realistă, transcrierea densă a emoțiilor. Ceea ce nu mai târziu s-a transformat în cântec larg, de factură clasică... (...) Semnalarea cătorva imagini în prima etapă, credem a nu fi lipsită de interes, mai ales confruntându-le cu imaginile aflate în lîmele poeziei. Iată o serie de exemple: *Ceru-l redeam de mult plapuma pământului!... / Rengile goale cu unghii de muguri... / Ramuri de plop, plete de față pieptănate în sus... (1942); / Lumânările sunt pălpări de sunet... (1943); / Cerul - cărpă cenușie ce se vinde cu duzina, / tărână la uscat între două streșini de casă... (1944); / Iarna, bătrână cu țurțuri de ghiță*

# „Ocluziunea“ proletcultistă în poezia română (XI)



## ion pachia tatomișescu

*atárnând din broboadă... (1945); Sunt ore verzi cu seară dulce, / când - dor de ducă să te prindă - / îți intră muntele în tindă! și se așterne să se culce... (1947).* Recunoaștem aici ceva din preocuparea excesivă a unei imaginații tinere de a face imagini izbitoare, chiar dacă nu răspund totdeauna unei necesități lăuntrice, chiar dacă rămân la stadiul de ornament. Alta este însă situația în poeziile scrise în ultima vreme, când poeta, ajunsă la maturitate, dă imaginilor o funcție organică, le integrează în poem ca mijloace firești ale emoției. Limbajul metaforic devine mai simplu, mai adecvat conținutului și, deci, cu o forță de sugestie superioară. Veronica Porumbacu e, acum, stăpâna unor mijloace lirice variate, ca și a unei experiențe de viață vădită de-a lungul atâtor volume de versuri. Acest lucru se face simțit tocmai în poeziile de care vorbeam, expresie a unei regăsiri lirice pe un plan superior. (...) Dar mai interesant este un alt aspect pe care ni-l indică poezia *Memorie*. Ea poartă și un subtitlu: *În urma sentinței de la Karlsruhe*. Tema e deci de actualitate politică. Modul de a o trata e însă altul decât în celelalte poezii, din volumele anterioare. Poeta face apel la posibilitățile sugestiei lirice, nu la limbajul discursiv și retoric, rezultat al unei indignări factive. De astă dată, versurile au efectul dorit, rețin și impresionează - prin tonul solemn, prin imaginea mâinilor pianistei palide.“ (St-97, p. 77 sq.). Criticul Victor Felea - de la prima revistă cu program resurecțional, antiproletcultist, „Steaua“ - mai relevă, în orizontul anului 1958, privitor la „actualitatea politică“ din stihurile Veronicăi Porumbacu: „Tema a câștigat de pe urma poeziei, ceea ce înseamnă că întrebuintarea unor mijloace adecvate nu trebuie să ne fie indiferente, orice fel de versuri am scrie. *Azi au cântat pe-năiele clape-ale toamnei! Măinile pianistei palide, / și frunzele au foșnit uscat. / În orașul natal / de unde-a plecat în drum spre calvar / pianista, / s-a interzis să mai bată / inima poporului ei, / ca o sonată! / Ștearsă din programul concertului. / Și sub cicatricil / mâinile au tresărit ca sub rangă! / și degetele țepene au apăsati pe clapele toamnei, / lovind disperat / în istorie.* Această poezie ne amintește din nou că Veronica Porumbacu vibrează nu numai la mirajele anotimpurilor, ci mai ales la multiplele ipostaze ale destinului omenesc...“ (St-97, p. 78). „Încercări de repliere“ ale Veronicăi Porumbacu în câmpul resurecțional, eforturi „în căutarea lirismului pierdut“ se văd mai ales în volumele apărute dincoace de „marea explozie lirică“: *Întoarcerea din Cythera (1966), Histriana (1968 - volum catalogat de Marian Popa tot la „turism liric“), Mineralia (1970), Cerc (1971, antologie), Voce (1974) etc.*

*Petru Vintilă și „limba lipsită de înmlădieri“ pentru „orașul ca o pecingine“.* După absolvirea unui liceu din Caransebeș, Petru Vintilă (Orșova, 12 iunie 1922) urmează cursurile Facultății de Litere de la Universitatea din București (1942 - 1948). Este „redactor la «Luptătorul bănățean» (1945 - 1946), la «Frontul plugarilor» (1946 - 1948), «Contemporanul» (1948 - 1951), «Gazeta literară» (1954 - 1957), «Lucașul» (1958 - 1963), «România liberă» (1964 - 1965; 1968 - 1969), (și) redactor-șef adjunct la «Colocvii» (1966 - 1968) și la «Satul socialist»“ (PDrc, 612). Din *O istorie a literaturii române (III)* de Ion Rotaru, aflăm că „Petru Vintilă (...) este un bănățean încă mai interesant prin varietatea preocupărilor (este și un notabil pictor naiv; vorba vine, „naiv“ în chip *intenționat*). debutând ca poet cu placheta *Cinci dioptrii* (Timișoara, 1945), compunerii pe care, unele dintre ele, le mai antologhează în volumul *Zăpezile de altădată* (Cartea Românească, 1976), alături de altele (din *Oamenii și faptele lor*, 1949; din „reviste“, 1942 - 1972; din „manuscrite“, 1939 - 1975). Prima poezie publicabilă o compune la 17 ani, la

Crușovăț, dedicând-o tatălui său: *Sunt copil, strig la șaptesprezece ani, / sunt bărbat, repet la șaptesprezece ani, / un an fericit și surprins că poate spune / unei ființe tată și alteia - mamă. / Tata sună mereu ca o sabie scoasă din teacă. / Mama sună ca o linguriță într-o ceașcă de ceai etc.* Intimismului adolescentin i se contrapune sentimentul istoriei, mândria de a fi urmașul celor ce și-au lăsat chipul pe Columna Traiană. După ce au luptat în atâtea războaie, ei *S-au întors apoi la Crușovăț! și la Izvoarele! și la Comanal și luând plugul de coarne / au redevenit dacii / fără să știe că pe volutele / Columnei din Forul Roman / ei înșiși poartă-n spinare / douăzeci de secole de istorie / ca pe-o desăgă de bucate (Soldatul necunoscut)...“ (Rot1st, III, 696). Mihai Beniuc, în „darea de seamă“, *Poezia noastră, armă a poporului în lupta pentru apărarea păcii și construirea socialismului*, din anul 1951, amendează foarte aspru stihuirile proletcultiste ale lui Petru Vintilă, curmându-i elanurile liricoidale și lăsându-i „câmp liber“ spre proză: „Sunt însă aspecte și mai dezolante în poezie, rezultând din neîndemânatica folosire a cuvintelor. Mă gândesc la urătenia versurilor, la plătudinea lor, ieșită din împletirea sărăciei de idei cu o limbă lipsită de înmlădieri artistică, de precizie, în schimb îmbibată de impurități: *Mi-e drag orașul aista ca o pecingine până ieri, / Fiindcă cresc din piatră curată nebanuite puteri* - zice poetul Petru Vintilă despre București, continuând astfel: *Și-apoi, drept să-ți spun, parcaș fi acasă! / În orașul aista mare cât o plasă - lăsând pe cititor să se descurce singur, dacă poetului capitala îi este dragă ca o pecingine, sau dacă orașul a fost ca o pecingine, până mai ieri; de asemenea, să oscileze cu imaginația între o plasă de prins pește și una administrativă, cu privire la mărimea capitalei (ca suprafață? ca număr?). Și toate acestea (dacă ar fi numai acestea) poetul le spune mamei sale, sosită de la țară, care *săraca îl crezuse îngenunchiat în eres* pe poet. (...) Petru Vintilă, care se silește totuși să vadă noile realități din țara noastră, lasă muza să-i joace astfel de feste, când bate la noi vântul proaspăt al realismului socialist. De altfel tot el știe să ne povestească despre *lacrimi de in* - e vorba de cunoscuta plantă textilă - iar într-o strofă, descriind la Sinaia, anotimpul deșteptării naturii, afirmă că: *În primăvara-aceasta copacii-au îmbrăcat! Pentru întâia dată cămăși de clorofilă! și nu mai stau nici gârbovi cu gâtul aplecat! și nu mai au privirea pierdută și umilă!* Sărmanii copaci! Au trebuit ei să stea fără cămăși de clorofilă, goi, până a venit primăvara pe care a văzut-o poetul și a înțeles să ne vorbească și nouă despre ea. Pesemne frunza copacilor din vremea lui Decebal și până acum, nu era verde!“ (PLN, 47 sq.). Dar stihuitorul, pictorul „naiv“ nu pot pune în umbră pe prolificul prozator proletcultist Petru Vintilă, ale cărui prime povestiri și romane „reflectă locurile comune ale viziunii momentului asupra realismului și evocării istorice, ambiantele fiind rurale, provinciale, industriale, îndeosebi din regiunea natală: *Aria lui Botgros (1948), Metodă nouă (1948), Salamandra (1949), Revoltaș (1949), Brazde în luncă (1950), Nepoții lui Horia (1951), Ion Hango și ai săi (1952), Ciobanul care și-a pierdut oile (1954), Oraș de provincie (1954), Trei povestiri (1955), Dezerterul (1956), 1907. Cincizeci de ani de atunci... (1957), Steaua magilor (1957), Eroul necunoscut (1957), Linia vieții (1958), Postul înaintat (1959), Mărirea și decăderea Păunei Varlam (1961), Cei 45 (1962), Orașul încercuit (1964), Vendeta (1965)“ (PDrc, 612) etc.; „repliere“ în aria prozei resurecționale se încearcă în *Hiena și circul (1967), Numărătoare inversă (1972) etc.****



veronika dreichlinger:

## Metempsihoză

Vale în zodia cancerului! Aburi de ceață ard în fața intrării, care, ca o ecluză ce se închide, amenință să zdrobească noul venit. Întunericul sufocant, negru ca pana corbului, se întinde pe fundul văii dominând totul. Călătorul înfricoșat se împiedică, orb, de nenumărate crucifixuri ce stau mărturie a vieților trecute pe drumul scufundat în noapte. Drumul călătorului este un act obligatoriu impus de soartă, un drum inevitabil. Va putea călătorul însingurat, părăsit de toți tovarășii săi de destin de până acum, va reuși să găsească ieșirea din această vale? Sau își va găsi sfârșitul, căzut pe pământul rece și noroios, zăcând extenuat și epuizat? Va intra el în noaptea veșnică, resemnându-se în fața sorții sale dureroase și pline de suferință? Se mai ridică o dată acel: „lasciate ogni speranza“ al lui Dante, stigmatizat de ceața roșu-închis pe orizontul nevăzut pentru că negru e ca noaptea, să îi pună și peste trupul lui sfărtecat un nou crucifix? Poate totuși, după rătăcirile chinuitoare ale trupului și sufletului, stelele îi vor arăta călătorului drumul de ieșire din valea cancerului într-o nouă viață? Îi vor arăta drumul spre soarele strălucind luminos și cald, îl vor conduce înapoi spre zilele luminoase ale vieții? Ca schimbarea anotimpurilor și ca schimbarea nopții în zi, și drumul spre valea cancerului și, poate, dăra subțire de ieșire din această vale, se află în mâna Creatorului, în mâna lui Dumnezeu! Faptele lui au fost, sunt și rămân de nepătruns pentru toate creaturile Sale; sensul sau lipsa de sens a faptelor Sale nu vor putea fi cuprinse vreodată de faptele create de El. Faptele Domnului ordonează existența întregului univers într-o nepuizabilă energie.

În valea cancerului, călătorul se apropie de înțelegerea acestui lucru doar la sfârșitul drumului său predestinat.

În somnul dintre noapte și zi, după operație și narcoză, își simțea trupul numai prin durerea surdă, mereu prezentă, a răni. Cunoașterea bolii i-a pătruns totuși ca un pumnal de oțel în conștiință. Pregătită pentru asta de săptămâni, această certitudine inevitabilă a lovit-o totuși ca fulgerul și trăsnetul, ca nimicirea tuturor valorilor construite de ea cu trudă în viață, nimicirea întregii ei creativități de până atunci, destrămarea tuturor relațiilor umane stabilite până atunci. Totul și-a pierdut subit rostul, totul se afla forțat și irezistibil în fața unui întuneric amenințător.

S-a trezit brusc în fața porții arzând cu vâlvătaie, poarta spre valea cancerului; trebuia, silită și purtată de nemiloasa soartă, să se strecoare prin strânsimea ecluzei. Cu trupul adânc îndoit, gârbovit, pentru că nu îi mai era dat să stea și să meargă drept. Trebuia să intre, trebuia să intre în lumea nopții de nepătruns! De ce? De ce a primit ea această lovitură nimicitoare, de ce tocmai ea? Sufletul ei striga mut: „De ce? De ce? De ce?“

Noaptea care o înconjură și o încorseta, noaptea întunecoasă și fără de stele era nu numai neagră; nu, această noapte neagră ca pana corbului aducător de nenoroc era îmbibată de un abur roșiatic, otrăvitor și sufocant. Un nor de abur roșu, terifiant și distrugător de viață, se amesteca cu

întunecimea presimțirii morții. Această ceață roșie se lipsea cleios de trupul ei, de sufletul ei. Atârna ca plumbul în oasele ei. Nu putea scăpa din asta, nu era cale de scăpare! Trebuia să se scufunde în această vale presărată cu crucifixe și să treacă gâfâind dureros prin propria cădere, adâncă și fără de fund. Nu putea împiedica această cădere, nu i se putea opune cu propriile puteri. O forță supraomenească o apăsa în jos, adânc, în întunecimea impregnată roșu. Știința și cunoștințele medicale o puteau salva la fel de puțin de căderea în valea cancerului, ca și dăruirea dragostei sale. Pentru că strigătul ascuțit al sufletului ei ce căuta ajutor era fără glas, de neauzit pentru urechea omeenească. Era oare surdă și urechea lui Dumnezeu? Disperarea nimicitoare îi înlănuise întreaga ființă, întreaga existență. Unde era Dumnezeu, Creatorul, Creatorul ei, Tatăl milostiv al tuturor făpturilor Sale? Tatăl ei milostiv?

Se zbătea, se chinuia să iasă din crepusculul analgeziei, ajunsesse la conștiința lucidă și puternică. Căreia dorea totuși să i se sustragă! Cuvintele îi pătrundeau în urechi, încurajatoare, cuvinte șoptite și o strângere de mână pe care ea a simțit-o rece, dar care în realitate era caldă și dătătoare de speranță. Cuvintele medicului se stingeau neauzite; mâinile soțului ei care îi cuprindeau mâinile ei o dureau. - „Cu ce-am greșit să trebuiască să suport, să îndur această condamnare la moarte? De ce?“ - doar o șoptă inteligibilă. Apoi se scufundă în adânc. Tot mai adânc, se scufundă irevocabil, fără putință de împotrivire, în jos, în valea neagră ca noaptea și roșiatic-cețoasă, în valea cancerului.

Călătoria începuse, călătoria obligatorie îi purta pașii prin valea cea fără de milă.

Călătoria prin valea investigărilor celulelor canceroase care probabil deja îi cutreierau trupul. Tehnica de investigare făcea nesigur drumul prin noaptea văii. Se împiedica de cruci care purtau nume; sau de gropi în pământ pregătite, însemnate cu fețe cunoscute ei: morminte. Acum știa de unde venea norul de abur roșu și otrăvitor al nopții care o înconjură: trecerea, descompunerea vieții încă vii expira abur roșu ca sângele. Fiecare dintre crucifixele ce acopereau fundul văii strălucea roșu întunecat; fiecare groapă pregătită infecta roșu-otrăvitor noaptea în valea cancerului.

Era din ce în ce mai obosită, o epuizare de plumb îi paraliza mersul. Nu mai putea, nu mai vroia să meargă mai departe.

„Cazi, cazii ușor! Întinde-te pe pământul rece, lutul e moale și te primește! Renunță; adormi! Somnul este ușor... și... durează veșnic... veșnic... veșnic.“ Pleoapele s-au închis grele peste ochii ce nu mai vroiau să vadă; abia mai răzbăteau cuvintele șoptite până la urechile ei. Ispita, chemarea ademenitoare a morții își găsea ecou în sufletul ei ostent și nu înceta.

„Lasă-ne să te tratăm, lasă-ne să te ajutăm!“ - vocile medicilor, care trebuiau să îi trezească dorința de a trăi, nu îi ajungeau la minte, nici la suflet. Aproape ca într-un vis obsesiv se clătina și se împiedica în continuare de crucifixe, de gropi. Și aștepta ultima prăbușire într-unul dintre mormintele pregătite. Căuta o groapă și un crucifix cu numele ei, predestinată ei de Judecătorul



Veronika Dreichlinger  
(în mijloc) alături de Horia Gârbea

Suprem. Nu lua în seamă ajutorul pe drumul acesta, nu vroia să ia deloc în seamă pe cei ce doreau s-o ajute!

„Când, când voi ajunge în sfârșit la capătul acestui drum îngrozitor?“ - numai gândul acesta și sentimentul ultimei datorii îi stăpâneau ființa dureroasă. Și gândurile chinuitoare. - „Ce ultimă datorie?“ - Era strângerea caldă, dureroasă de mână cea care îi transmisese această întrebare?

„Ajutorul lui Dumnezeu? Pedepsa lui Dumnezeu! Într-adevăr: nu există niciun Dumnezeu, niciun Creator; nu poate niciunul exista! Nu, niciun Creator nu poate fi atât de neîndurător cu creaturile sale! Nu cunosc niciun Creator pe care să-l pot invoca, să-i pot cere ajutorul, să-l pot implora! Există numai această cale a nenorocului, numai aceasta există. Sfârșitul, sfârșitul definitiv și veșnic, fără viitor, fără Lumea Cealaltă, acesta este singurul și crudul adevăr!“

Epuizarea o copleșea; pământul rece, argila cleioasă a văii o trăgea spre el aproape irezistibil, cu forțe magnetice.

„Întinde-te; odihnește-te!“ - șopteau înnoit abia perceptibile voci. Și același mesaj citea pe fețele cenușii și în ochii plini de lacrimi ai celor care călătoreau împreună cu ea. Cei pe care până atunci nu-i observase și în continuare doar îi bănuia. Nu fusese singură pe drum? Era o comunitate de soartă în această sinistă, nimicitoare vale a cancerului? Era de folos, oare, să străbată împreună cu umbrele disperate acest drum greu de parcurs? Sau dimpotrivă: cei care cădeau și cei care se împiedicau îi trăgeau pe toți ceilalți după ei, înăuntru în gropile deja pregătite? Gropi ce otrăveau întunericul și deasupra cărora se înălțau roșii ca sângele cruci ce poartă nume?

Nu ea însăși, ci vocea ei le vorbea celor ce călătoreau alături și ea auzea pătrunzându-i în urechi sunete tânguitoare, gemătoare sau chiar pline de speranță. Totuși ea nu și-a deschis poarta minții, n-a lăsat să-i pătrundă în suflet vocile, nici pe cele ispititoare, nici pe cele tânguitoare și vestitoare de moarte. Dar ea nu citea pe fețele de umbră, în ochii ațintiți care o torturau, nici textele alungării eroice și totodată disprețuitoare; nici ultimul text al abandonării de sine. Înfiorător!

S-a speriat, nu vroia să observe totul, să înțeleagă! Din cea mai adâncă disperare creștea totuși voința ei. Nu mai vroia nici să alunge, nici să capituleze în fața puterii distrugătoare. Împotrivirea i-a cuprins sufletul. Primise ea ajutor, acceptase ajutorul? Nu știa. În conștiința ei nu pătrunsese nimic. Mai era ceva rămas acolo neobservat, nepereceptibil din cauza nopții sugrumătoare, roșu-cețoasă a călătoriei ei?

Și-a scuturat ispita de abandonare de pe ea așa cum un câine își scutură apa din blana udă picioarele ei au simțit dintr-o dată pământul



Am cunoscut-o pe dna dr. Veronika Dreichlinger la Dresda, la Congresul FDA (organizație a scriitorilor germani). Regăsind-o apoi la marele Festival „Zile și nopți de literatură” de la Neptun în 2003 și 2004, am legat împreună firele unei colaborări între organizația germană și Uniunea Scriitorilor din România. Două volume, semnate de doamna dr. Dreichlinger și de poeta Hilla Jablonsky au fost traduse de scriitoarea Despina Naghi și au apărut la noi sub egida Asociației Scriitorilor București. În 2004 am avut bucuria să fiu unul dintre cei patru autori care au susținut lecturi publice la matineul dnei Dreichlinger. Și în 2005 am fost invitat la o serie de patru lecturi cu public organizate de doamna dr. Dreichlinger. Scriitoarea și soțul său, Tiberius, sînt amîndoi medici, plecați din Timișoara în anul 1974 din cauza persecuțiilor fără număr la care au fost supuși de comuniști ca etnici germani și posesori de „origine burgheză”. În Germania, la Bremen și apoi la Jülich, ei au împlinit cariere medicale de succes, iar doamna și-a urmat vocația de scriitoare și animator cultural, fiind multă vreme președinta FDA a landului, o vreme consilier local etc. În prezent Veronika Dreichlinger lucrează la un roman. Prezentăm mai jos o povestire a sa tradusă de prozatoarea Despina Naghi. (Horia Gârbea)

ure, pe care să poată călca. A hotărât să răbată acest drum, să ajungă la capătul rumului. Cu pași oboșiți înainta cu greu; încotro, nu știa. Încă nu știa.

Mersul înainte o împingea mai departe, o ezea. Dorul de viață redeșteptat n-a mai lăsat în ei pătrundă oboseala până în miezul conștiinței sale. Miezul „Eului” ei îi întărea vîrta dorinței de a trăi. Și, în ciuda celei mai lănci epuizări, dorința de a trăi o ducea mai departe, mai înainte.

Fața bărbatului ei, chipurile copiilor ei rindeau contur. Existența lor se devenea clară, trigau, întindeau brațele cu palmele deschise spre ea. Și ea s-a aruncat în direcția aceasta, îi era brusc dor de a fi protejată în aceste brațe.

Încetul cu încetul a zărit luminițe de aur pe cerul încă negru al nopții. Existau totuși, în vîntul vîntului cancerului, acest cer? Și chiar și răsucirea cornului de argint al lunii? Lună nouă, viață nouă? De ce a privit dintr-o dată în sus, și nu ca până acum, invariabil și neclintit, jos? Acolo unde amenințau roșu ca sângele

crucifixe și otrăvitor gropile.

Însă odată ce și-a întors fața în sus, a căutat din răspuși lumina zilei, razele calde ale soarelui. Oboșită de moarte, epuizată de moarte, nu mai vroia să accepte moartea, distrugerea și descompunerea ce-o înconjurau încă! Cu ultimele puteri a strâns mâinile ce i se întindeau în ajutor. Măinile care au însoțit-o de fapt prin valea cancerului, care i-au întărit pașii oboșiți și împleticiți: care, fără ca ea să observe, au apărut-o pe teribilul drum de nestrăbătut. Au condus-o călăuzind-o. Numai slaba licărire a stelelor nopții i-au deschis ochii și inima către aceste mâini. Un slab fior cald i-a trecut prin sufletul deja rece și i-a cuprins întregul trup.

Se crăpa de ziuă. Noaptea se lupta încă să-și păstreze puterile întunecate; dar au apărut primele raze strălucitoare și calde ale soarelui ce răsărea, vestind victoria zilei. Și, dintr-o dată, stătea în lumina scilpitoare! Cu toată puterea s-a făcut zi: luminos, cald și dătător de viață. Ea s-a ridicat, și-a întins mâinile în sus

rugându-se la bolta albastră a cerului; și-a scaldat fața în lumina soarelui, și-a lăsat paloarea sărutată de focul acestui astru. Respira greu, dar adânc, și trăgea în plămâni aerul impregnat de oxigen și arome, aerul parfumat al dimineții, al naturii care se trezește la începutul verii. Pofță de viață fremătătoare, aer proaspăt. Auzea foșnetul vîntului, care venea dintr-o pădurice să-i scalde trupul vlăguit. Auzea trilarile vesele ale ciocârlilor ce se înălțau spre cer și sufletul ei cânta laolaltă cu ele. Timid încă, dar cu adâncă recunoștință a cântului.

S-a rugat: - „Doamne, dă-mi liniștea cunoașterii, a acceptării faptului că Tu îmi hărăzești soarta! Tată creșc, dă-mi și puterea de a lupta pentru viața pe care mi-o dăruiești! Dumnezeu, îndurătorul meu Creator, Îți mulțumesc pentru viața mea, pe care, cu încredere și umilință, o las în mâinile Tale!”

Însă lumina s-a stins, aroma îmbătătoare a vieții îi apăsa pieptul; lunga călătorie prin noapte își cerea tributul.

Cu sufletul cântând încet s-a lăsat să cadă în iarba moale, udă de rouă, pământul îi pregătise un loc cald de odihnă. Și soarele i-a dăruit trupului ei istovit mreața întretesută cu aur a vieții. S-a scufundat în adăpostul colorat de inflorescențe și mirosind a flori, în somnul convalescenței binefăcător, din care abia mai târziu avea s-o trezească cântecul sturzilor.

Dorea să primească în ea această nouă vară a vieții ei prin toate fibrele trupului ei, prin toți porii. Să simtă viața în străfundul ființei ei, să primească iubire și să dea iubire. Ritmurile lui Freiligrath vibrau izbăvitor în sufletul ei:

Oh, iubește cât mai vrei să iubești,  
Oh, iubește cât mai poți iubi...

În românește de  
**Despina Naghi**

În geografiile corporalității dansate forma și spiritul haiku-ului pot institui o dimensiune aparte. Economia țesăturii coregrafice, ideologiile ei pot găsi în haiku un termen de răsonanță, speciale translări. Odată cu această nouă incursiune în relaționarea dans-poezie, ne opunem să ne gândim mai întîi la forma haiku-ului. Este ștut că relațiile dintre cele trei versuri ale unui haiku, în general, instituite prin observarea atentă a raporturilor existente între elementele naturii conștătoare. Percutanța întregului reflectă aceeași energie a simțurilor ce poartă numele de *moment uku*. Primul vers, care cuprinde de obicei un cuvînt zonier menit a ne introduce în ambianța naturală, este legat de cel de al doilea vers, cel care descoperă un detaliu concret care se va proiecta în cel de al treilea vers, de așa manieră încît să aibe acces la sentimentul cosmicității. Evident că aceasta este o hemă generală, căreia multe haiku-uri i se supun și doar prin rîcoșeu. Cît despre haiku-ul modern, foarte răspîndit astăzi pe toate meridianele, poate spune că este afit de liber și de divers, încît ea ce rămîne este spiritul lui, respectiv acel *moment haiku* de care se tot vorbește și care nu se zădărește, la urmă, decît la certa poziție antropomorfa a creatorului său, cel care se consideră doar o parte din Marea Natură.

Din punctul de vedere al unei lucrări coregrafice, aceasta poate fi una de scurtă durată, de maximă tensiune și de esențializare, a idoma ei respirații de haiku. Respectîndu-i versificația, coregrafia coregrafică poate fi structurată în trei momente distincte, radiografînd dimensiunile erioare conținutistice ale haiku-ului ales, sau poate fi alimentată, combustionată de sensurile estetice. Segmentele componente ale unei asemenea coregrafice pot miza pe valoarea imagistică a gesturilor, raportată sau nu la alte tipuri de experiențe posibile ale reprezentăției, cum ar fi: direcția video sau diaproiecția, elementul coregrafic, alte forme ale noilor tehnologii. Gemenarea între o realitate virtuală și una life a unei, dispunerea într-un timp metamorfozat sau r-un real-time pot conferi unui dans inspirat din

## Haiku-ul în dans

haiku teritorii ideatice neprevăzute. De exemplu, următorul haiku al lui Basho: *A însoți la plecarea / a fi însoțit - / toamnă la Kiso* are evidente modalități de traducere în dans prin însăși ideea alternanței de singurătăți și însoțiri specifice unui parcurs uman. Această idee ar putea fi în adus în prim plan prin alcătuirea și desfășurarea unui/unor cuplu/ri, ori prin alte modalități mai puțin directe, prin sugestii ale disparității ce intervine odată cu toamna vieții, căci, evident, versul al treilea indică această cale.

Într-un alt haiku, aparținînd lui Otsuji (*Ploaie de primăvară: / printre arbori / o cărare spre mare*) observația este afit de fină încît se contopește cu comentariul de esență filosofică al autorului, cărarea păzită de copaci deschizîndu-se spre orizontul totalei eliberări care poate fi marea, cu aceeași simplitate neobservată a lucrurilor naturale ce au premeds întotdeauna umanitatea. Omul care nu se vede direct în acest haiku, este de fapt cel ce apreciază, relaționează și dă valoare la tot ce este în jurul său; în acest sens, el nici nu are de ce deveni vizibil. Umlința lui este cea care îl apropie lucrurilor naturale și constituie, în fapt, adevărata sa forță. O lucrare coregrafică inspirată de acest haiku, spre deosebire de haiku-ul precedent, nu poate găsi în el decît o sursă de gînd filosofic ori de imagine plastică, fapt care acordă o marje mare de extrapolare viitoare compoziții scenice.

Haiku-urile următoare: *Pe geam / un fluture alb - / umbra lui îmi despică odaia și Un pătrat de umbră / un pătrat de soare - / macul balansînd ne* introduc într-o lume de aparențe naturale care este de fapt subtil regizată/formatată de simțurile umane.

Nici odaia despicată în două de umbra fluturelui, nici cîmpul împărțit în două pătrate, unul de umbră și altul de soare, nu sunt altceva decît reflexe ale nehotărîrii din cugetul celui ce observă toate acestea. Macul balansează, fluturele stă lipit de geamul camerei, dar ei nu sunt decît posibile alibiuri ale impreciziei umane, ale fugitivei clipe, singura ce ne este dată. Este evident vorba de posibile speculații pe care rostirea zgîrețită, eschiva, tonul alb și paradoxal le fac posibile. Am ales aceste două exemple pentru că ele pot sluji prin plasticitatea și fluiditatea lor o întregă tehnică a unei alte ramuri coregrafice majore: filmul de dans. Videodansul, rar utilizat la noi, poate descoperi, în asemenea propuneri, o stare poetică nu numai a discursului său, ci și a mijloacelor tehnice de realizare.

Întrăm cu această a doua secvență a prezentului studiu într-un alt perimetru al demersului nostru transdisciplinar, unic în felul lui. Întîlnirea între haiku și dansul contemporan înseamnă un special transfer de substanță între un model de a gîndi asiatic și un model de a dansa european. Preponderența primului model propune dansului european o asimilare organică a umilinței fărîmei (omul) în fața Marii Naturi din care face parte. Al doilea model extinde gîndirea asiatică, restituind-o prezentului în forme afitșate experimentale. În mod evident, structura lucrării coregrafice poate exploata cele două modele în variate formule de mixaj.

**Raluca Janegic**  
**Constantin Abaluță**

**literatura lumii**



# Învingătorul Istrati

## liviu pană

La câteva luni după ce Panait Istrati a fost eliberat de suferințe printr-o moarte timpurie, Romain Rolland avea să anunțe profetic: "Marele artist Istrati are în fața lui nemurirea. Opera sa va supraviețui celor mai multe glorii literare ale timpurilor noastre". Din păcate, în această profecție, binefăcătorul de la Villeneuve a omis cu bună știință și dintr-o neiertată eroare ceea ce avea să convingă, mai târziu, întreaga Europă: că Panait Istrati n-a fost numai un mare artist, el a înfrunghiat modelul de scriitor-cetățean care și-a sacrificat prietenia, liniștea, existența materială și sănătatea pentru adevăr și dreptate, valori morale în numele cărora a condamnat un sistem sociopolitic alienat, în capcana căruia el însuși căzuse, într-o epocă în care ororile comunismului nu erau atât de evidente. Vizionarismul său rămâne un fapt recunoscut în posteritate.

Condamnând atât extremismul de stânga, cât și pe cel de dreapta care se conturau în orizontul politic al vremii, Panait Istrati le vedea deopotrivă de primejdioase și generatoare de nenorociri. Trăindu-și propria experiență, în contextul anilor '27-'28, după ce a brăzdat în lung și în lat țara primului stat comunist, Panait Istrati nu numai că

timei străngeri de mână a aceluia care avea să-i rămână pentru mai departe prieten și frate: Panait Istrati.

După ce Marcel Mermoz și-a căutat și întâlnit "fratele întru Istrati" din România, pe Alexandru Talex, la despărțire îi spuse: "Vino la Valence, te aștept, Panait trăiește". Nu era o simplă figură de stil. Flacăra lui Panait Istrati ardea din nou în Franța datorită acestui bărbat generos care a fost Marcel Mermoz, unul din promotorii asociației "Amis de Panait Istrati" și inițiatorul reeditării operei scriitorului.

Privit astăzi, în perspectiva anilor scurși, fenomenul Istrati se dovedește a fi mai mult decât un fenomen literar. Este un *mod de a fi* al scriitorului-cetățean, care intrând în templul Artei, a făgăduit, sub jurământ, că o va sluji prin exemplul propriilor lui fapte. Panait Istrati a glorificat marile virtuți, și acestea au nume: prietenia, setea de adevăr și de dreptate, o trilogie a demersului său care l-a făcut să devină, probabil, *figura arhetipală* a scriitorului angajat în lupta pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

Trăsătura definitorie care i-a însoțit viața și opera moralizatoare a fost *renunțarea la egoism*. "Răscolindu-mi existența - spunea el - veți găsi în ea tot ce vreți împotriva mea, dar nu veți putea găsi nici o urmă din defectul care-i nenorocirea omenirii: *egoismul*, cumplitul egoism, care-l face pe om nesimțitor la nenorocirile aproapelui". Nu este greu de observat la Istrati că întreaga lui viață și operă stau sub semnul renunțării la egoism. Dacă poți să te îndrăgostești de o anume operă artistică, ignorând pe creatorul ei, în cazul lui Istrati artistul și opera lui sunt una și în schimbul prieteniei pe care ți-o oferă, el îți cere ca tu însuși să renunți la egoism. Acesta este prețul pe care trebuie să-l plătești. Ideea de bază la Istrati, unică prin intensitatea trăirii ei, este faptul că artistul nu trebuie să rămână nesimțitor la suferințele umane. De unde rolul artei în schimbarea lumii. "Arta - spunea Istrati - am crezut-o întotdeauna în stare să poată schimba, în curgerea veacurilor, fața urâtă a lumii".

Intr-adevăr, este interesant de remarcat faptul că la Istrati apare pregnantă ideea că suferința trebuie să însoțească actul creației și că artistul nu trebuie să se detașeze de aceasta, considerând-o "doar ca o sursă de inspirație" (...) "Mi-am făcut o lege - mărturisea scriitorul nostru - în a judeca dragostea mea și a acelor asemenea mie, după cantitatea de suferință pe care fiecare i-o aduce (artei) ca ofrandă". Istrati nu concepea izolarea artistului de realitățile vieții. "Nu poți fi slujitorul Frumosului - spunea el - și în același timp să trăiești ferit de spectrul foamei care pustiește strada". Scrisă sub semnul unei sincerități debordante, opera lui Istrati atrage de la prima lectură. Ea creează o legătură nemijlocită, chiar obsedantă cu scriitorul însuși care își lasă simțită prezența, prin trăiri în planuri sensibile a propriei experiențe de viață.

Poziția lui Istrati față de artă este bine precizată. Sublimul artei există în opinia lui mai presus de orice, dar, din păcate, nu a sosit încă ziua în care morala să primeze talentul și inteligența. Raportându-se la vremurile tulburi pe care le trăia, în care se cerea o participare activă a artiștilor la îndreptarea viciilor societății, Panait Istrati spunea "(...) Dar astăzi cum poți să ai cugetul împăcat, cum poți să te gargariești cu artă pură când în stradă sângele încheagat este până la genunchi". De aici rolul militant al artistului și rolul justițiar al artei. Istrati nu putea concepe că omul și artistul ar putea fi disociați. Mai mult, omul rămâne în viziunea scriitorului deasupra artistului. "(...) Ochii scrutători ai tovarășilor mei de vise - spunea el - răsar din întunericul trecutului, ca licurici noaptea și îmi cer să fiu om, înainte de a fi literat". "Păcatul" lui Istrati este faptul că el raportează totul la coordonatele sale morale. De exemplu, lui i se părea straniu să constante (citez) ... "cum poate

cineva să guste, să admire sau să preamărească frumusețea artistică și să rămână, totuși, un om rău, egoist".

Unii esteți au ținut să precizeze că etica lui Istrati cu privire la idealurile artei nu este nouă. Da, este adevărat, în măsura în care nimic nu este nou sub soare atâta timp cât marile virtuți și cele mai josnice păcate ale omenirii au rămas aceleași din negura vremurilor până în zilele noastre. Că ce altceva a neliniștit mai mult marile spirite începând cu gânditorii antichității și întemeietorii marilor religii, până în acest atât de tulbur sfârșit de mileniu, decât aceeași dorință de întronarea binelor și adevărului, fiecare exprimat în multiple forme? Dar ce sunt toate aceste idealuri, vise? Istrati nu a respins niciodată etichetarea de a fi un idealist, un visător. "... Visătorul! - spunea el - Acesta este o vestală. Fără pământul ar fi pustiu; viața un întuneric... visătorii sunt sarea pământului". Cât este de mare adevăr dacă ne gândim că omenirea își hrănește ființa spirituală din acești "visători" pe care, după ce societatea îi alungă batjocorându-i în timp vieții lor, tot ea este aceea care, mai târziu, pe decenii sau chiar secole, le ridică înmuri de slavă! "Societatea este dreaptă în nedreptatea ei" - spunea undeva Balzac.

Istrati voia să-i vadă pe artiști ca pe niște apostoli, lepădați de haina egoismului și atașați suferinței umane, în lupta pentru adevăr și dreptate. Dar vai! această etică care presupune sacrificiul renunțării de sine este greu de admis chiar în lumea artiștilor. Istrati a văzut acest lucru și meritul lui este că a rupt tăcerea asupra tulburătoarelor întrebări privind relația dintre artă și slujitorii ei și din acest punct de vedere el a avut un rol mesianic. Scriitorul deplânge faptul că uneori arta este pusă în slujba căpătuielii. Iată ce spune referitor la acei scriitori care, proslăviți fără a convingere eroismul, și-au transformat arta lor într-o simplă negustorie: "Negustorii de literatură eroică procedează ca orice negustor: îmbogățesc, se zăvorăsc în vilele lor, multum de libertatea lor, geloși pe banii ascunși la cior; și aprobând tacit baionetele care le apără fericii împotriva «canaliei»". În ceea ce îl privește Istrati ne mărturisește: "Eu nu sunt un negustor de emoții fabricate cu meșteșug între patru pereți, nu scriu cu scopul de a transforma pe cititor în un sclav sentimental al dramelor cu desnodământ marfă ordinară a unei lumi ordinare".

Referindu-se la literația vremii de pretutindeni, în care își pusese atâtea speranțe, Istrati spunea: "Unii și-au făcut un mijloc de îmbogățire descriind în chip neutru, dar cu un sos excitant viciile stăpânilor zilei. Alții și l-au făcut critică cu scandal aceste vicii. O a treia categorie, răma fără teacă, miorlăie într-un colț, ca o soacră, și știe pe ce cale s-o apuce. De esteți nu mai vorbesc. Nu mă interesează. I-am părăsit pe toți fără regret și m-am apropiat de o a patra categorie foarte redusă: aceea care vorbește cu succes numele conștiinței universale. A fost o iubire mare, care a durat puțin. Căci, cerând acest conștiințe universale să se coboare în stradă, nu a răspuns că ei nu-i place să fie stropită noroi...".

Nemaiaderând la nici o ideologie sociopolitică care în fapt face ca "orice organizație servească organizatorilor ei", "învingătorul" Istrati pusese ultimele speranțe în forța morală moralizatoare a artelor. Dar și aici, după cum s-a putut constata, aceeași neconformitate în principii și practici, între artă și slujitorii ei, îl pe Istrati să rămână singur, cu suferința nesfârșită, într-un "idealism eroic". Se conturează, pe urmă, la scriitorul nostru, o etică generalizată omului învins și a neaderării care acoperă numai sfera sociopoliticului, dar și lumea arte și artiștilor.

Pierzându-și iluziile, Istrati nu și-a părăsit credința. Detașându-se de practicile meschine societății care umilește individul, "învingătorul" Istrati se transformă într-un învingător. Așadar la nimic înseamnă a rămâne tu însuși. Înseamnă a te îndrepta către "o altă flăcără", că o renaștere în spirit. Oricum, experiența și opera lui Istrati au o mare valoare etică pentru posteritate. Ele reprezintă astăzi un manifest pentru omenire.

## mapamond

denunță practicile comuniste în **Sповідanie pentru învinși**, dar, mai târziu, le face responsabile de apariția celui alt flagel al omenirii: fascismul. "Astăzi este istoricește stabilit - spunea Istrati - că dacă omenirea suferă din cauza fascismului, asta o datorează în primul rând teroarei roșii".

După ce prieteni și dușmani i-au întins lui Istrati cununa de spini a suferinței, el a continuat cu cinism, și după moartea scriitorului, campania de defăimare a acestuia, pentru "vina" de a fi exprimat adevărul, avertizând omenirea de iminentul pericol care se contura în lume, într-o epocă în care hidra comunistă bătea și la ușile altor popoare.

Stânga franceză și cea din țară îl stigmatizase ca pe un "periculos fascist", în timp ce "elita burgheză și scriitoricească" de la noi continua să-l privească cu dispreț ca pe un fost comunist sau cel mult cu compasiune. Doar câțiva proeminenți scriitori români i-au recunoscut, în posteritate, meritele acestui pelerin al inimii. Curând "învingătorul" Istrati a fost dat uitării. Aparent, flacăra lui se stinsese. Avea să se împlinescă ceea ce marele său prieten Nikos Kazantzakis îi scria: "Tu arzi și te calcinezi, îți împlinești menirea de flăcără... Dacă tu părăsești acest pământ, pământul se va răci simțitor". În realitate însă, doar timpul trebuia să se consume, ca o necesitate, pentru a aduce din nou în actualitate, și mai viu, pe Panait Istrati, a-i confirma vizionarismul și nu în ultimul rând rectitudinea sa morală. Actul reparator al nedreptăților comise împotriva scriitorului brăilean a pornit din două locuri:

- De pe pământul Franței care, cu generozitate și căință, a recunoscut inconsistența calomniilor îndreptate împotriva lui Panait Istrati.

- De pe pământul românesc, adică de acolo unde, cu peste o jumătate de veac în urmă, fiul acestui pământ continua să fie hăituit de agenții puterii și suspectat de a fi un element periculos.

Flacăra lui Panait Istrati nu s-ar fi aprins, poate, din nou, fără perseverența și dăruirea apostolică a doi bărbați: unul francez, Marcel Mermoz, celălalt român, Alexandru Talex, pe care nu întâmplător o mână divină i-a unit într-o frăție istratiană.

Primul și-a adus contribuția în Franța, la Valence. Celălalt a făcut-o la noi, unde cu 60 de ani în urmă trăise, la 16 aprilie 1935, fiorul ul-





**Ion Crețu**

## Despre bibliofagie

**D**eși nu este genul de știre pe gustul celor care se uită încruntați la cărți (dând impresia că iau lectura în serios), nu vom reprimă tentația de a ne opri la un subiect aparent ușuratic - festivalul cărții comestibile, eveniment cu o oarecare adiecție și care cunoaște o popularitate crescândă. Conceptul s-a născut în 1999, în cursul unei cine de *Thanksgiving*, și-i aparține unei brăsele californiene, Judith A. Hoffberg. Ea a otărit că cea mai bună zi pentru o astfel de ărbătoare este 1 aprilie, când, coincidentă, este i ziua de naștere a celebrului gastronom francez Brillat-Savarin, autorul unui nu mai puțin amos tratat intitulat *La Physiologie du Goût* (1825). Aceasta este singura zi când cărțile nu doar se citesc, ci se (și) mănâncă. Ritualul upă care se petrece evenimentul este descris, n mod succint, în felul următor: "De la 2 la 4 umea se uită la cărți, le fotografiază, oftează dmirându-le, iar la 4 se servește ceaiul și căr-le respective se mănâncă." Cea mai bună do-adă că manifestarea se bucură de succes este ă acum, în anul 7 al existenței sale, s-a răspân- it deja în 28 de state americane și în 15 țări!

În anii trecuți, cam tot ce s-a servit citito- lor avea forma unei cărți (fotografiile, ni se ugerează, poi fi găsite la [books2eat.com](http://books2eat.com)). Din mp în timp, cărțile comestibile devin gesturi olitice (fatalmente - ca orice carte, până la rmă); de pildă, un apărător al mediului încon- ăritător a pus între pagini - foi de salată verde - itate dedicate dragostei față de globul terestru, ir niște femei dintr-o gospodărie din locali- tea Chiapas, folosind vopsele naturale, au cris cuvântul "foame" pe o grămadă de *tortils*. Anul trecut, după cum scrie Blake Eskin, s la *The New York Times*, într-un eseu dedicat oemai acestei fascinante teme, Carolyn Veigel, librăreasă la Colegiul Ursinus, statul ennsylvania, a aranjat fâșii de șuncă (*bacon*), i formă de steag francez, - ca un omagiu adus ii Francis Bacon, care a scris: "Unele cărți int făcute să fie gustate, altele înghițite și, orte puține, să fie mestecate și digerate."

Deși festivalul cărții comestibile - sau folo- nd un termen savant, *bibliofagia* - pare o idee ăsnită ce trebuie să se fi născut în vremurile oastre și, firește, neapărat în California, lucr- le nu stau deloc așa, ea fiind cultivată, diacro- ic, de pe vremea reginei Elisabeta I, care-și rânea sufletul cu "ierburi" culese din *Vechiul estament*, până la vedeta gastronomică de leviziune Tyler Florence, din zilele noastre, are și-a intitulat cartea de bucate *Eat this ook*. Scrie autorul, în prefața volumului: "Nu ebuie, de fapt, să mănânci această carte, lucru re mi s-a părut evident; evident până când n citit introducerea la cartea lui Morgan urlock, *Don't eat this Book* (2005). Băgăm ăt de multe lucruri în gură, încât trebuie să ni e amintească în mod constant ce nu este bine ă mănâcăm." Nedumerirea autorului eseului pe are-l rezumăm, acum, pentru cititorii noștri, se feră, poate la mănăcarea de tip *fast food*, dar e cărți? Oamenii nu mănâncă, în nici un caz, ărți, ele n-au gust, sunt niște uscăciuni, în plus bra de celuloză este indigestă. Sau poate că ăcurile stau altfel?!

Există, orice s-ar zice, două cazuri de bi- liofagie în *Biblie*, suntem asigurați: primul ore în Ezekiel, când o mână cerească oferă ofotului un sul de papyrus acoperit pe ambele ețe cu "lamentații, gemete și durere." Dum- zezu îi cere lui Ezekiel să-l mănânce și acesta

povestește că sulul "era în gura mea asemenea cu mierea." În *Revelație*, există o variație pe această temă: un înger îi dă lui Ioan un sul să-l mănânce, spunându-i că e dulce ca mierea, dar (și) că face rău la stomac. Potrivit teologului Eugene H. Peterson, autorul unei cărți, intitu- late, și ea, tot *Eat this Book* (2006), sulul res- pectiv ar fi constituit sursa viziunii apocaliptice a lui Ioan: "Cartea pe care a mănăcat-o s-a meta- bolizat în cartea pe care a scris-o." Potrivit lui Peterson, acest episod ilustrează *lectio divina*, un mod spiritual de a citi, care intră în sufletele noastre, așa cum alimentele intră în stomacurile noastre, se răspândesc în sânge și devin sfin- tenie și iubire și înțelepciune." Peterson aproape îi sfătuiește pe credincioși să guste din *Biblie*, iar unii preoți spun celor prudenți (și prefăcu- ților) povestea lui Menelik II, regele etiopian care, se pare, s-ar fi tratat cu câteva pagini din *Scriptură* de fiecare dată când se îmbolnăvea și care, se pare, a murit de o supradoză din *Cartea Regilor*. Tibetanii, ne spune eiseitul, înghit *mantr*e prescrise ca tratament contra epilepsiei sau ca măsură preventivă, similară cu polivi- tamina. Iar când băieții evrei ultraortodocși sunt gata să înceapă școala, se supun unui ritual în care inițialul linge mierea de pe o tablă acoperi- tă cu alfabetul evreiesc, după care mănâncă o prăjitură ornată cu un citat din *Isaia* și un ou fierț tare înscris cu versete în *Ezekiel*.

Firește, nimeni nu-i învață pe copii cum să mănânce cărți. "Atitudinea unui copil față de carte nu este diferită de cea a unui canibal față de misionar," precizează A.S.W. Roseback, colecționarul de cărți care a citat bibliofagia ca una dintre primele motive pentru care atât de puține prime ediții din clasicii pentru copii au supraviețuit. În 2002 a apărut o carte pentru copii intitulată *Mănâncă tomul ăsta*, cu pagini apretate cu cartof și un creion de colorat mănca- rea, dar hârtia avea un gust de vanilie artificială care stăruia în gură. Nu este de mirare că nu s-a vândut!

După toate aparențele, bibliofagia este mai

## meditații contemporane

puțin comună după școala primară. Un episod recent din *Anatomia lui Grey* a prezentat un romancier frustrat care și-a mănăcat romanul nepublicat, astfel că a trebuit să fie operat. Cineva interesat în acest subiect, ceva mai special, a dat doar peste un articol francez, datând din 1951, care definea bibliofagia ca o boală psiho- logică ce se manifestă prin "citirea a orice, oriunde, oricând." Bibliofiful britanic Holbrook Jackson, în *The Anatomy of Bibliomania* (1930), susține că el a căutat în zadar după "orice studiu serios despre dieta literară sau orice altă evidență în cunoașterea acestui curios subiect."

Se pare că Jackson nu a dat niciodată peste opera lui Carlo Mascaretti (1855-1928), un autor italian care scria o rubrică semnată cu pseudonimul anagramat Americo Scarlatti. El a dedicat un capitol întreg bibliofagiei și a oferit mai multe exemple istorice. După toate datele, secolul 17 pare să fi fost deosebit de favorabil bibliofagiei coercitive. Un autor danez, autorul unei denunțări, a fost condamnat să-și mănânce cartea, fiartă în supă; Ducele de Saxonia l-a obligat pe autorul satiric Isaac Volmar să-și mănânce pamfletul. Această formă de tortură, dacă ea mai există în zilele noastre, suntem asigurați, nu este interesantă pentru PEN Club sau Amnesty International.

O ultimă notă la acest original subiect: în 1966, John Latham, artist britanic care a folosit adesea cărțile - ca atare, pictate, tăiate, arse -, ca materiale în opera sa, i-a invitat pe studenții săi la un *happening* intitulat "Still and Chew" (Taci și mestecă!). Participanții au mestecat pagini din eseul lui Clement Greenberg *Art and Culture*, scos din biblioteca universitară, după care au scuipat totul într-o sticlă, într-un amestec de acid sulfuric, sodă etc. Câteva luni mai târziu, când a sosit un avertisment pentru cărțile întârziate, Latham a prezentat o fiolă plină cu rezultatele fermentate. Concluzia: și-a pierdut slujba etc.

În lumina acestor date, ar fi interesant de determinat câte pagini din literatura română contemporană (mai) sunt comestibile.

## Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

**Eduard Mörike (1804-1875)**

### De Paști: Inscripție pe un ou

Paștile-au trecut din nou,  
 ăsta nu-i de Paște ou;  
 Dar nu-i bine, recunoști?  
 Că-n mai iepurii cad cloști?  
 În tigaie, pot să-ți spun,  
 Ochiul e la fel de bun.  
 Deci, pe scurt, m-aș bucura  
 Un ouț a-ți prezenta  
 Și să-l scriu cu-o ghicitoare  
 Mă mănâncă palma tare:

"Popi, sofiști, s-au tot certat  
 Și fac mare gălagie,  
 Cine-a fost întâi creat,  
 Ou-a fost? Găina fie?"  
 Ce-o fi greu să-i dai de rost?  
 Ou-ntâi a fost, frunzașul:  
 Dar, cum nu era găina,  
 Îl aduse Iepurașul.





## Coup de théâtre... à Bucarest

alina boboc

**I**n Anul Francofoniei, 2006, manifestările adecvate își urmează cursul, prin preocupările Ambasadei Franței la București și ale Institutului Francez. Ultimul eveniment important, tocmai încheiat, a fost Festivalul de Teatru Francofon, **Coup de théâtre... à Bucarest**, aflat la a treia ediție, care a avut loc în perioada 2 - 12 aprilie.

Statistic, 25 de spectacole (dintre care 16 în franceză) și 35 de reprezentații s-au desfășurat în 9 teatre bucureștene: Teatrul Act, Teatrul „Bulandra”, Teatrul de Comedie, Teatrul „Ion Creangă”, Teatrul Național, Teatrul „Nottara”, Teatrul Odeon, Sala „Elvira Popescu”, Opera Națională. Programarea spectacolelor a fost mai funcțională decât în alți ani, publicul fidel putând asista la jumătate dintre acestea.

Deschiderea s-a făcut la Opera Națională, cu o piesă în limba română, jucată de Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, **Așteptându-l pe Godot** de Samuel Beckett, în traducerea lui Gellu Naum și în regia lui Silviu Purcărete. Închiderea festivalului a

făcut-o spectacolul **A vue de nez** după **Cyrano de Bergerac** de Edmond Rostand, interpretat de Compagnie „Jacques Weber”.

Dramaturgii preferați în Festivalul au fost Eugène Ionesco, prezent cu patru piese (**L'impromptu de l'Alma**, **Noul locatar**, **Cântăreața cheală**, **Ce formidabilă harababură**, prima jucată în franceză de o distribuție românească, cealaltă, în română) și Matei Vișniec, cu două piese (**Richard III n'aura pas lieu** și **L'histoire du communisme racontée aux malades mentaux**, ambele jucate în franceză). Alți dramaturgi jucători au fost: George Feydeau, Raymond Queneau, Victor Valgrad, Gianina Cărbunariu ș. a.

În ce privește teatrele participante, se remarcă prezența companiilor teatrale, a unor asociații; teatrele naționale sunt aproape absente (cu două excepții: Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu și Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, Republica Moldova). Dintre teatrele de repertoriu sunt prezente două din București: Teatrul „Ion Creangă” și Teatrul de Comedie și unul din provincie: Teatrul „Traian Grozăvescu” din Lugoj.

Teatrele străine participante sunt Théâtre de l'Esquif, Théâtre de la Presqu'Île, Théâtre

Studio, Compagnie „Jacques Weber”, Compagnie Ecran Total Paris, Compagnie Zenga Zenga.

Criteriul de selecție a teatrelor și a spectacolelor participante scapă, oferta este atât de diferită ca valoare, încât la un moment dat se creează impresia că unele piese au apărut doar pentru a umple un spațiu.

### thalia

Este de remarcat încurajarea tinerilor, prin prezența a trei spectacole: unul al teatrului Luceafărul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (în parteneriat cu Asociația Culturală „Europa” și două ale U.N.A.T.C. (**Tailleur pour dame** și **Salut Jo**, ultimul mai mult un experiment în parteneriat cu Institutul Francez din București).

În ce privește tipul spectacolelor, oferta atinge toate zonele: teatru clasic, teatru lectură, teatru muzical, *one man show*, *one woman show*.

Față de edițiile precedente, festivalul din anul acesta pare că a mai pierdut puțin din entuziasm și referința nu este la perioada mai scurtă și la numărul mai mic de spectacole (reduc la jumătate față de prima ediție), ci la selecția celor ce vin la o astfel de manifestare. Iar unii actori români ar trebui să-și pună în punct pronunția când au pretenția să joace în franceză.

**B**ucureștiul pare cuprins de o febră culturală. În această săptămână se vor „năpusti” asupra cetățenilor urbei evenimente peste evenimente. Concomitent vor avea loc Festivalul Internațional de Teatru Shakespeare și Festivalul Filmului European. Ne vom opri asupra Festivalului de Film, care sperăm va spăla rușinea B-EST-ului, acea pseudo-manifestare cinematografică de la începutul acestei primăveri. El va debuta joi 27 aprilie și este organizat de Delegația Comisiei Europene în România. Conform tradiției, cea de-a zecea ediție se va deschide cu un spectacol de gală la Sala Palatului. Este vorba de filmul **Cache (Secretul)** de Michael Haneke, filmul european al anului 2005 la Premiile Academiei Europene și câștigătorul trofeului pentru regie la Cannes. Cinefilii vor putea viziona până în 11 mai, la Cinema Studio, un număr record de 41 de filme și o serie de proiecții speciale, printre care unele dedicate fotbalului. Iulia Deutsch, din partea

## Europa cinematografică se mută la București



irina budeanu

la Cannes cu **Pianista**, o ecranizare a romanului omonim de Elfriede Jelinek, deținătoarea Premiului Nobel pentru literatură. Iată tot atâtea motive pentru ca să veniți în seara de gală. Pentru a marca organizarea Campionatului Mondial de Fotbal de către Germania, Festivalul Filmului European a rezervat o secțiune specială, intitulată **Povești despre fotbal**, filmelor cu temă legată de acest sport, indiferent de anul în care au fost realizate. Astfel, selecția cuprinde și filme de referință, și producții recente. Comedia britanică **Drăblează ca Beckham**, filmul **Minunea de la Berna** despre victoria echipei de fotbal a Germaniei la Campionatul Mondial din 1954, și **Pocher cu mingea de fotbal**, o privire comică în culisele campionatului polonez de fotbal, se numără printre filmele din această selecție. De asemenea selecția include și producția românească **Totul pentru fotbal** (1978), în regia lui Andrei Blaier, cu Gheorghe Dinică, Emil Hossu și Ovidiu Schumacher în distribuție. Programul festivalului cuprinde și trei filme

românești recente. Mediummetrajele **Tertiu non datur** de Lucian Pintilie și **Visul lui Liviu** de Corneliu Porumboiu vor putea fi văzute împreună, așa cum au fost prezentate la Berlină, în februarie. În aceeași zi, 6 mai este programat și debutul în lungmetraj al lui Tudor Giurgiu, **Legături bolnăvicioase**. Alte filme interesante din festival sunt **L'Enfant (Copilul)** de Jean-Pierre și Luc Dardenn câștigătorul Palme d'Or la Cannes 2000, **Nichifor al meu**, povestea ultimilor opt ani din viața pictorului naiv Nikifor Krynicki, și **Ultimile zile ale lui Sophie Scholl**, nominalizat la Oscarul pentru cel mai bun film străin. Organizatorii au încercat să-i aibă ca invitați de onoare la București pe frații Dardenne, dar aceștia nu și-au confirmat încă prezența”, spune Iulia Deutsch. În total, 23 de țări europene vor participa cu filme în acest festival organizat cu sprijinul ambasadelor și institutelor culturale ale țărilor membre ale Uniunii Europene, ale statelor candidate și ale celor în curs de aderare. Festivalul, ce se desfășoară anual în preajma datei de 9 mai - Ziua Europei, sărbătorește o Europă unificată, în care România ar putea deveni membră în 2007. Edițiile locale vor avea loc la Craiova, între 4 și 7 mai, la Timișoara, între 18 și 21 mai, și la Iași, între 25 și 28 mai. De asemenea, pe 9 mai, festivalul va ajunge la Sibiu, viitoare Capitală Culturală Europeană în 2007. Se anunță un festival foarte interesant, cu multe propuneri tentante și cu prezență românească îmbucurătoare, departe de a fi multumitoare.

### cinema

Delegației Comisiei Europene, spune că totul este organizat până în cele mai mici amănunte. „Faptul că avem în deschidere filmul lui Haneke, ne onorează. **Cache** este povestea unei familii europene mic-burgeze, care se consideră liberală și tolerantă, dar care își pierde cumpătul atunci când află că fiecare mișcare îi este filmată. Primăvara trecută, filmul a fost considerat unul dintre favoriții la trofeul Palme d'Or de la Cannes, dar a sfârșit prin a lua Premiul pentru regie. În schimb, la Premiile Academiei Europene de Cinema, **Cache** a fost declarat filmul european al anului și a mai obținut premiile pentru regie și pentru cel mai bun actor, Daniel Auteuil. Regizorul Michael Haneke, în vârstă de 64 de ani, a debutat în lungmetraj în 1989 cu **Al șaptelea continent**, iar în 2001 a câștigat Marele Premiu





Începam articolul anterior precizând că influența cunoașterii prealabile a conceptelor dintr-un text științific este foarte importantă, dar nu suficientă pentru a produce inferențele lexicale ale tuturor cuvintelor necunoscute. De aceea piste textuale, furnizate de autor, sunt esențiale pentru derularea procesului cunoașterii printr-o inferență lexicală satisfăcătoare. Pentru acest motiv, specialiștii în teoria discursului vorbesc destul de des de o strategie nouă, numită *strategia familiarizării lexicale*; este o strategie intențională care aparține autorului unui text tehnic sau științific cu scopul de a coopera cu cititorul în vederea descifrării și înțelegerii unui astfel de text, scris într-o limbă străină, cel mai frecvent în engleză.

Termenul *familiarizare lexicală* se poate defini, așadar, ca intenția autorului de a determina cititorul să recunoască lexemele recent introduse, iar această recunoaștere se face prin intermediul mijloacelor verbale, ilustrative și numerice sau prin combinarea acestora. Deși par apropiate, *recunoașterea vocabularului și îmbogățirea vocabularului* sunt două procese diferite: în timp ce îmbogățirea vocabularului se referă la învățarea deliberată și sistematică a cuvintelor, recunoașterea vocabularului constituie învățarea strategiilor eficiente pentru a deduce sensul cuvintelor necunoscute din textul citit. Aceste mijloace care

### conexiunea semnelor

compun strategiile la care ne-am referit trebuie cunoscute atât de cititor, dar mai ales de autor, el asigurându-și, prin folosirea lor, accesul și înțelegerea textului pe care l-a scris.

Coroborând datele mai multor studii și articole, am ajuns la șase mijloace prin care autorul își poate ajuta cititorul să practice inferența lexicală din texte științifice. Primul este *exemplificarea*, procedeul prin care autorul descrie termenul necunoscut printr-un exemplu care are caracteristici asemănătoare aceluia pe care cititorul nu-l înțelege. Acest exemplu poate fi un singur cuvânt, o însușire de cuvinte familiare cititorului, o descriere a situației în care se găsește termenul necunoscut și poate fi, de asemenea, chiar un exemplu numeric. Exemplificarea poate fi marcată prin virgule sau prin cuvintele *for instance, such as, for example, like (an) illustration*. (Ne referim la textele în limba engleză pentru că

## Strategia familiarizării lexicale

aceasta este, așa cum am mai menționat, limba științifică și tehnică prin excelență).

*Explicația* este un alt mijloc de inferență lexicală și constă dintr-o secvență de cuvinte (propoziții, frază etc.) prin care se încearcă echivalarea sau apropierea de semnificația cuvântului necunoscut. Explicația poate fi directă - prin intermediul unei situații pe care autorul o presupune familiară cititorului - sau poate fi o descriere operațională a cuvântului necunoscut. Nu se obișnuiește ca explicația să fie însoțită de marcatori speciali, dar, atunci când sunt folosiți, aceștia sunt: *i.e. mean(s) that, is known as, is taken to, refers to, concerns*.

Un alt mijloc de familiarizare lexicală este *definiția*, frecvent întâlnită de oricine citește un text de specialitate; ea poate fi *denotativă* (științifică sau didactică), definiție prin care se atribuie cuvintelor necunoscute semnificația lor uzuală, aceea din dicționar, dar poate fi și *conotativă* sau *metaforică* prin care termenii care compun definiția sunt folosiți cu sens figurat. Scolasticii considerau definiția ca fiind compusă din trei termeni: a) *termenul* (lat. *definiendum*), adică lucrul sau ideea care trebuie definită, b) *genul* sau *clasa* de care aparține termenul respectiv (lat. *genus*) și c) *diferențele caracteristice* prin care termenul respectiv se distinge de alții din aceeași clasă (lat. *differentia*). Autorul unui text științific sau tehnic atrage atenția cititorului că are de-a face cu o definiție fie în mod explicit, fie prin intermediul cuvintelor: *define* sau *definition* sau, implicit, prin formula *T is/are C which O* sau prin marcatori, de tipul: *is/are called, is/are known as, refers to, is/are understood to be, the term X is used to describe, may be defined as*. În mod normal, definiția este marcată tipografic prin italice sau prin sublinierea cuvintelor respective.

*Stipulația* este un mijloc care restrânge folosirea unui termen la o anumită arie de cunoaștere specifică. Fiecare domeniu profesional are vocabularul său specializat, un fel de jargon propriu. Această strategie, realizată prin stipularea restricțiilor de semnificație, poate fi și ea *explicită*, realizată prin intermediul termenilor tehnici, și



### mariana ploaie-hanganu

*implicită*, prin realizarea unor contraste sau antonime ale cuvântului necunoscut. Recunoașterea stipulației este marcată prin expresii de tipul: *X restricts the meaning of Y to* sau *from the point of view of X* sau *to X*.

*Sinonimia* este un mijloc de familiarizare lexicală folosit atunci când autorul nu vrea să repete un cuvânt cu o semnificație apropiată primei ocurențe. Deși autorul unui text tehnic folosește acest mijloc pentru a explica termeni necunoscuți prin intermediul unor lexeme familiare cititorului, credem că este dificil pentru un cititor, puțin familiarizat cu limba în care este scris textul, să recunoască două sinonime într-o limbă străină. Această dificultate poate fi atenuată, credem, dacă ținem cont că sinonimul familiar, folosit în explicație, este așezat de autor în text de obicei înaintea termenului necunoscut, ceea ce înseamnă că cititorul trebuie să caute explicația în contextul anterior cuvântului problematic. În afară de aceasta, sinonimele au în engleză de cele mai multe ori aceeași clasă gramaticală și aceleași funcții sintactice și sunt marcate prin expresii ca: *X stands for Y, X is referred to as Y* sau *X or Y*.

Ultimul mijloc de familiarizare lexicală este, paradoxal, non-verbal. El este reprezentat prin tabele, diagrame, figuri, liste care, toate, pot avea adnotări sau legende explicative. Ilustrarea folosită de autorii textelor tehnice în scopuri științifice de sinteză sau explicare a datelor devine în lectură, prin aspectul lor vizual, un factor de mare și rapidă înțelegere textuală într-o limbă străină. Strategia aceasta este destul de mult explorată în cursurile tehnice și științifice, în expuneri și conferințe, iar atunci când este însoțită de semne tipografice bine marcate, devine un aliat prețios în producerea inferenței termenilor necunoscuți și, în consecință, a înțelegerii textuale.

La Muzeul de Istorie a orașului București s-a inaugurat recent sezonul expozițional de primăvară. Pe afișul care anunță evenimentul citim numele cunoscutei pictorițe ieșene Elena Floareș-Cojenel care, cu o suită de tablouri realizate în aproape toate genurile (peisaj, natură moartă, portret și flori, o adevărată profuziune florală) ne asigură, odată cu poetul, că „Primăvara asta totuși/ Nu-i decât o copie“. În ce sens? În acela că, în ciuda multelor vicisitudini ale momentului, nu trebuie să ne abandonăm tristeții, ci să ne bucurăm, așa cum face artista pe o notă de optimism, dictată tocmai de anotimpul florilor și al speranței.

### plastică

În privința viziunii sale asupra realității, Elena Floareș-Cojenel se situează temeinic între coordonatele ce definesc tradiția școlii românești de pictură, cu precădere a celei moldovene. Sunt conștient că emit un truism dacă apreciez discursul ei în desen și culoare ca pe un omagiu adus marilor lirici ai penclului moldovean începând cu moldovalahul Luchian și continuând cu Petrașcu, Pallady, Tonitza, Ștefan Dumitrescu, Adam Bălțatu, Aurel Băeșu, Nutzi Acontz, Dan Hatmann, celui din urmă artista datorându-i și cuvenita grațitudine ce pornește de la discipol către profesor.

În toate pânzele (sau cartoanele) expuse constatăm în primul rând o tehnică bine însușită, semn definitoriu al gradului de profesionalism la care a ajuns artista după un susținut proces de

## Nuanțe rafinate

### vasile florea

decantare a stilului propriu. Felul degajat, spontan în care surprinde esența lucrurilor, fără a migăli fastidios asupra detaliilor indică, odată cu stăpânirea autoritară a meșteșugului, și un temperament încălzit de dogoarea unor puternice trăiri ale actului creator. Pentru că, mișcându-se între elanuri romantice și efuziuni lirice, artista nu pare a mai găsi timp și pentru reflecția rece sau pentru conceptualizări sterile. De aici euforia cu care abordează paleta cromatică, culorile folosite exaltând prin puritate și strălucire, prin intensitate și limpezime. De aici discriminarea aplicată negrului și culorilor terne.



Impetuoasă, dezinvoltă ca tratare în peisajele de primăvară, vară, toamnă sau iarnă, surprinse în mahalalele Iașului cu pitorești case povărnite, în burgurile Transilvaniei (Sibiu, Brașov) cu vechi vestigii arhitecturale sau pur și simplu în crânguri și luminișuri de pădure, pictorița devine mai riguroasă atunci când are în față motive prestigioase ca *Voronețul*, ca *Biserica Trei Ierarhi* sau edificiile care au făcut faima Veneției (*Santa Maria della Salute, Palazzo Dogale, Ca d'oro*, pe Canal Grande, *Basilica San Marco*) sau pe cea a Florenței din care ne aduce evocatoare vederi panoramice. În aceste cazuri, motivele sunt încrustate într-o pastă cu subtile prețiozități și rafinate nuanțe ce le conferă o aură emblematică.

De adăugat la sumarele considerații de mai sus faptul că vernisajul a fost însoțit de lansarea unui elegant album monografic, executat la un înalt nivel tehnic-grafic, pe care, cu un gust sigur, i l-a consacrat artistei reputatul critic și istoric de artă Valentin Ciucă, el fiind și cel care a pronunțat cuvântul de deschidere a expoziției.





## (Ne), „privitor ca la teatru“

**valentin tașcu**

**N**ici măcar la a doua încercare (proiecte teatrale) AFCN al ICR n-a reușit să dea gol, de fapt a dat, dar tot în bugetul foarte bogat al instituției (unul cam cât cel al Ministerului Culturii). Chiar dacă e consistent, acest buget până la urmă se va termina. Măcar alte dați banii intrau prin unele buzunare, îndestulând funcționari și alți contribuabili, deci cineva tot profita, dar acum, cu mult mai multă cinste pe frunte, banii se duc pe apa sămbetei (într-o logică aberantă, zău că e mai rău așa decât înainte).

Am numărat nouă proiecte câștigătoare, din care opt sunt festivaluri de tot felul. Pe vremea regretatului Valentin Silvestru erau în țară cam patruzeci de festivaluri, fiecare de câte zece zile, astfel încât unii critici, printre care și subsemnatul, puteam belferi cam 400 de zile (anul teatral) din doar 365 cât are anul natural, echipe compacte de critici, secretari literari, regizori etc., pe casă-masă, inclusiv băutura. Era o vreme de glorie în

### reacții

care PCR dădea bani cu nemiluita pentru acele îmbelșugate zile și nopți teatrale la Satu-Mare, Timișoara, Botoșani, Cluj-Napoca, Brașov, Bârlad, Galați, Constanța și Costinești (evident în plin sezon), Sf. Gheorghe, Bacău, Piatra Neamț și mai unde nu. Neîndoielnic, era plăcut, iar strădania noastră era de a păstra în acest mod interesul pentru un teatru care era destul de drastic controlat din punct de vedere ideologic. Mai important era faptul că la aceste numeroase evenimente publicul se înghesuia, în compensație și la televiziunea care se redusese la ceva mai mult de două ore și acestea politizate. Era o vreme în care populația, scutită de multele televiziuni actuale care se ocupă de telenovele, sport, crime și manele (cultură minimă), mai citea o carte (căci nici presa nu era decât politică), mai vedea un film. Nu sunt nostalgic, dar zău că era un timp al desfătării teatrale, chiar dacă cu un răsunet strict local.

Numărând proiectele acceptate de AFCN (atâtea festivaluri), am avut senzația întoarcerii în timp, numai că, de bine ce în urmă cu ani, Bucureștii aproape lipseau din aceste turnee, acum, din 9, 6 manifestări se vor petrece în Capitală și doar trei în provincie, la Botoșani, Brăila și... Buzău (dau puncte-puncte, pentru că mai demult Buzăul nu era înscris în aceste circuite, neavând un teatru propriu).

Încă o dată înțelesesem că proiectele finanțate au rostul de a crea imagine culturală României în vederea integrării europene, dar observ că cel puțin trei dintre proiectele selecționate sunt manifestări dedicate tineretului și pruncilor, probabil cu scopul de a europeniza mai întâi copiii de la grădiniță, în compensație la dispariția speciei „șoimii patriei“. Un singur proiect individual: Elena Matetovici (?! - scuze pentru ignoranța mea), dar și acesta pentru grupa mijlocie, numit limpede **Păpușile prind viață cu ajutorul copiilor**. Ceva mai răsărit la vârstă este proiectul **Teatru pentru tineret** al Fundației „Teatrul fără frontiere“ (a, da, numele fundației parcă aduce ceva a Europă). Iarăși coborâm la grupa mare cu Festivalul internațional de teatru pentru copii, proiect propus de Teatrul „Ion Creangă“ și brusc dăm în maturitate cu Brăila, unde vom merge și noi, cei vechi, să mai petrecem în **Zile și nopți de teatru european la Brăila**. Din nou ajungem la tineret-speranțe, la Buzău, cu „Gala Noilor Generații“, ediția a III-a. Misterios și cosmopolit titlul propus de fermecătoarea cafenea „Green Hours 22“, de pe Calea Victoriei, în care vom afla ce înseamnă **Un spațiu câștigat**. Acuma, exact cum spuneam și despre cărți, eu nu zic că aceste manifestări n-ar putea fi valoroase, iar, dacă stăm să laudăm faptul real că teatrul român are valoare superioară multor țări cu firmă din Europa, s-ar putea să fie chiar foarte interesante. Dar, repet, pe cine din afară poate interesa așa ceva, ce va înțelege Europa din această școla-



rizare abundentă, ea care stă oricum mai bine cu școlile decât noi? Singurul câștig de orgoliu va fi să aflăm încă o dată că puștimea noastră este profesionistă în materie de teatru, în timp ce a lor este pură, simplă și amatoare.

Din păcate nu cunosc decât parțial cine s-a ocupat de selecție, nici componența juriilor și nici, mai ales, cine se află în spatele proiectelor de mai sus. Personal aș fi optat pentru un singur proiect, **dramaAcum 3**, al Asociației IMAGO și într-o oarecare măsură pentru continuarea cu a XIV- a ediție a Festivalului „Atelier“ (Liga pentru Teatru), unde se întrevede ceva experimental, mai nou deci și mai de interes pentru străinătate.

Am convingerea că, așa cum se întâmplă de obicei la noi, ca și la cărțile de tradus, ca și la „Miss România“, câștigătorii au fost stabiliți dinainte, juriile ne mai obosindu-se să răsfoiască alte dosare depuse. Bănuiala mi se întemeiază pe pățania Teatrului Dramatic „Elvira Godeanu“ din... chiar Târgu-Jiu, „cel mai tânăr teatru profesionist din țară“, scenă în vizibil progres și cu succese internaționale deja afirmate. Hai să vedem pe scurt despre ce ar fi fost vorba, deci „hai să competitivizăm“: Teatrul acesta a propus ceva unic, cred că în lume, un turneu în Scandinavia cu o piesă jucată în limba... suedeză, un spectacol splendid conceput de scriitorul Ion Cepoi pe baza piesei **Paracliserul** de Marin Sorescu (text redenumit **Dropia**). Propunerea a venit din mai multe părți, dar mai ales după adevăratul triumf obținut în toamna trecută la Stockholm, Malmö și Copenhaga, unde în această ultimă capitală au fost prezenți în sală cam 40 de ambasadori din toată lumea și peste o sută de membri ai corpului diplomatic, plus 200 de oameni din diaspora română (un spectacol subtitrat în engleză). În urma acestei reușite mai multe ambasade au preluat sugestia Teatrului de a reveni cu spectacolul de mai sus.

Evident, atât valoarea spectacolului, cât și implicarea atâtor foruri diplomatice ar fi avut un efect considerabil în ceea ce privește imaginea României în perspectiva aderării ei la Comunitatea Europeană. Numai atât și ar fi fost suficient ca acest proiect să se numere printre câștigători. Evident, nu s-a întâmplat această minune... naturală, pentru simplul motiv că, absolut sigur, juriile nu s-au obosit să citească acest proiect, cum nici altele, poate mai competitive decât cele „alese“. Un argument la aceasta ar fi faptul că, la contestația Teatrului și cerându-se punctajul, acesta nici nu a putut fi comunicat prompt, prin consultarea listei, ci a fost trimis după ceva vreme, cu o cifră care nici nu poate fi justificată din punct de vedere aritmetic, ceva cu zecimale, atâtea vreme cât notele erau stabilite prin regulament cu numere întregi. Probabil că din plictiseală, vreun funcționar de pe acolo a zis „hai să le dăm o cifră ca să scăpăm de ei“ și a zis și el la întâmplare: 35, 6. Deci, nici vorbă de „hai să competitivizăm“!



Juriul alcătuit din Gabriel Dimisianu (președinte), Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu (membri), întrunit în ediția din 14 aprilie a.c., a stabilit prin vot rmătoarele nominalizări:

#### Proză:

Virgil Duda, *Despărțirea de Ierusalim*, Editura Albatros  
Florina Ilis, *Cruciada copiilor*, Editura Cartea Românească  
Ioan Lăcustă, *După vânzare*, Editura Curtea Veche  
Dan Perșa, *Războiul ascuns*, Editura Albatros  
Gheorghe Schwartz, *Axa lumii*, Editura Polirom

#### Poezie:

Emil Brumaru, *Submarinul erotic*, Editura Cartea Românească  
Aurel Pantea, *Negru pe negru*, Editura Casa Cărții de Știință Cluj  
Dan Sociu, *Cîntece excesive*, Editura Polirom  
Octavian Soviany, *Scrisori din Arcadia*, Editura Paralela 45  
Petre Stoica, *Pipa lui Magritte*, Editura Brumar

#### Critică. Istorie literară. Eseu

Andrei Cornea, *Cînd Socrate nu are reptate*, Editura Humanitas  
Dora Mezdrea, *Nae Ionescu. Biografia*, Editura Istros-Muzcul Brăilei

## Nominalizări pentru Premiile Uniunii Scriitorilor pe 2005

Ion Mircea, *Ocolul pământului în 80 de poeme*, Editura Fund. PRO  
Ioana Pârvulescu, *În intimitatea secolului 19*, Editura Humanitas  
Nicoleta Sălcudeanu, *Pasiențe*, Editura Ideea europeană

#### Dramaturgie:

Mircea Daneliuc, *Femei în gips*, Editura Curtea Veche  
Liviu Ioan Stoiciu, *Teatrul uitat*, Editura MLR  
Paul Vinicius, *Colonia Grafitti*, Editura MLR

#### Traduceri din literatura universală

Mihai Cantuniari - *Arturo Perez Reverte, Harta sferică*, Editura Polirom  
Mioara Caragea - *Jose Saramago, Eseu despre orbire*, Editura Polirom  
Luana Schidu - *Vladimir Nabokov, Vrăjitorul*, Editura Humanitas  
Ileana Scipione - *J. L. Borges, A. B. Casares. Cărți scrise în doi*, Editura Polirom  
Lumița Voina-Răuț - *Mario Vargas Llosa, Adevărul minciunilor*, L. Humanitas

#### Debut

Grațiela Benga, *Mircea Eliade. Cădere în istorie*, Editura Hestia  
Bogdan Crețu, *Arpegii critice*, Editura

Univ. "Al. Ioan Cuza", Iași  
Filip Florian, *Degete mici*, Editura Polirom  
Tudor Lavric, *Draculalend*, Editura DominoR  
Andra Rotaru, *Într-un pat sub cearșaful alb*, Editura Vinea

#### Premii speciale:

Vasile Gârneț, *Intelectualul ca diversivune*, Editura Polirom  
Eugen Istodor, *Viețușii de pe Rhoava*, Editura Polirom  
Mircea Mihăieș, *Viața, patimile și cîntecele lui Leonard Cohen* cu 32 de poeme traduse de Mircea Cărtărescu, Editura Polirom  
Alex. Ștefănescu, *Istoria literaturii române contemporane, 1941-2000*, Editura Mașina de scris  
D. Vatamaniuc, *Tudor Arghezi, Biobibliografie*, Editura ICR

Totodată Juriul va acorda Premiul "Andrei Bantaș" (anglistică) și Premiul Național de Literatură.

Comisia pentru Minorități naționale aUSR va acorda două premii pentru literaturile în limbile minorităților.

PremiileUSR vor fi decernate în ziua de 15 mai, ora 18, în cadrul unei festivități care va avea loc la Teatrul Național „Ion Luca Caragiale” din București.

### fapte culturale

## Trei nume într-un concurs

#### Condiții de participare

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Bucovineni, Primăria comunei Udești, Complexul Muzeal Bucovina, Redacția CRAI NOU“ Suceava și Fundația Culturală „Armonia”, se desfășoară ediția XI-a a Concursului național de poezie și roză scurtă „Magda Isanos - Eusebiu Camilar - Constantin Ștefuriuc”.

La concurs pot participa autori care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor, nu au ebutat editorial și nu au fost premiați la ediția precedentă a concursului.

Lucrările, dactilografiate în cinci exemplare, vor fi trimise pe adresa Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Suceava, Str. Universității nr. 48, cod poștal 720228, până la data de 15 mai 2006. Ele vor purta la loc de semnătură un motto ales de autor. La coletul poștal va fi introdus un plic în care va conține același motto, numele și prenumele autorului, adresa și numărul de telefon.

Fiecare participant are dreptul de a se înscrie în concurs cu cinci poezii și/sau trei roză scurte.

#### Desfășurarea concursului:

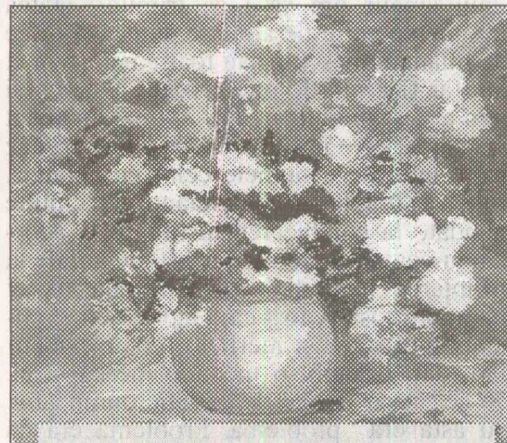
Manifestările se vor finaliza pe 10-11 iunie 2006 și vor consta în șezători literare, recitaluri de poezie, vizite la muzee și monumente de artă din județ, realizate cu participarea membrilor juriului și a altor personalități literare.

Juriul concursului va fi alcătuit din membri ai Uniunii Scriitorilor, critici literari, reprezentanți ai organizatorilor.

Pentru cele mai valoroase lucrări prezentate în concurs, juriul va acorda următoarele premii:

Marele premiul „Magda Isanos” (poezie); Marele premiul „Eusebiu Camilar” (proză); Premiul „Constantin Ștefuriuc” (poezie); Premiul „Haralambie Mihăiescu” (proză); Premiul „Gavril Rotică” (poezie); Mențiuni

Vor fi acordate de asemenea, în funcție de posibilități, premii ale unor reviste literare. De asemenea, fiecare participant are posibilitatea de a fi publicat în „Caiete udeștene”, cuprinzând creații ale autorilor înscriși la ediția anterioară a concursului, editate de instituția noastră.

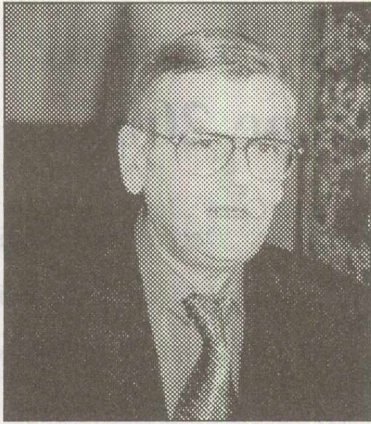


Numărul a fost ilustrat cu reproduceri după lucrări semnate de

**Elena Floareș-Cojenel**







Ioan Suciu

**F**estivitatea de autopremiere a fostului președinte al Academiei Române mi-a amintit de un episod filmat al comicului Rowan Atkinson (Mr. Bean), în care, în preajma Crăciunului, își trimite singur felicitări, introducându-și-le prin fanta ușii de scrisori pe dinafară, intrând apoi în apartament și mirându-se cu o mare bucurie de cele primite. Mai mult decât atât, le examinează rând pe rând pe toate, deși arătau același peisaj anost, după care le înșiră pe o frânghie de uscat rufe în diagonală prin camera sa. Se trăneste în pat și le privește cu o imensă satisfacție. Era clar că acele felicitări reprezentau clar dovezi de prețuire, dragoste și admirație, indiferent de cine erau trimise (de fapt, acest aspect, și anume cine îi trimisese acele felicitări, era cel mai puțin important. Mult mai îmbucurătoare era mulțimea lor, ceea ce denota în mod evident o imensă simpatie. Unui singur om să i se trimită atâtea argumente certe de adulare anulează orice alt amărunt meschin sau foarte neînsemnat cum ar fi acela de proveniență. Este ca și cum ai ieși în balcon și te-ai trezi aplaudat și aclamat de o mulțime imensă; în acest caz nu te interesează numele celor ce aplaudă. Eugen Simion, academicianul cu multe mandate la conducerea instituției, a acordat cu ocazia aniversării a 140 de ani de la înființarea instituției, medalii pentru cei mai merituoși. A fost cam lapidar cu expunerea motivelor și meritelor celor evidențiați, dar, oricum, o medalie merita și el. De ce? Așa, se știe de ce. Știe dumnealui. Nu asta era problema. Problema era că trebuia ca să i-o dea cineva. Fiindcă, așa cum în dragoste este nevoie de două persoane, tot așa, într-o premiere sunt necesari doi participanți: unul primitor și altul predător. Domnului Eugen Simion nu avea cine să i-o dea. Și l-a ales pe Preafericitul patriarh Teoctist. Acesta a primit medalie și a plecat fericit cu ea, crezând că i s-a dat lui. Patriarhul a fost foarte surprins când a trebuit să renunțe la medalie primită într-un cadru atât de festiv și frumos și s-o dea domnului Eugen Simion. Preafericitul a fost de asemenea foarte mirat de faptul că dictonul "Domnul a dat, Domnul a luat" este folosit cu atâta nonșalanță de Eugen Simion, când expresia este de drept în parohia Bisericii. Împănătat cu însemnele vestimentare ale "nemuritorilor", Eugen

## Un „nemuritor“ încremenit în proiect

Simion părea un păun cu gulerul lui înalt, capul în care jucau niște ochișori atenți pe averea publică a Academiei, fără a avea însă coadă frumos colorată ca un păun veritabil. Oricum era mai bine, deoarece nu numai păunii pot avea coadă.

Aflându-se în jilțul cel mai înalt din aula Academiei Române, domnul Eugen Simion se lăsă complexat de o stare specială, iar o moleșeală nespuse de plăcută îl transpuse în alte vremuri, minunate și încântătoare. Și în cadrul acesteia mirific, aparținând „nemuritorilor“ români, către domnul Simion se apropie o figură magnifică, pictată de Sabin Bălașa, după care, apare și perechea lui iubită. Mult iubită și apreciată, savantă de renume mondial. Și atunci, cel mai iubit dintre pământeni dinaintea de 1989, membru marcant al Academiei Române, îi spune: „Simioane, ai făcut, totul?!“ „Totul, să trăiți!“ „Adică?“ Ai revendicat toate proprietățile, să aibă și oamenii noștri de încredere

va avea un butoi la dispoziție de cum intră pe ușa Academiei și vom trage și un furtună până la scaunul său!“ Tovarășul, care purta un costum vișiniu, cămașă albă și cravată verde ca în visurile frumoase ale pictorului care a încasat 400.000 de euro pentru fata zugrăvită goală peste bila de la ASE (pe perete, bineînțeles), începu să dea din mâna dreaptă, de parcă-ar fi alungat niște muște, spunând: „De alți care au fost primiți pe aici prin Academie cu mari onoruri, nici nu vreau să mă amintesc. Au întinat valorile instituite cu ani grei de muncă de mine și de tovarășii mei, și mi-e scârbă. Să aveți grijă pe cine primiți în Academie. Am fost informat că încearcă tot felul de persoane cu activitate dubioasă, care au fost și prin Alianța Civică, și prin PNL etc. Să nu-i lăsați tovarășii!“ „Vom face totul!“ bâiguie domnul Simion...

Eugen Simion a fost înainte de 1989 o voce a criticii literare dintre cele mai în

### fonturi în fronturi

locuri de odihnă?“ „Păi da, avem un cimitir nou nouț, cu marmură roșie de Videanu!“ spuse cu mândrie domnul Simion. „A, nu la moarte mă refeream, ci la condiții mai bune de muncă și viață!“ „Da, tovarășe Secretar General, am făcut!“ s-a grăbit să răspundă domnul Simion: Casa seniorilor de la Otopeni, un pavilion cu 22 de garsoniere pentru membrii Academiei Române care au nevoie de îngrijiri medicale; la Casa Academiei Române a fost deschisă o cuprinzătoare expoziție de carte academică, cu lucrările publicate în ultimii zece ani de membrii Academiei și cercetători din institutele academice. Multe, foarte multe cărți, din toate domeniile științei și culturii, de la polimeri până la cele mai recente, ca de exemplu **Istoria Academiei Române. 1866-2006**, de academician Dan Berindei. „Dar niște discuri cu Gică Petrescu n-ai scos?! interveni tovarășă.“ „Încă nu, dar am notat. Și o expoziție de lucrări plastice (lemn, aur, sculptură și pictură) ale marelui artist Sabin Bălașa.“ „Bravo, ai făcut ce trebuia; dar vezi să existe și un butoiș plin în permanență cu un vin bun, mult și ieftin, mai bine zis gratis, pentru unul din vajnicii membri ai Academiei, știi tu la cine mă refer, pentru că s-a dovedit până la urmă un urmaș de vază și nu mi-a înșelat încrederea!“ „Am, înțeles, Fănuș

drăznețe. La o emisiune televizată moderată de Nicolae Prelipeanu, Eugen Simion a vorbit de perioada comunistă, în care s-a revelat un lucru surprinzător: anume că era prieten bun cu Octavian Paler, cu care avea multe și îndelungate discuții. În aceste condiții care indică o orientare culturală comună, este uimitoare evoluția și evidenta despărțire ulterioară a celor doi eminentei oameni de cultură. După pierderea conducerii Academiei Române în urma recentelor alegeri, Eugen Simion spus că-și va continua proiectele începute iar politica nu-l interesează deloc. A ținu însă să sublinieze că până-n prezent a votat de fiecare dată cu Ion Iliescu, pe care prețuiește și de care se simte apropiat.

Dacă înainte de 1989 era greu, dacă nu imposibil să ai o gândire liberală declarat public, este uimitor și de neînțeles ca după anul 1990 să nu te mai oblige nimeni și totuși să ai concepții etatiste, centraliste și conservator - socialiste - dacă se poate spune astfel. Este normal ca un om de cultură să respire și să se miște firesc într-un climat de libertate și deschidere, și nu să încremenească în ideologii de tipu celor întinătoare ale socialismului (gen Ion Iliescu). Eugen Simion a fost opt an președinte al Academiei Române și era căp-acii să mai candideze încă odată.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.